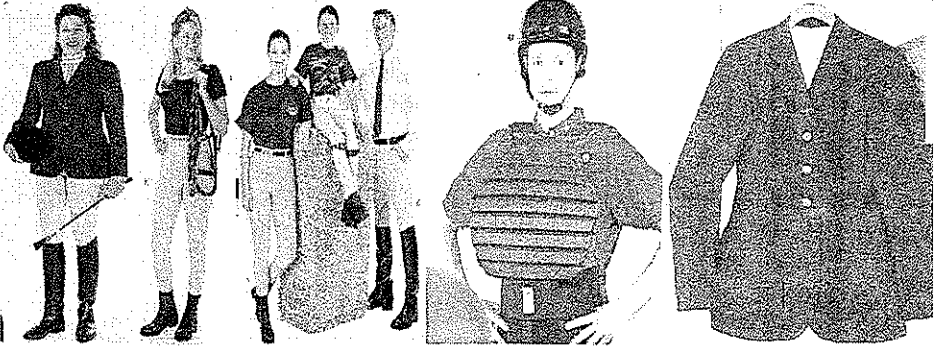
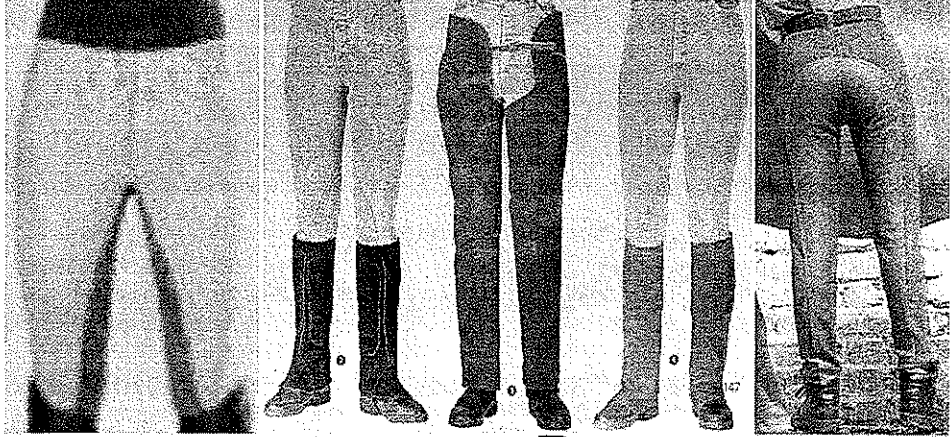

BİNİCİ DONATIMI

Biniciliğe ilk başlayan biniciler için rahat ve bedene uygun ölçüde kıyafet önkoşuldur. Çizme başlangıçta olmasa da üzengiden kaymayacak tabana sahip bir ayakkabının kullanılması gereklidir. Ayrıca uygun bir kask kullanmak her zaman için en doğru davranıştır. İlerleyen zamanlarda güzel bir binici kıyafetine sahip olunmalıdır. Kıyafette en önemli parça pantolon olup, pantolonun diz kısmı dizleri sıkmamalı ve kalçaya tam oturup pot oluşmamalıdır.

Çizmelerin konçları yeteri kadar uzun olmalı ve bacağı sıkmadan sarmalıdır. Tabanlar doğaldır ki kaymayı engelleyici ve ayak hissini azalamayacak kalınlıkta malzemeden yapılmış olmalıdır. Elleri soğuk hava koşullarına karşı koruyucu özelliklere sahip deri veya deri takviyeli örme eldivenler, dizginlerin de ellerden kaymasını engelleyerek doğru tutulmasını sağlarlar. Engel atlama ve arazi yarışmalarında da zorunlu olduğu gibi, aslında her türlü binışte kask kullanılmalıdır. 110 veya 120 cm uzunluğundaki yeteri kadar elastiki bir kamçı, eğitimlerde terbiye amaçlı kullanılabilir. Engel atlama ve arazi yarışmalarında 75 cm uzunluğundaki yarışma kamçılarına izin verilmektedir.

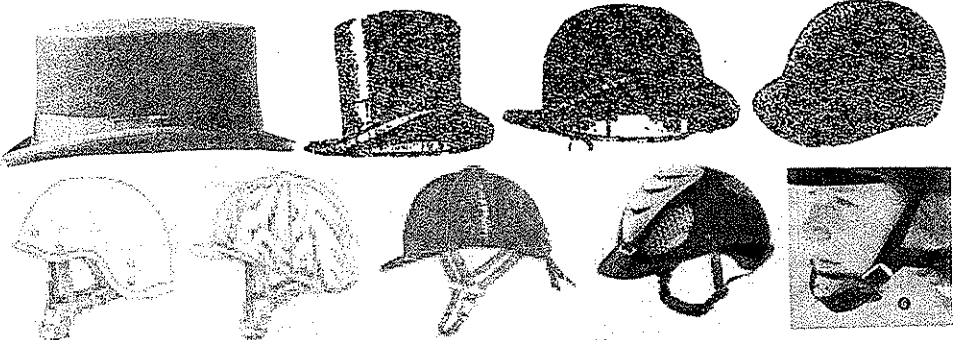
Mahmuzun ne zaman kullanılacağına öğretmen karar verir. Mahmuzlar ayak tabanına paralel olacak biçimde ayarlanmalıdır. Ceket başlangıçta gerekli değildir. Alındığı zaman özellikle omuz bölgelerinin çok sıkı olmamasına dikkat edilmelidir. Şekil: 1

a. Çeşitli kilot pantolon, çeps, göğüslük (koruyucu yelek), ceket ve giysiler.

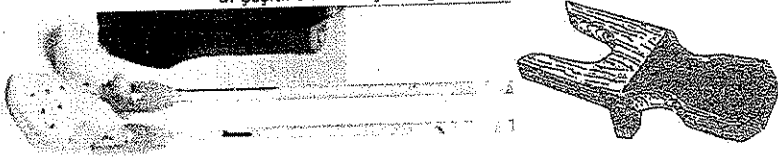
b. Çeşitli kravat iğneleri.

c. Çeşitli biniş fôtür, tok ve kasklar.

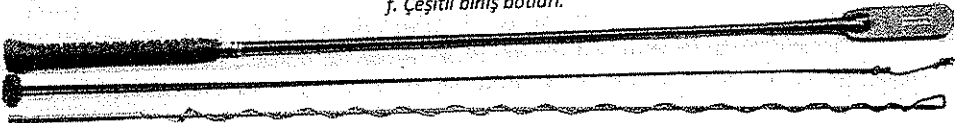
d. Çeşitli çizme ve çizme gonçları (tozluk, çepşler).

e. Çizme kalıpları ve çizme çekeceği.

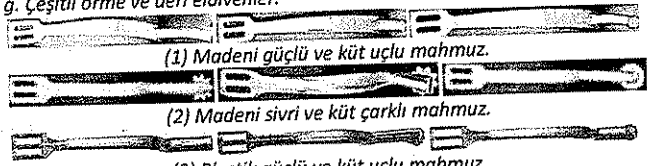
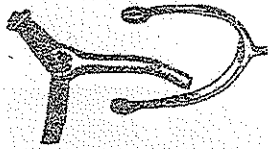
f. Çeşitli biniş botları.

f. Binış, eğitim ve çilbirda çalışma kamçısı.

g. Çeşitli örme ve deri eldivenler.

(1) Madeni güçlü ve küt uçlu mahmuz.

(2) Madeni sivri ve küt çarklı mahmuz.

(3) Plastik güçlü ve küt uçlu mahmuz.

h. Çeşitli mahmuzlar ve mahmuz kayış tokasının dışarı gelmesinin görüntüsü.

Şekil 1: Binici donatımı

1. AT TERBİYESİ YARIŞMASI BİNİCİ DONATIMI

a. Ulusal yarışmalarda siyah veya lacivert uzun ceket, melon şapka, beyaz veya bej pantolon, eldiven, siyah çizme ve mahmuz giyilmelidir. Melon şapka veya tok şapkasına izin verilir. Ters belirtilmemişse bu giysiler diğer bütün uluslararası yarışmalarda geçerlidir.

b. Asker, Polis vs.. gibi üniformalılar bütün ulusal yarışmalarda askeri veya sivil üniformalarını giyebilirler.

c. Mahmuzlar metalden yapılmış olmalıdır. Binicinin çizmelerine takıldığında çıkıntı merkezden geriye doğru ve ortası küt ve düz olmalıdır. Mahmuzun kolları düz olmalıdır. Yıldız varsa bunlar döner cinsten olmalıdır.

2. ENGEL ATLAMA YARIŞMASI BİNİCİ DONATIMI

Biniciler, faaliyet programında yer alan Türkiye ve Bölge şampiyonlukları ile isme özel yarışma (Atatürk, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, TBMM Başkanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, İnönü, Cumhuriyet, Kara Harp Okulu, Devlet Bakanlığı Kupaları) uluslararası binicilik federasyonu kurallarının belirlediği ve kulüplerinin onaylanmış kıyafetini giymek zorundadır. Tasnif hakem kurulu, kıyafeti FEI kurallarına uymayan biniciyi yarışmalardan men eder. Biniciler yarışmaya başlamadan önce uluslararası binicilik federasyonu kurallarına göre selam vermek zorundadır.

a. Yumuşatma (ısıtma) alanında koruyucu başlık (tok) zorunludur.

b. Tüm yarışma alanlarında çizme veya yarışma çizme goncu (tozluk, çeps) gömlek ve kravat takmak zorunludur. Ceket zorunlu değildir.

c. Yarışma alanında tüm yarışmacılar yarışma kıyafetini eksiksiz giymelidir ve uzun saçlar bağlı olmalıdır. Hatta olabilirse topuz üstüne file kullanmak uygundur.

3. ÜÇGÜNLÜK YARIŞMASI BİNİCİ DONATIMI

a. At Terbiyesi Yarışması:

Tüm yarışmalar için kulüplerin renginde ki ceketler, beyaz gömlek, beyaz kravat, beyaz pantolon, eldiven (renk önemli değil), koruyucu başlık veya silindir şapka, kamçı kullanımı 10 ceza puanı ile cezalandırılır. Silahlı kuvvetler ve polis gücü personeli, askeri kurum ve devlet harası personeli üniformaları, eldivenleri, şapkaları ve mahmuzlarıyla yarışmak zorundadırlar.

b. Arazi (kros) Yarışması:

Hafif kıyafetler bu yarışma için uygundur. Yukarıda birinci paragrafta açıklandığı şekilde koruyucu başlık ve çizme giyilmelidir. Sırtta bir koruyucu giyilmesi zorunludur. Mahmuz kullanımı binicinin seçimine bırakılmıştır. Her binici yarışma boyunca üzerinde (görünen bir yerinde) bir sağlık kartı taşımalıdır. Ayrıca organizasyon komitesi tarafından verilen yarışma numarasını gösteren yeşil yarışma boyunca çıkarılmaması gerekir.

c. Engel Atlama:

Tüm yarışmalar için kulüplerin renginde ki ceketler, beyaz gömlek, beyaz kravat, beyaz pantolon, eldiven (renk önemli değil), koruyucu başlık. Silahlı kuvvetler ve polis gücü personeli, askeri kurum ve devlet harası personeli üniformaları, eldivenleri, şapkaları ve mahmuzlarıyla (3 ncü paragrafta açıklandığı gibi) yarışmak zorundadırlar. Her durumda birinci paragrafta açıklandığı şekilde koruyucu başlık giyilmesi gerekmektedir.

d. Ödül Dağıtımı:

Seremoni sırasında engel atlama yarışma kıyafeti tam ve eksiksiz olmalıdır.

e. Mahmuzlar:

Düzey 5, 4, 3 dışında zorunludur. Atı yaralayabilecek mahmuzların kullanımı yasaktır. Mahmuzlar düz metalden yapılmalıdır.

Uzunluğu 3.5 cm.yi geçmemeli, yalnızca geriye doğru bir çıkıntısı olmalı ve ucunda yıldız bulunmamalıdır. Atı yaralamasını önlemek için ucu kt olmalıdır. Eğer uçları eğik ise bu durumda bu uçlar yalnızca ağağı doğru eğik duracak şekilde takılmalıdır. evresi sert plastik kaplı metal mahmuzlar (dürtü etkili mahmuz) serbesttir. ıkıntısı olmayan (maket mahmuz) mahmuzlar serbesttir. Mahmuzlar her yarıştan önce alan komiseri tarafından denetlenmelidir.

4. ATLI DAYANIKLILIK YARIşMASI BİNİCİ DONATIMI

Bütün atlı dayanıklılık yarışmalarında, binicilik standartlarına uygun yeterli korumaya sahip koruyucu başlık (tok) zorunludur. Giysi uygun olmalı ve atlı dayanıklılık yarışmasının imajına zarar verir nitelikte olmamalıdır. Ağağıda belirtilen giysilerin giyilmesi önerilir ve şampiyonlarda ve CEO'lar da zorunludur. Kilot (golf) pantolon veya biniş taytları ve yüksek çizmeler. Kilot (golf) pantolon veya biniş taytları ile tozluk veya uzun çoraplar ve bilekli botlar veya spor ayakkabıları. Binici pantolonları ve bilekli botlar veya koşu ayakkabıları. Yakalı gömlek.

Seremoniler için üniforma, avcı şapkası veya ipek kaplı başlık, uzun kollu ceketler veya rzgrlıklar, gömlek ve takım btnliğ gereklidir. Sert iklimlerde gerekli elbiseler ek olarak giyilebilir. Eğer topuksuz spor ayakkabı giyilmişse güvenlik amacıyla geçmeli veya emniyetli üzengiler takılmalıdır. Biniş taytları eğer giyiliyorsa hakem heyeti tarafından onaylanmalıdır.

4. PONİ YARIşMASI BİNİCİ DONATIMI

- a. şampiyonlarda kıyafet ve teizat FEI'n ponİ engel atlama ve at terbiyesi yönetmeliklerine uygun olarak düzenlenecektir.
- b. Engel atlama yarışmalarında vücut koruyucu, badi protector kullanılması zorunludur.

AT DONATIMI

Binicilik dünyasında birçok değişik binicilik stili ve her ülkenin kendine özgü okulları (ekolleri) vardır.

Örneğin, Alman binicileri atlarından koşulsuz mutlak bir disiplin bekler ve o yönde eğitirler. Bunu da uzun baldır konumu kullanılan derin at terbiyesi binişi olan Viyana (Avusturya) İspanyol Binicilik Ekolünün Klasik Binicilik uygulayıcıları olarak yaparlar. Fransız binicileri hareketlerinde daha fazla hafiflik ve dizgine biraz daha önem veren bir biniş stilini benimsemiştirler.

İtalyan binicileri öne eğik binişin (eski Türk binişinin geliştirilmiş şekli) bulucuları ve bunu at terbiyesi binişinde de kullanmalarıyla dikkati çekerler.

Bunlara karşın dünyadaki en iyi binicilerin çoğunun stili kendine özgüdür. Ancak gerçek şu ki, temel ulusal stillerin gereksinimi o ülkedeki binicilik donatımının gelişmesine etkili olmuş ve olmaya devam etmektedir.

Örneğin; **"Dönerek ok atmak için ayağa kalkma gereksinimi, Türklerin üzeniyi buluşuna etkili olmuştur. "Entari gibi giysilerin rüzgârdan uçuşması ve üşümeden dolayı Türkler tarafından pantolon ilk kez ata binmek için giyilmiştir." "Boyuna bağlanan fularda aynı gerekçe ile ilk kez giyilmiştir."**

Bu örnekleri çoğaltmak olanaklıdır. **"Hem moda dünyası hem binicilik çevresi binicilik amacına göre pek çok at ve binici donatımı geliştirilerek kolaylık sağlanmıştır."**

Alman eyeri temelde ağır ve derin binişe olanak verecek şekilde tasarlanmıştır. Fransız eyeriye daha az kütsel ve düz yapılıdır. İtalyan eyerleri düz yarıştan esinlenerek hafif ve biraz öne kesiktir vs.. gibi.

Uygun donatım olmaksızın bir at doğru eğitilemez. Yönetimi kolaylaştırmak için elle kullanılan ve yük taşıma donatımları temel olanlardır.

Donatım iyi uydurulmalı ve uygun tipte olmalıdır. Birçok eğiticinin, eğitimi çok zorlaştıran ve hatta yapılamaz duruma sokan yanlış donatım kullandığı çok sık görülen hatalardır.

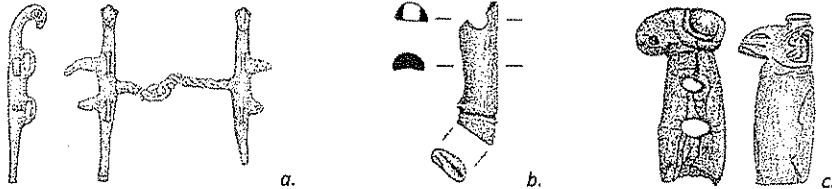
En çok donatım atlama dalında kullanıldığı için, temel alınarak aşağıda verilmektedir.

ELLE KULLANILAN DONATIM (ALIKOYUCU BAŞLIKLAR)

Arkeologlar kazılarda altın ve bakırdan mamul birçok at resmini ortaya çıkarmışlardır. Yaklaşık dört bin yıllık mezarlardan çıkan kemikler açıkça ortaya koymaktadır ki, eskiden atlar sahipleriyle birlikte gömülürlerdi. O resimler ve kazılarda bulunan kemiklerden yararlanılarak eski çağlarda yaşayan atların anatomik yapıları hakkında fikir sahibi olunabilmekte ve koşun takımlarının yaşı da tamı tamına tespit edilebilmektedir.

En eski gem takımının yaşı yaklaşık 5 bin yıl, kamçının 2 bin yıl, üzeninin 1.500 yıl, yuların ise 2 bin 700 yıl olduğu tespit edilmiş, bunların ilk önce Assiriye'de kullanıldığı anlaşılmıştır. At binenler ilk önceleri atı boynuna takılan örgülü bir ip ve küçük bir çubukla idare etmişlerdi.

Gem icat edildiğinde, yalnızca atın ağızına konulan ince, kısa bir deri parçasından ibaretti.

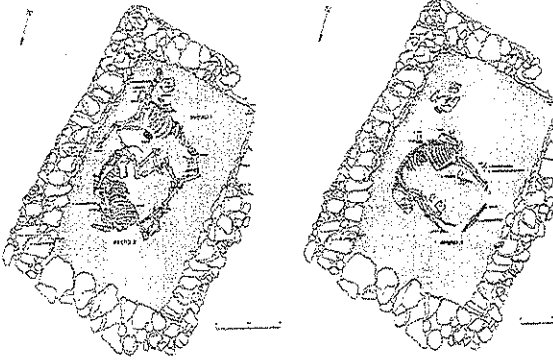
a. Tunç at koşum takımı parçaları, Altın tepe b. Kemikten at koşum takımı parçası, Nush-i Jan c. Hayvan başı biçiminde kemikten at koşum takımı parçaları, Hasanlu

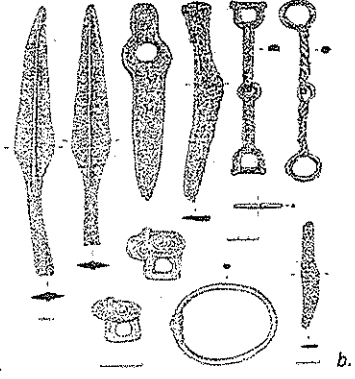
a. Kuşbaşı biçiminde tunç at koşum takımı parçası, Samsun yöresi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri.
b. Kemikten hayvan başı biçimli at koşum takımı parçaları, Çavuştepe/Sardurihinili.

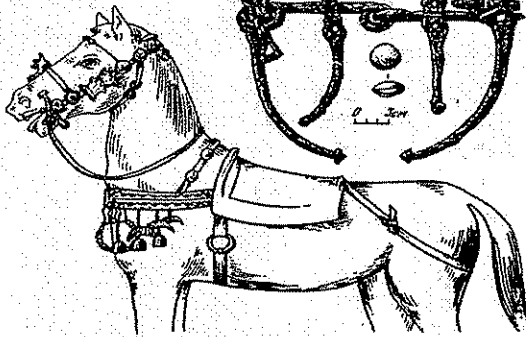
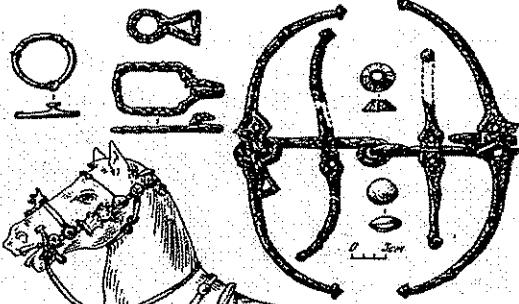
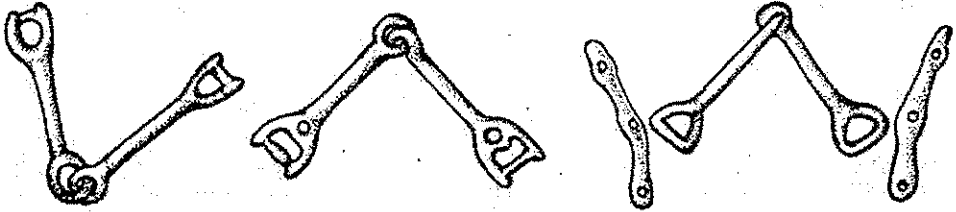
Tunç at gemi, İmirlir

a. At gömüleri, Norşun Tepe

b. At gömülerinde ele geçmiş olan buluntular, Norşun Tepe

Şekil 3: Kimi yazarların ve tarihçilerin Altaylardan çıkan Saka Türkleri, Batın'ın ise batılı olduklarını idea ettikleri İskit süvarilerinin (Bugünkü Alan-Oset-İronların atalarının) at ve binici donatımlarından örnekler.

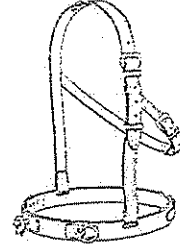
Bugün bile birçok halk başlıkta burunsallık, alınsallık ve ağızlık kullanılmamaktadır. Elle kullanılan donatım aşağıda verilmiştir.

- Çılbır başlığı-yular tasma başlık
- Tam başlık (çift başlık)
- Kantarma başlık (normal başlık)
- Delikli kantarma başlık (gag, çağ başlık)
- Gem başlık
- Yular başlık

"Dizginlerin nasıl kullanılacağını öğrenmek sorun değildir, asil olan onlar olmaksızın ne yapılacağını öğrenmek olmalıdır." deyimini anımsayarak konuya başlamakta yarar vardır. Atları alıkoymak ve eğitmek için uygulanan çağdaş yöntemlerin M. Ö. 400 yıllarının başında Yunanlı binicilerce kullanılan insanıcı yöntemlere dayandığı kayıtlara geçmiştir. Ancak XVIII yüzyıl başlarına kadar, zamanla terk edilerek geçen yüzyılda Fransa'da yeniden canlandırıldı. Bugün bile güce dayanarak sınırlayıcı, hata da diyebileceğimiz dizginler, birçok tutucu binici tarafından çok etkili kullanılmaktadır. Elin alıkoyma etkisi, atın eğitimiyle şansız bir şekilde bağdaştırılmıştır. Yüzyıllardır elle kullanılan donatım olarak adlandırılan nesnelere, zihnen ve bedenen ata zarar vererek, ciddi ve tehlikeli olarak özellikle atı alıkoymak için kullanıldı. Bugün alıkoyma donatımı, anlaşılır olması bakımından acemi atlarla ilgilenenlerce, insana güven verici ve zorla içine sokulduğu çevre koşullarına alıştırmalarında kullanılan bir araçtır. Atın temel disipline girmesiyle sağlayacağı kazançlar ve insanlarla birlikte yaşamanın vereceği konforu kabul etmesi için, eğitime gereksinimi vardır. Doğal olarak bir sürücüyü taşımaya zihinsel ve fiziksel olarak hazırlanması gerekir. Bunun başarılmasıysa çocuk davranışlarının eğitilmesiyle eş olduğu kabul edilmiştir. Elle kullanılan donatımın çağdaş olmasının gerektiği de bunu yansıtır. Özellikle genç at olabildiğince az donatım ile yüklenmelidir.

1. ÇILBIRDA ÇALIŞMA YULAR BAŞLIĞI

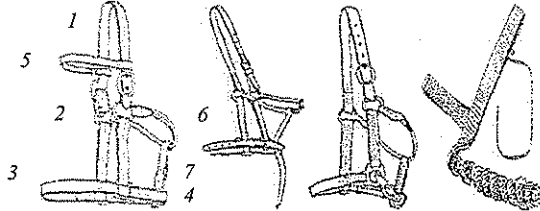
Çılbır başlığı genç bir atın eğitilmesi ve özellikle ileri hareketleri için gereksinim duyulan donatımın ilk temel parçasıdır. Kolay, güçlü ve sağlam yapıda bir yular başlığıdır. Çılbırın takıldığı özel halkalı bir burunsallığı vardır. Burunsallığın içi doldurulmuş ve çelikle güçlendirilmiştir. Burunsallık arkadan çene altı kayışı ile tutturulur. Ancak bazı eğiticiler bunu düşük burunsallık gibi gevşek bağlamayı yeğ tutmaktadırlar. Bu durumda çılbır ipinin kuvvetli çekilme gereksinimi hissedildiğinde yanak kayışları kayarak atın göz veya yüzünde yaralanmalara neden olabilir. Bu ise atı çok korkutur ve başlık takmak zorlaşır. Dolayısıyla burunsallık, çene altı kayışı aracılığıyla yeteri kadar sıkılmalıdır. Genç ata çılbır başlığı tavlada dışında ve her durumda takılabilir. Diğer tip başlıklara göre daha sağlam ve kullanışlıdır. Şekil: 234

Şekil 4: Çılbır yular başlığı.

2. YULAR BAŞLIK Şekil: 5

Genelde tavlada ve merada veya binilmediği durumlarda atların yakalanması, bağlanması ve yedekte gezdirilmesi amacıyla kullanılır. Atın yaralanması, ürkmesi ve rahatsız edilmesinin önüne geçmek için ayarlanması gerekir. Özellikle genç atların bağlanması, sanıldığı kadar hiç de

a. Pirinç aksamlı yular. c. Tay yular. e. Amerikan yular. f. İp yular. (1)Tepe kayışı (2)Yanak kayışları (3) Burunsallık (4) Çene altı (çift olabilir) (5) Alınsallık (olmayabilir) (6) Boğaz altı (7) Çene altı-boğaz altı bağlantısı

Şekil 5: Çeşitli yularlar ve parçaları.

kolay değil, sakatlanması ve ilerde kötü huylar edinmesinin önlemesi aşağıdaki kurallara bağlıdır. Şekil: 6

a. Genç at herhangi bir kuvvet uygulamaya gerek kalmadan ipi direk halkaya değil de ince bir sicimle duvardaki halkaya bağlandığında bağlı kalmayı öğrenecektir. Eğer at ürkerse sicim kopar, at sakatlanmaz ve canı acımaz. Sicimi birkaç kez kopardıktan sonra at kendini engellenmiş olarak hissetmez ve vazaecio rahat durur.

b. Eğer genç at direk halkaya bağlanırsa, herhangi bir neden olmadan ürkebilir veya kendini kurtarmaya çalışabilir. Atın bacalarının sakatlanmasına veya baştaki sinirlere zarar vermesine ve dolayısıyla sürekli ürkek olmasına neden olabilir.

Şekil 6: Sakatlanması ve kötü huy edinmesini önlemek.

Aynı şekilde yular başlığına yular ipi veya çılbrı takılarak özellikle ilk dışarı çıkışlarda atı gezdirmek hiç de kolay değildir. Dışarıya çıkmanın coşkusuyula oynamak ve ileri gitmek isteyen atı yedeklemede zorluk çekenlerin zincirli yular ipi kullanmalarında yarar vardır. Tasmalar genelde deri örme ip veya bezden yapılırlar. Diğer başlıklara göre daha kaba, ancak daha sağlam olmasına özen gösterilir. Şekil: 7

a. Zincirli yular ipi (çılbrı).

b. Yedekte yürütürken yulara asılırsa zincir burna dolanır.

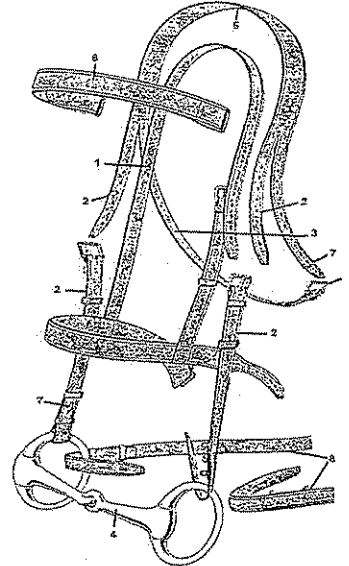

c. Zinciri çözmek için, yular ipi (çılbrı) gevşetilir, zincir burundan kayar, ip çekilerek eski durumuna getirilir.

Şekil 7: Zincirli yular ipi ve kullanılması.

3. KANTARMA BAŞLIK (NORMAL BAŞLIK) Şekil: 8

Kantarma başlığın adı, Türklerin çabuk yem yemelerini önlemek için, atın başına ağızlık demirli ve kaytarma adını verdikleri başlıktan günümüze değişerek aktarılmıştır. Kantarma başlıkları aynı temel görevi yapmak üzere tasarlanmış, ancak aralarında küçük farklılıklar vardır. Parçaların değişik takılışlarıyla daha fazla verim sağlama çabaları veya yalnızca zevklerdeki değişiklik bu farklılıkların yaratılması nedenidir. Kantarma başlık temel eğitim için en uygun başlık tipidir. At terbiyesi, engel atlama ve arazi çalışmalarında yaygın olarak kullanılır. Eklemlerli ağızlıklar dil üzerinden çeneye etki eder. Bir ağızlık ne kadar ince ise etkisi o kadar serttir. Aşırı kalın olmamakla beraber, normal kalınlıktaki ağızlıklar atın ağızında rahat bir duruş sağlar ve birçok at tarafından karşı konulmadan kabul edilir. Ağızlık (tam başlıkta her iki demir) çenelerdeki dişsiz bölüme denk getirilmelidir. Ağızlık kalınlıkları yanında biçimleri ve kesitleri bakımından da çeşitlidirler.

1. Yular başlık 2. Kantarma yanak kayışı 3. Boğaz altı kayışı 4. Ağızlık 5. Tepe kayışı 6. Alınsallık 7. Toka ve halkalar 8. Dizgin kolları.

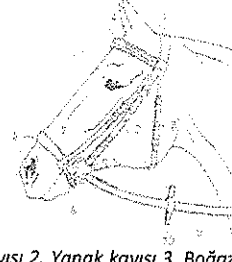
Şekil 8: Kantarma başlık.

Örneğin tek eklemli, iki eklemli vs.. gibi. Bir ağızlığın ata uygunluğunun en kesin ölçütü, atı gevelemeye sevk etmedeki başarısı ile doğru orantılıdır. Ağızlığın yanak yırtmaçlarına dayandığı yerdeki fazlalığı yaklaşık 14 mm. olmalıdır. Ağızlığın ölçüsü yaklaşık 12.5 cm. ve 15 cm. arasındadır. Poniler için doğaldır ki daha küçük olmalıdır. Beden ölçüleri 0.5 cm.nin katlarıyla beirlenir. Uzunluk, kesinlikle atın ağız ölçüsüne uygun olmalıdır. Çok dar bir ağızlık atın ağız yırtmaçlarını sıkıştırır. Buna karşın çok geniş bir ağızlık ise ağız içerisinde kayar ve ayrıca dilin demir üzerine alınması gibi, bir olumsuzluk oluşturur. Ağızlık üzerinde metal pürtüğü bulunmamalı ve paslanmasına izin verilmemelidir. Gerçekte atın ağızında ağızlık tutmaya yarayan her başlık bu temel parçaları bulundurur.

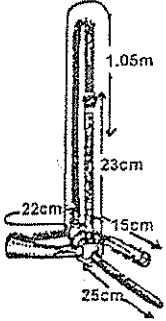
a. Yular:

Yuların yarış ve gösteri için kullanılanları daha hafif, deri işçiliği farklı, düz kayışlar daha alışılmış olmasına karşın son günlerde yuvarlak kayışlar gözdendir. Bazılarında burunsallık ve çene altı kayışını içermesi açısından önem kazanır. Şekil: 9

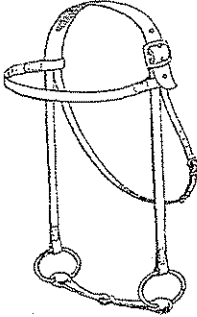
Bazı binicilerin ön kısma çok asılan atların baş boyunlarını yukarı kaldırmak için kullandıkları özel başlıklarda ve özellikle de yaygın olarak düz yarış başlıklarında bulunmayabilir. Şekil: 10, 11, 12

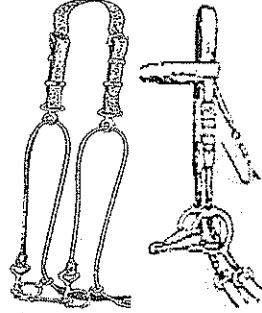
1. Tepe kayışı 2. Yanak kayışı 3. Boğaz altı kayışı 4. Alınsallık 5. Burunsallık 6. Çene altı kayışı 7. Birleşme halkası 8. Ağızlık demiri 9. Dizgin kolu. 10. Kelebek Şekil 9: Ata takılmış kantarma başlığı.

Şekil 10: Normal ata uyan ölçüler.

Şekil 11: Yularsız düz yarış başlığı.

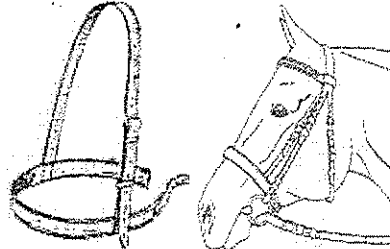

Şekil 12: Atın başını yukarı kaldırmaya yarayan yularsız delikli kantarma başlık ve burunsallıksız başlık.

b. Burunsallık:

Başlığın önemli kısımlarından birisi burunsallıktır. Burunsallıksız bir başlıkta at çıplak görünür. XIX. yüzyılın sonlarına doğru kullanılmaya başlanmıştır. Her ne kadar birçok uzman tarafından süs olarak görülürse de, tam olarak öyle değildir. Çene altı kayışının bağlanacağı en uygun yer olması yanında, uygun sıkıldığında ağızın kapanmasını etkileyebilir. Ağız açma ve ağızlıktan kaçmanın yaygın yollarından biridir.

(1) **Normal burunsallık:** En uygun burunsallıktır. İyi ayarlanmışsa atı rahatsız etmez. Ağızlık atın dudaklarını kısırmadan kolaylıkla hareket edecek oynaklığı verir. İngiliz tipi olanlar daha kalın ve kuvvetli burunsallıklardır. Tam başlık için de kullanılır. Burunsallık elmacık kemiklerinin hemen altına ve baskı oluşturmayacak sıkılıkta bağlanır. Şekil: 13

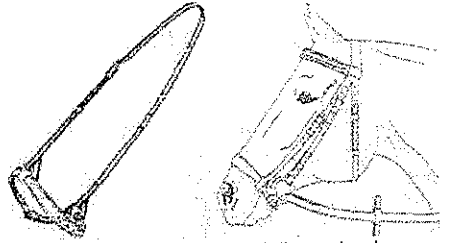

Şekil 13: Ata doğru uydurulmuş normal burunsallık.

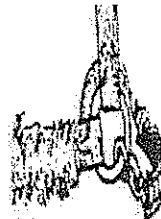
Çene altı kayışıyla çene arasına veya burunsallıkla burun kemiği arasına iki parmak sürtünerek girebilmelidir. Eğer çok sıkı olursa, kemiklerde yaralara neden olur ve çeneyi rahatsız eder. Burunsallık iyi ayarlandığında, yanak kayışları ile arasında 90 derece bir açı olmalıdır. Yanak kayışın altında kalır ve görünmez. Kötü uydurulmuş bir burunsallıkta, çene altı kayışı uzun ve burunsallık kısadır. Burunsallığın yanak kayışları, başlığın yanak kayışlarından ödedir. Deriyi, burunsallıkla ağızlık halkaları arasına sıkıştırıp, atın kafasını yukarda tutmasına neden olacak şekilde çok sıkılmak doğru değildir.

(2) Düşük burunsallık: Ortası kalın ve kenarlarına doğru incelen ve her iki ucunda buna bağlı metal halkalardan oluşan düşük burunsallık, Hannover'de ki Alman süvari okulundan kalmaz. Atın ağzının kapalı tutulması amaçlanmıştır. Bu kayışın uygun uzunluğu, halkaların ağızlığa baskı yapmaması ile sağlanmalıdır. Ağzın açılması veya çenelerin kilitlenmesi, ağızlığın ağız içinde kaymasına neden olur ve böylece doğru etkinin sağlanması önlenir. Sonuçta yaygın kaçamaklar oluşur. Dizginler aracılığıyla ağızlık üzerine basınç oluşturulmasından sonra, burunsallık burun üzerine basınç uygular ve sonuçta oluşan basınç aşağı indirilmiş konumu, ağızlığın dişler arasında kalan boşlukla daha fazla temas gelmesini sağlar. Ağızlık yalnızca ağız yırtmaçlarına etki ettiğinde, normal yukarı doğru olan çekişin tersine yeniden aşağıya ve içeri doğru bir kuvvet uygular. Bu nedenle, normal olarak alt çenenin ve başın yeterli bükülmesini tek başına sağlayamayan ağızlığın bu etkilerini burunsallık destekler ve tamamlar. Düşük burunsallık, başı doğru bir konuma getirerek, binicinin denetimine yardımcı eder. Her ne kadar ağızlığın yardımcı bir unsuru olarak değerlendirilirse de, atın eğitiminde kendine özgü bir yere sahiptir. Bununla beraber, atın niye düşük burunsallığa gereksinimi olduğunu araştırıp ortadan kaldırmak daha akıllıcadır. Düşük burunsallık, genelde atın çenesini gevşetmesine (rahatlamasına) engel olacak şekilde sıkılır. Burunsallıkla burun kemiği arasına en az iki parmak sığmalıdır. Burunsallığın yanak kayışı başlığın yanak kayışı önünde olmalıdır. Düşük burunsallık ayarlanırken oldukça yaygın hata yapılmaktadır. Burunsallığın aşağı sarkması, yani çene altı kayışının çok kısa olması doğru değildir. Bu durum, burun deliklerini ve hassas olan kılsız deriyi rahatsız eder. Bazı atlar gıdıklanabilir. Burunsallıkla yanak kayışı arasında, burunsallığın aşağı düşmesini önleyen küçük bir deri veya bağlantı yapılmalıdır. Eğer çok yukarıda olursa, ağızlığı yukarı iterek dudak yırtmaçlarını kısıtlayabilir. Eğer burun deliklerine çok yakın olursa, atın soluk almasını önler. Ata rahatsızlık vererek deriyi ağızlıkla burunsallık arasına sıkıştırır. Doğru yeri, burun deliklerinin 5-8 cm. yukarıdır. Şekil: 14

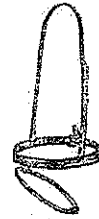
Çene altı kayışı yumuşak olmalıdır. Eğer atın duyarlı derisi varsa çene altı kayışına suluk zinciri koruması takılabilir. Ağız sert (duyarsız) olan ata, suluk zinciri kullanılabilir. Burunsallığın koyun postuyla kaplanması, Fransız eğiticileri tarafından popüler duruma getirildi ve birçok dalda binicilerce kullanılmaktadır. Şekil: 15, 16, 17

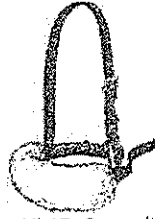
Şekil 14: Düşük burunsallık ve ata doğru uydurulması.

Şekil 15: Suluk zincirli ve koyun postlu burunsallık.

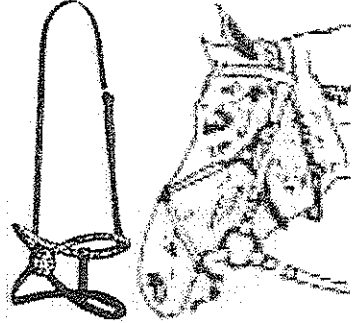

Şekil 16: Değişik tip düşük burunsallık.

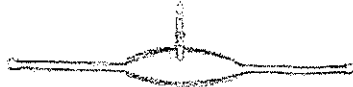
Şekil 17: Çene altı kayışı ve postlu burunsallık.

(3) **"X" (Meksika) burunsallık:** Burnun ön tarafında bulunun birleştirme parçasında birleşen çapraz iki burunsallıktan oluşur. Etkisi açısından kombine tipe benzeyen bu burunsallık, doğru takıldığı takdirde burun deliklerinin daha serbest kalmasını sağlar. Üç günlük yarışmalar için en uygun donanımdır. Üst burunsallık, elmacık kemiğine baskı yapmamalıdır. Ağzını açan veya alt çenesini yumuşatmayan atları yeniden terbiye ederken, çok yararlı olarak kullanılır. Gereksiz olmasına karşın, üstteki çene kayışının çok sıkı ayarlanması kötü huylarından atı vazgeçirmeye yardım eder. Özellikle bazı kaslarda yumuşak basınç etkisi yapar. Burunsallığın aşağı düşüp burun deliklerini kapaması ve soluk almasını önleme tehlikesi yoktur. Şekil: 18

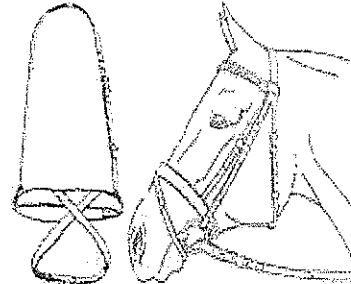
Şekil 18: Meksika burunsallığı ve ata doğru uydurulması.

(4) **Gem (Becephalus) burunsallığı:** Gem veya gem zinciri ile birlikte kullanılır. Abartılmış ve pamuk vs.. ile doldurulmuş uçlarında küçük "D" şeklindeki bir halkaya doğru incelen bir kayıştır. Burun kısmının merkezinde küçük bir toka ve kayış vardır. Uçları çenenin çevresinden dolaşır ve böylece dış yandaki "D" şeklindeki halka, gemin yakın tarafındaki gem zinciri çengelini bağlanır. Bu şekilde burnun daha ileri bir basınç noktası gem zinciri tarafından uygulanan basınca eklenir. Şekil: 19

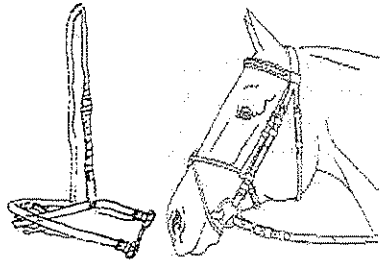
Şekil 19: Gem burunsallık.

(5) **Püskül (Saçak) burunsallık:** İngiliz tipine benzer tarzda olup yalnızca burunsallığın merkezine dikilmiş kemerden geçen ve çeneyi saran ince bir kayış eklenerek güçlü bir burunsallık yapılmıştır. Püskül burunsallık ağızlığın altından bağlanır ve her ne kadar burunda ki basınç noktası düşük burunsallıktan biraz daha yüksek olsa da aynı etkiyi sağlar. Burunsallık kayışı her zaman önce takılmalıdır. İyi bir ağız ve yeterli akıcılığı olan atlar için çok uygundur. Şekil: 20

Şekil 20: Püskül (saçak) burunsallık.

(6) **8 (Sekiz) Grakle burunsallığı:** İlk takılan ve uluslararası ödül kazanan atın adıdır. Bu burunsallık, ağızlık altından, çene altı kayışı ile üstten bağlanan ve kayışları yerlerinde tutan, arkada bağlantıları bulunur. Bu durumda, burun basıncı kayışların kesiştiği noktada etkili olur ve olasılıkla düşük burunsallıktan daha kuvvetlidir ve çenede biraz daha fazla harekete izin verir. Bununla beraber, basınç noktası her zaman biraz daha yüksek olacak şekilde ayarlanabilir. Sert, kaçan ve çenelerini çarpıtan atlar için yararlı olabilir. Şekil: 21

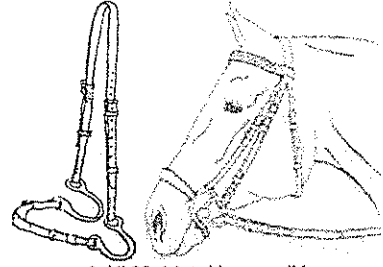

Şekil 21: "8" Burunsallık.

(7) **Kineton (kemerli metal) burunsallık:** Buluşu yapanın adı verilmiştir. Dizginleri sert ve sıkı çeken atların ağızlarını kapatmadan ve her iki uçtan ayarlanabilir olan bir burunsallıkla birbirine bağlanmış kemer biçiminde iki metal halkadan (dirsek, ilmek) oluşur. Bu metal kemer, çenenin yanlamasına hareketini önler. Burunsallığın merkezi deri ile kaplanmış hafif metal şerit ile desteklenmiştir. Halkalar ağızlık halkalarının iç yanına ve ağızlığın arkasına yerleştirilmiştir. Ağızlık üzerine olan basınç ve onun arkaya doğru olan sonraki hareketi, daha

sonra buruna iletilir ve başın indirilmesini sağlar. Bazı atlarda ağız hassasiyetine neden olan ağızlık halkalarının serbest kalmasını sağlar. Şekil: 22

Burunsallık halkaları ağızlık ile temasta olacak şekilde ayarlanmalıdır. Sonuçta, burun kısmı ne kadar sıkı ayarlanırsa burun üzerindeki etkisi de o kadar yararlı olur. Kuşkusuz metal burunsallık, huysuzluğu bilinen atlara sınırlı olarak takılması gereken bir "son umut"tur. Yarış alanlarında çok az görülür. Ancak gerçekte yarışa gireceği sırada takılır ve çıkışta hemen çıkarılır.

Şekil 22: Metal burunsallık.

c. Burunsallık Yanak Kayışları: Yularda incelendiği gibidir.

d. Yular Tepe Kayışı: Yularda incelendiği gibidir.

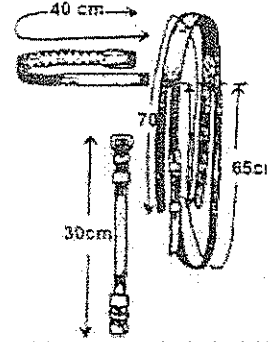
e. Yanak Kayışları: Yular başlığının burunsallık yanak kayışları dışında, ağızlığa takılan ve özel toka düzenini içeren kayışlardır. Yular başlığının kayışları gibi, çeşitli deri işçiliği ve hafiflikte yapılanları bulunmaktadır.

f. Boğaz Altı Kayışı: Bir düşüş veya kazada başlığın kolayca çıkmasını önlemek amacı taşır.

g. Tepe Kayışı: Yular başlığı tepe kayışı dışında ayrıca olabilir ve yular başlığı tepe kayışı üstüne gelir. Çoğunlukla yular tepe kayışına ayrı bir toka ile bağlanır.

h. Alınsallık:

Av binişleri için düz deriden yapılır. Atlama veya yarış için, binicinin isteğine göre, renkli ipek veya plastik ile kaplanmasına izin verilir. Plastikün kolay temizleme durumu vardır. Oysa ipeğin böyle bir kolaylığı yoktur. Her ne kadar bu konuda ön yargılı olursa da, plastik bazılarında göre çok uygun değildir. Alın ile alınsallık arasında iki parmak girecek şekilde bol bulunur. Küçük halkalı tokalar ve köşebent parçaları, kolaylık ve zevke bağlı olarak çeşitli olabilirler. Özellikle atlama atlarında, üzerinde toka olan veya benzeri tepe kayışı başlık kullanılmaz. Çünkü düşüş sırasında binicinin yaralanmasına neden olur. Boğaz altı kayışı, boğazdan bir yumruk geçecek kadar bol olmalıdır. Ağızlıkla yanak kayışları kolay ayrılabilir ve bakımı kolay yapılabilir bir toka ile bağlanmış olmalıdır. Burunsallık, ağızlık üzerinden veya altından bağlanmaya göre tasarlanmalıdır. Normal her ata uyabilen başlık ölçüleri Şekil: 23'te ki gibi olmalıdır.

Şekil 23: Normal ölçülerdeki bir ata uyan başlığın parçaları.

i. Dizginler:

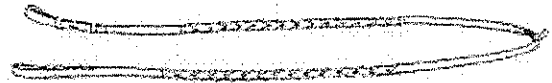
Dizginler, onlara cankurtaran halatı olarak bakanlar için, başlığın en önemli parçasıdır. Daha iyi kavrama elde etmek için, dizginler çok çeşitli malzemeye yapılmışlardır.

Dizgin kolları genellikle deriden imal edilir. Ağızlık halkasına toka veya diğer biçimlerle bağlanır. Atın boynuna denk gelen kolların orta bölümü tokalıdır.

Her iki dizgin kolunun toplam uzunluğu yaklaşık 2.75 m. ve genişliği yaklaşık 2.5 cm.dir. Tırtıklı dizgin kolu, yağışlı havalarda kolların elden kaymasını engellemesi açısından uygundur. Malzemenin iyi ve sağlam olması güvenlik açısından önemlidir.

(1) Deri örme dizgin: En yaygın ve en uygun dizginlerdir. Şekil: 24

(2) Alman örme dizgini: Atlamaya uygun bir dizgindir. Elde

Şekil 24: Deri örme dizgin.

hafiftir. Bu nedenle biniciyi çok sert bir alıkoyma özendirmez. Aynı zamanda kaymayı önleyici küçük deri parçaları vardır. Şekil: 25

Ağızlık halkasından örme kısma kadar olan derinin uzunluğu 46 cm.den kısa olması iyi değildir ve çok önemlidir. Çünkü Martingal halkalarının hareket etmesi için, bu kısmın yeterli uzunlukta olması gerekir.

Halkalar deri ve örme kayışın birleşme yerlerine takılması atı rahatsız eder. Martingal kullanırken kelebekler, tokaya olabildiğince yakın yerleştirilmelidir. Deri parçaları binicinin aynı dizgin uzunluğunu korumasını kolaylaştırır. Şekil: 26

Sağlam binışı olan biniciler, dizginleri aynı deri parçasından tutarak, bütün bir yarışma boyunca kullanabilecektir. Ancak binici geri kalmış veya at hata yapmış ve dengesini yeniden sağlamak için boynunu serbestçe kullanması gerekiyorsa, doğal olarak dizginler tamamen bırakılır. Örgülü dizgin, esneme (gerilme-uzama) eğilimi gösterir. Bunun için çevresine kordon geçirilmelidir.

(3) Lastik kaplanmış dizgin: Bu dizgin, elden kaymayı önlemek için, kısmen lastikle kaplanmıştır. Yeni olduğunda etkilidir. Fakat eskidiğinde veya ısladığında normal deri

kuvvetli alıkoymaya özendirecek şekilde uzun ve kalındır. Uzun olması tehlikelidir. Çünkü binici takılabilir ve atın ağızına çarpar. Aynı olay bir düşme sırasında da olabilir. Şekil: 27, 28

(4) Düz deri dizgin: Genelde tam başlıklarda kalınlığı önlemek için kullanılır. Yağmurlu havalarda veya terleyen atlar üzerinde, kaygan duruma gelir. Şekil: 29

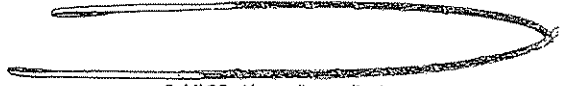
j. Ağızlık ve yanak lastikleri: At başının basınç uygulanan kısımları üzerine, elle kullanılan donatımın temel etkisi ele alındığında, istenen hız ve yöne, en üst düzeyde denetim sağlayacak şekilde, başı yönlendirmeye nasıl yardımcı olduğunun bilinmesi gerekir. Ağızlık, aslında işlemin (hareketin) yaratıcısı değil, onun uzantısıdır.

Baş konumunun kaynağını, yani baş, boyun ve omurganın yumuşaklığını oluşturarak atın hareket sisteminin gücünü sağlayan kalça ve haneplerin başlangıç eğitimini sağlarlar. Başlık, zincirdeki son öğedir. Yalnızca başlık aracıyla ileri (yüksek) bir baş taşıma şeklini elde etmeye çalışmak, sertlik ve sınırlı bir hareketle sonuçlanır.

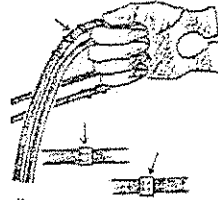
Eyerin arkasında bulunan, hareket ettirici güç, binicinin bacakları ve kalça uygulaması işleviyle denetlenir. Başlık, eller aracıyla bu güçlerin bir uzantısı olur.

"Biniciliğin yarısı iki kaynak bir apış, diğer yarısı baldırdır (bacaklardır)." Bu kavramları biliyor ve uyguluyor olsak bile, kullanılan başlıkların işleyişini (mekanizmasını) bilmemiz gerekir.

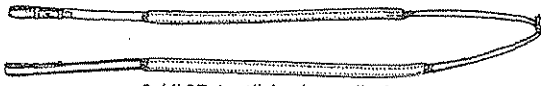
Bütün başlıklar, atın başına, el aracıyla basınç uygulanan yedi kısımdan bir veya daha fazlası üzerine etki ederek, denetim sağlamak için kullanılır. Şekil: 30, 31

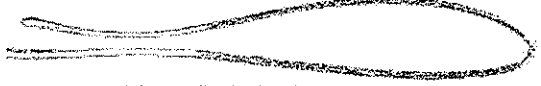
Şekil 25: Alman örme dizgin.

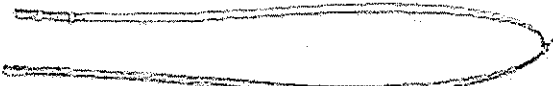
Şekil 26: Örme dizgin koluna dikilmiş deri parçaları. Üstte doğru, aşağıda yanlış.

Şekil 27: Lastik kaplama dizgin.

Şekil 28: Diğer bir lastik kaplama dizgin.

Şekil 29: Düz deri tam başlık dizgin.

1832'de Juan Segundo ağızlıkların etkisi ile ilgili çalışmalarda, atları altı gruba böldü. Çok sert ağızlı... iyi ağızlı gibi. Bu ayırımı yaparken de, bir ölçüye kadar dişler arasındaki boşluğun ve dilin büyüklüğüne ve şekline dayandırdı.

Dişler arasındaki boşluğu, geniş, düz ve büyük ölçüde etli olan atlar, sert ağızlı... Keskin bir şekilde, derin, hafifçe örtülmüş dişler arası boşluğu bulunan atlar, yumuşak ağızlı gibi. Bu çeşitli ağızlık ve çeşitli uzunluğun şekildeki yararlılıklarıyla birlikte, kullanılan altı ağızlık yaparak, bütün atların sorunlarını çözdüğünü iddia etti. Ancak çağımızda görülen ağızlık çeşitliliği de gösteriyor ki, bu sorunları çözmek olanaksızdır. Yine de şunu unutmamalı ki; *"Her atın ağızı için bir anahtar vardır."* *"Bu anahtar yalnızca ağızlık değil aynı zamanda binicinin kaynaklarını, baldırlarını ve ellerini iyi uygulaması sonucu olduğu düşünülmelidir."* 1883 yılında yazılmış *"The Loriner"* adlı saraçlık kitabının yazarı Benjamin LATCHFORD'un söylediği; *"Yapılan her 20 ağızlıktan 19'u binicilerin başı için, bir tanesi atın başı içindir."* Sözü, her binışte anımsanmalıdır. Ağızlık başlığın en önemli kısımlarından biridir. Daha önce başlıkları 5 grupta incelemiştik. Buna göre ağızlıkları da 5 grupta incelemekte yarar vardır.

- Kantarma ağızlık (iki parçalı, oynak)
- Kantarma ve gem (genelde mihraplı) ağızlık (tam başlıkta birlikte kullanılır.)
- Gem ağızlık (tek parçalı, genelde düz)
- Delikli kantarma ağızlık (çağ, gag)
- Ağızlık olmaksızın, çeşitli yular başlıklara takılan burunsalıklar

Yukarıdaki grupları bazen birlikte kullanılmış şekilleriyle görebiliriz. Bu durumda ikisinin (bileşenlerin) özelliklerinin kısmi etkileriyle sonuç alınır. Bazı durumlarda da, belirli bir özelliği güçlendirmek için, yapısı değiştirilmiş olanlarıyla karşılaşırız.

(1) Tek eklemli basit Alman ağızlık: Genelde en iyi ağızlık kalın ve içi boş olan Alman ağızlıktır. En yaygın kullanılan tür olup, özellikle genç atlar için çok uygundur. Eğitimde kullanılabildiği gibi, aynı zamanda ilerideki aşamalarda da kullanılabilir. Yumuşak bir etkinin yanında iyi bir denetime de olanak tanır.

Parçaların içi boş ve hafif olabileceği gibi, dolu ve ağır da olabilir. İçi dolu parçalardan oluşan ağızlıkların olumlu yanı, ağza iyi oturması ve dilaltına kolaylıkla alınmamasıdır. Bu ağızlık, ağızda sıkıştırma veya fındık kıracağı etkisi oluşturur. Hannover'deki Alman Süvari Okulundan kalmazdır.

Atın ilk terbiyesinde (evcilleştirmede), çılbr çalışmasında ve özellikle ilk binışler için en uygun olan ağızlık olarak görülür. Doğal eğitim yönteminde ve atın ağızını binışe hazırlanmasında çok önemli rol oynar. Ağızlık yanlarda iki tane yanak lastiğiyle birlikte kullanılırsa büyük yarar sağlar. Yumuşak ve sert olmak üzere iki çeşit yanak lastiği vardır. Sert olanlar daha etkilidir. Çünkü yalnızca ağızlığın kaymasını engellemez, aynı zamanda atın yırtmaç tahrişlerini de önler. Yaralanmalar genelde keskin kenarlı veya eskimis ağızlıklardan da olur. Yanak lastikleri, dizgin etkisi yapıldığında, yumuşak bir el gibi ağızın yanlarına basıncı yapar. Ağızlığa takılmaları çok kolaydır. Bunun için yanak lastikleri ıslatılır.

- Ağız yırtmaçları
- Ağız boşluğu
- Dil
- Başın tepe kısmı
- Burun
- Damak
- Çene

Şekil 30: Ağızlık etki kısımları.

Şekil 31: Segundo ağızlığı.

Sonra lastiğin deliğine iki tane kayış geçirilir, her bir kayış bir elle tutulur ve bir yardımcı ağızlığı delikten geçirirken lastikler her iki yana doğru çekilir. Şekil: 32

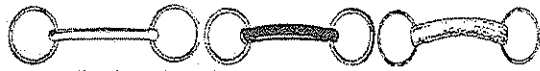

Şekil 32: Alman ağızlık.

Halkalar iki parçalı ağızlığa oynak olarak bağlanmıştır. Bunun yararı, at dilini oynatırken bütün ağızlık yerine yalnızca hareketli olan iki parçayı yukarı kaldırabilmesi içindir. Atın ağızlığı oynatması, tükürük bezlerini harekete geçirerek ağzın nemlenmesini ve duyarlı bir ağzın oluşmasını sağlar. Eğer bir at normal Alman ağızlıktan hoşnut değilse, hata genelde binicidedir. Bununla beraber, eğer binici hata olmadığından eminse, atın normal ağızlıktan niye hoşnut olmadığı üzerinde dikkatlice düşünmelidir.

Birçok binici, ağzının ne kadar duyarlı olduğunu ve ağızlığın yalnız çok ince bir deri tabakasıyla kaplı duyarlı bir kemik üzerinde durduğunu kabullenemezler. Daha kuvvetli bir ağızlığa geçmeyi düşünmeden önce, bunun dikkate alınması gerekir. Ayrıca aşağıdaki özel durumlarda, ağızlığı kullanmak büyük duyarlılığı gerektirir. Birçok özel durumlarda normal Alman ağızlık kullanılmalıdır. Yalnız ağız şeklinin bozulmuş olması durumunda veya diş sorunu olduğunda, diğer değişik tip bir ağızlık kullanılabilir. Hangi tip ağızlık kullanılırsa kullanılsın, dudak yırtmaçlarını kırıştırmadan, yırtmaçlara dokunacak şekilde ayarlanmalıdır. Yukarıda belirtilen ağızlık dışında aşağıda farklı kullanımlara göre, değişik ağızlıklar vardır.

(1) Tek eklemli basit Alman ağızlık: Genelde kalın Alman ağızlığın yeğ tutulmasına karşın, değişik olanları da vardır. Örneğin, bazı genç atların başlangıçta çok duyarlı ağızları vardır ve böyle atlar için; eğitimin ilk iki ayı boyunca, kalın lastik (kauçuk, ebonit) ağızlık kullanılır. Bu zaman içerisinde at, yalnızca çılıbır çalışmasına alınır ve normal ağızlığa göre biraz daha yumuşak olmasına karşın aynı etkiyi gösterir. Bazı atlar bu ağızlığa öyle alışır ki, diğer ağızlığa geçmek doğru olmaz. Doğru bir lastik ağızlık, esnek bir lastik çubuk ve iki yan halkadan oluşur. Lastik türleri esnek veya sert olabilir. Genelde sertlik içine yerleştirilen metalden olur. Demir olanlarından daha yumuşaktır. Özellikle dil ve yırtmaçlar üzerinde geniş şekilde etki eder. Basınç önce dile etki eder ve hareket yukarı doğru olarak başı yükseltir. Şekil: 33

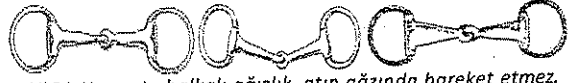
Şekil 33: Muller ağızlıklar.

Çubuğun içine zincir konulmuş lastik ağızlık kullanışı değildir. Birçok at, lastik çubuğu parçalayarak çiğner. Sonra zincir paslanmaya başlar ve bir kazaya neden olabilecek şekilde kırılabilir. Eskileri sık sık denetlenerek, çiğnemenin dolaylı olarak oluşacak yırtılmalar ve metalin parçalanması veya parçalarının atı yaralaması olanağının önüne geçilmelidir.

Aynı ağızlığın, kauçuk (ebonit) çeşidi de vardır. Lastikten daha fazla dayanır, fakat esnek değildir. Esnek olması üstünlük sağlar ve atın ağzında daha çok kalın bir ip gibi hareket eder. Bununla beraber, birçok at başlangıçta kalın ağızlıktan hoşnut kalır. Çok duyarlı atların ağızları bile, çılıbır ve yedekte çalışmasından sonra öyle yumuşar ki, lastik ağızlıktan normal Alman ağızlığına kolay alışır.

(3) Yumurta halkalı ağızlık: Ağız hareketine az izin verir. Yumurta halkalı ağızlıkta halkalar sabit, ağır ve at gevelemek istediğinde tüm ağızlığı oynatmak zorunda kalır. Ortadan eklemle bağlı oluşu, dilin üzerine merkezi etki eder. Yukarı ve yanlara basınç yapar.

Zamanla halkaların oynak parçaları gevşeyerek aşınacağından, yırtmaçları kıştırır. Çenesi sert ve kuru ağızlı atlarda kullanımı uygun değildir. Şekil: 34

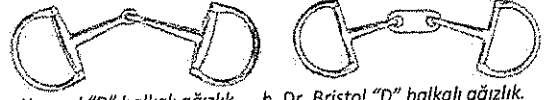

Şekil 34: Yumurta halkalı ağızlık, atın ağızında hareket etmez.

Ağızlığın kalın olması ve bundan dolayı etkilerin yumuşak olması önemlidir. İnce bir ağızlık, yırtmaçlar, dil ve damaktaki basıncın küçük bir alanda yoğunlaşması sonucu, kısıp gibi etki yapar. Ağız hissizleştirerek "ölü ağız" a ve kaçırana ata veya her ikisine yol açar. Atlar acıya ve sancıya doğru çeker (kaçar) ve giderler. İnce ağızlıklar bunu özendirir. Bu bölgede kan toplanmasına, yaralara ve aynı zamanda atın normal yem yemesine engel olurlar. Atın dudaklarını kıştırabileceğinden çok dar olanları da zararlıdır. Bazıları ince ağızlığa alışmış, özellikle yaşlı atlar için, yumuşak gelebileceğini düşünebilirler, ancak bu yanlış bir görüştür. Çünkü sert ve bozulmuş bir ağızda bile, kalın bir ağızlık çok doğru etkiler yapabilir. Eğer ağızlık iki delik aşağı veya yukarı konulursa, yıpranmamış kısma oturur ve etkili olur.

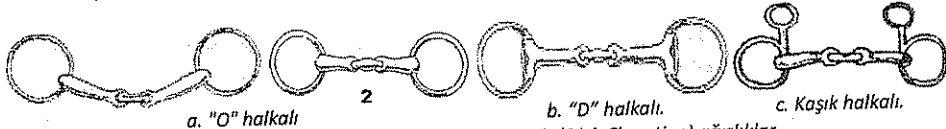
(4) "D" halkalı Ağızlık:

Genelde düz yarışlarda kullanılır. Ağızlığın ağızdan çıkmasını ve yırtmaçların sıkıştırılmasını önler. İnce olan ağızlık, inatçı ve yarış atlarında denetimi sağlar. Şekil: 35

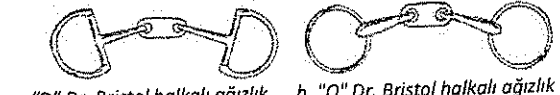
a Normal "D" halkalı ağızlık. b. Dr. Bristol "D" halkalı ağızlık.
Şekil 35: "D" halkalı ağızlıklar.

(5) İki eklemli yuvarlak plakalı (Dick Chrustian) ağızlık: Çift bağlı ve merkezde dile basınç yapan bir halkası vardır. Ortada bulunan ek parçası nedeniyle bu tip ağızlıkların atın ağızına iyi uyum sağladığı ve atı gevelemeye özendirdiği denemeye ispat edilmiştir. Çok duyarlı ağızlarda kullanılır. Kalın alüminyum ağızlığın merkezindeki halka çeliktendir. "O", "D" ve "kaşık" halkalıdır. Şekil: 36

a. "O" halkalı. 2. "D" halkalı. c. Kaşık halkalı.
Şekil 36: İki eklemli yumurta ve "O" halkalı (Dick Chrustian) ağızlıklar.

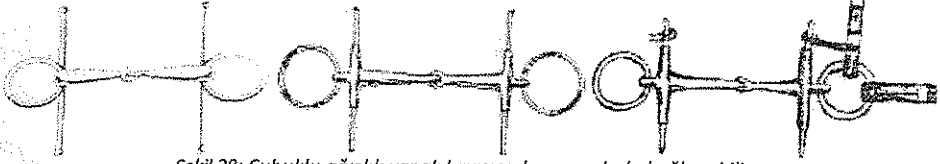
(6) İki eklemli düz ve yassı plakalı (Dr. Bristol) ağızlık: Çift bağlı, merkezde düz ve yassı bir plaka ile birbirlerine bağlıdır. Ortada bulunan ek parçası nedeniyle bu tip ağızlıkların atların ağızlarına iyi uyum sağladıkları ve atları gevelemeye özendirdikleri denemelerle ispat edilmiştir. Plaka dilin üzerinde bir açı yaparak durur. Dizgin etkisi ile dilin oynaması engellenir. At başını istenen yana döndürür ve sonra yeniden plaka yatay duruma geçer. "D" ve "O" halkası vardır. Her durumda plakanın yatay konumda bulunanları daha yumuşaktır (Fransız ağızlık gibi). Şekil: 37

a. "D" Dr. Bristol halkalı ağızlık. b. "O" Dr. Bristol halkalı ağızlık.
Şekil 37: Dr. Bristol ağızlıklar

(7) Çubuklu (Fulmer) ağızlık:

Genç at terbiyesinde sıkça kullanılan, türünün en iyisidir. Yanal hareketler boyunca basınç uygular ve binici hatası nedeniyle ağızdan çıkmasını önler. Yanaklıklar serbest bırakılabilir veya ağızlık konumu için, yanak kayışı koruyucularına bağlanabilir. Dönüş sorunları olan atlarda da kullanılır. Her iki yanda bulunan çubuklar, etkiyi artırarak dönüşü kolaylaştırır. Benzer etki, basit ağızlıkların yanlarına ağızlık lastikleri konularak elde edilir. Ağızlık dile birlikte yırtmaçlara daha fazla basınç uygulayarak etki eder. Etkinlik, düşük burunsallık kullanılarak artırılır. Şekil: 38

Şekil 38: Çubuklu ağızlık yanak kayışına koruyucularla bağlanabilir.

(8) **Anahtar ağızlık:** Genç atların ilk terbiyesinde kullanılır. Atın anahtarla oynaması ve sevelemeyi öğretir, ağızın kilitlenmesini önler. Şekil: 39

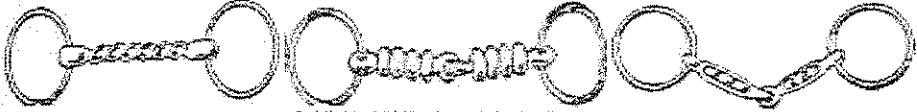
Şekil 39: İki yaygın anahtar ağızlık; tek ve iki parça.

(9) **Fillis ağızlık:** Ağız içinde asılı durur ve sıkıştırma (ezme) etkisi azaltılır. Dil için daha büyük ağız boşluğu sağlar. Bu nedenle, eğitilmemiş atlar için önerilir. Ağızda durur ve dile doğrudan dayanmaz. Özellikle ağızlıktan kurtulmaya eğilimli olan ve sonucunda sırtlarını sertleştiren atlara önerilir. Şekil: 50

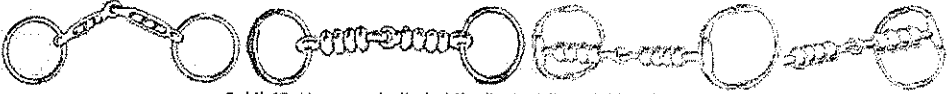
Şekil 40: Kaşık halkalı ağızlık.

(10) **Bükümlü ağızlık:** Çok serttir ve ince kenarları keskindir. Bir yüzünde olukları olanlar da vardır. Genelde sert aygırlarda kullanımı yaygındır. Bilyeli olanlar, ağızlığı ısırarak atlar için uygundur. Ağızlığın asıl değeri, bilyelerin hareketi sırasında testere etkisi yapmasıdır. Şekil: 41

Şekil 41: Bükümlü ve bilyeli ağızlıklar.

(10) **Bükümlü ağızlık:** Ağızlık tek veya çift bağlantılı zincirlerden oluşur. Ağız içinde ve düz konumda bulunmalıdır. Çok sert ve güçlü olduklarından çok dikkatli kullanılmalı, testere yapılmamalıdır. Bazen bağlantılar içinde sert metal bilyeler, zincirler ise bakırdan yapılmış olabilir. Şekil: 42

Şekil 42: Yumurta halkalı, bilyeli, zincirli ve delikli ağızlıklar

(12) **Kaşık ağızlık:** Ağızlığı ağızdan çıkmasını önler. Genelde düz yarışlarda kullanılır. Şekil: 43
Kural olarak bir atta acıklık elde etmenin yolu, hafif etkilere sahip ağızlık kullanmaktır. Ağızda oluşabilecek sertliklerin ana

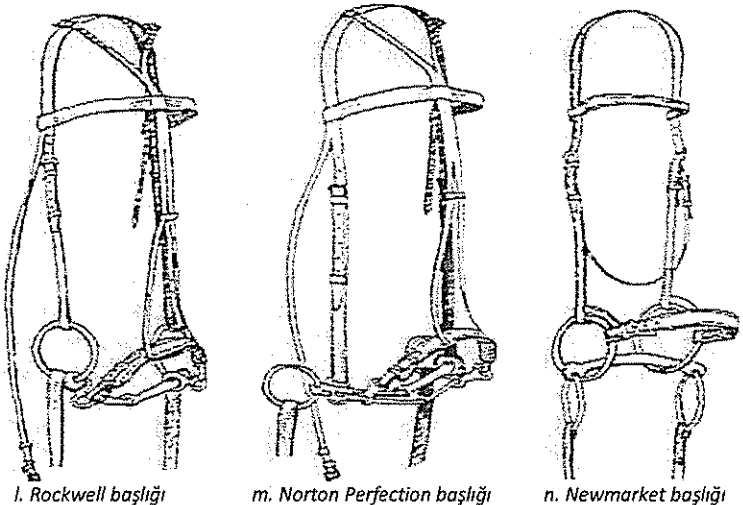
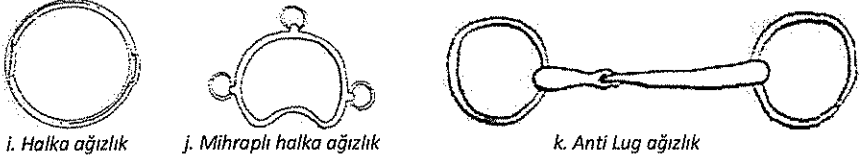
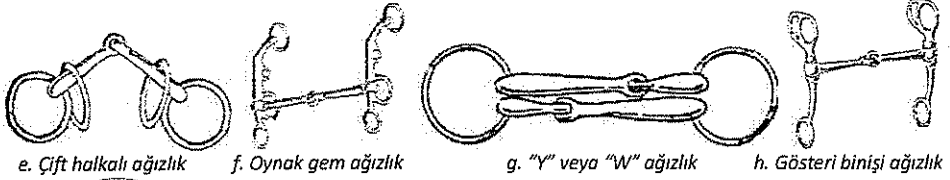
a. Normal kaşık ağızlık

b. Dick Chrastian kaşık ağızlık

Şekil 43: Kaşık ağızlıklar

nedeni, sert ellerdir. **"Sert eller, hafif bir ağızlığı dahi çok sert yapabilirler."**

Bazen ağızlığı değiştirmek yararlı olabilir. Örneğin, birçok at, lastik kaplama ağızlıklardan oldukça hoşlanır. Önemli olan uygun ağızlığı bulmak ve doğru bir biçimde kullanmaktır ve her durumda yumuşak ellere sahip olmaktır. Yarışmalarda kullanılacak ağızlık ile ilgili kısıtlamalar EFI (Uluslararası Binicilik Federasyonu) yönergelerinde açıklanmıştır. Yukarıdakilere ek olarak çeşitli amaçlarla kullanılan çeşitli ağızlıklar da vardır. Şekil: 44

Şekil 44: Çeşitli ağızlıklar ve ağızlıkların başlığa takılışları.

k. Ağızlıkların yan kayışlarına ve dizgine bağlanması:

(1) Yanak kayışının ağızlığa dikilmesi: En güzel görüntüyü verir. İyi bakıldığında güvenlidir. Ancak temizlerken veya ağızlık değişikliklerinde zorluklar olur. Yine sürünme dolayısıyla aşınmaları görmek önemli sorunlardır.

(2) Çırtçıtla veya manşetle yan kayışına bağlanması: Kanca veya yuvarlak çırtçıt şeklinde olabilir. Bağlanma kısmı her zaman iç yana gelir. Çok güvenlidir. Sökülebildiği için bakımı ve ağızlık değişiklikleri kolay olur.

(3) İlik veya halka şeklinde yan kayışına bağlanması: Amerikan ve Avustralya başlıklarında çok sık görülür. Yan kayışı ve dizgin ucuna dikilmiş bir deri ilmik veya halkadan oluşur. Ağızlık halkasından geçirildikten sonra ilmik içinden geçirilerek bağlanır.

(4) Yaylı kanca ile yan kayışına bağlanması: Ağızlık hareketleri için iyiyse de zorlandıklarında güvenilmez.

(5) Toka ile yan kayışına bağlanması: En son yeğ tutulacak bağlama şeklidir. Özellikle ucuz tokalar güvensizdir. Tokaların iğneleri eğilir, paslanır ve sonuçta kırılır.

I. Diş Sorunu:

Atın ağızında bir sorun çıktığında, daha sert bir ağızlığa geçmeden önce, atın dişleri gözden geçirilmelidir. Aksatılmış dişler, genelde sorun çıkaran ağızlara neden olur. Keskin kenarlı dişler, atın yanaklarında hasarlara neden olabileceğinden düzeltilmelidir. Böyle dişler yalnız ata binerken veya attan çenesini bükmesini istediğimiz zaman değil, yemini yerken de acıyı verir. At yemini çiğnemek istemez ve sağlığı bozulur. Eğer atın yem yediği yalak incelenirse genelde çiğneme zorluğundan dolayı toprağa dönüşen otlar bulunur. Çiğnemediği yem yutulmasının nedeni de, bozuk damaktır. Atın gübresi incelendiğinde çiğnemiş ve bütün kalmış yem taneleri bulunur. Böyle keskin uçların bulunduğu dişler törpülenmelidir. Bazı ağız sorunları köpek dişlerinden de kaynaklanır. Çok kısa kökleri olduğundan bu köpek dişlerine ağızlık dokunmaları büyük acı verir. Veteriner tarafından bunların alınması gerekir. Amerika'da özel at dişçileri düzenli olarak tavlaları gezerek diş temizliği yaparlar. Sinirli atların bile sorunlarına eğilerek nasıl düzeldikleri şaşırtıcıdır. Tedavisi sırasında bir atı zapt etmekte çok az sorunla karşılaşılmalıdır. Birçoğu Kızılderililerden öğrenilen bir yöntemi kullanır. Kolayca atın burun deliklerine hava üfler ve hareketsiz bırakır. Atın ağız tedavisinde diş doktorları ağızı açık tutmak için özel gereçler geliştirmişlerdir. Bunlar diş doktorunun çalışmasını engellemeyecek şekilde, atın ağzının diğer yanından, diş etlerinin üstünden değil, azıların üstünden geçirilerek acı vermeden, azılar arasına yerleştirilir. Atın dili gereç içinden kendiliğinden ileri çıkabilir ve böylece çalışmayı önlemez. Şekil: 45

m. Damak Hastalığı:

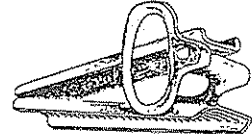
Atın ağzının özel durumu nedeniyle damağın şişliğine denir. Bazen şişlik üst dişlerden daha fazla aşağı sarkar ve atın yem yemesini zorlaştırır. Damak hastalığı, dokudaki fazla kandan dolayı olur. At araziden (otlaktan) içeriye alınınca, daha çok fark edilir. Kuru yem yemeye başlayınca kendiliğinden yavaş yavaş kaybolur. Eğer kaybolmazsa veterinerine başvurulmalıdır. Damak hastalığı olan bir ata parçalı (oynak) ağızlıkla binilirse, ağızlığın ortada birleşen eklem yeri şiş bölüme dokunur. Damak hastalığının geçmesine kadar yarım ay ağızlık kullanılmalıdır. Şekil: 46

Ağızlığın çevresine ıslak ham pamuk sarılır ve pamuğun üstüne ip dolanır veya iki normal demir halkaya ek, tamamen deriden yapılmış İtalyan yarım ay ağızlık kullanılır. Demir, iki feriden yanak lastiği ile birleştirilmiştir. Demir, halkalardan biraz daha büyük olur ve halka ile atın başı arasına yerleştirilir. Deri, yanak lastikleri ve halkayı beraber tutmak için, yanak kayışının içinden geçecek şekilde bir deliği vardır. Aynı kolaylıkla atın dili ağızlığın üstüne çıkarma ve dudak yırtmaçları kullanılması için, demir yatay tutulur. Şekil: 47

n. Keskin ve Yüksek Azı Boşlukları:

Bu tür boşlukları gidermek için pamuk sarılmış ay ağızlık, fazladan uzun veya keskin ve yüksek azı atlar için kullanılır. Parçalı ağızlık, azı boşluklarını ve dudakları kısıtarak bir fındık kıracağı etkisi yapar.

o. Düz Çene Kemikleri Ve Dilin Ağızlık Üstüne Çıkması: Dil oluşu normalde, dilin yarısı bu boşluğun içine girer. Eğer dil kalın veya duyarlıysa, ayrıca azı boşlukları çok alçak veya düzse, ağızlık normalden fazla baskı yaparak oluşun üstünden çıkarmaya veya rahatlamak için, ağızlığı dinlendirilmiş şekilde baş sallamaya, dizgin gerisine veya ilerisine kaçmaya, ağızını açmaya ve genelde ağızlığı kabullenmeyerek diğer yöntemleri denemeye kalkışacaktır. Dile daha fazla yer veren, dilin mihraplığını mihraplı Uxeter Kimwicke ağızlık kullanmak daha doğru olur. Bu ağızlığın mihraplık kısmı yeterli boşluk bırakır ve dil üzerinde değil sıkıştırılmayan azı boşlukları üzerinde durur.

Şekil 45: Dişçi özel aleti.

Şekil 46: Yarım ay ağızlık.

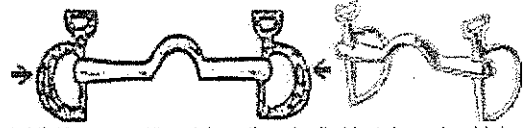

Şekil 47: İtalyan deri ağızlık.

Suluk zinciri ve halkaları çıkartılır, dizgin üstteki deliklerden geçirilir, herhangi bir levye hareketi yapmaksızın ağızlık yerinde kalır, ağız yumuşak ve rahat durur. Şekil: 48

Böyle durumlarda Fransız ağızlık da kullanılabilir. İki yerden kırılabilen (oynak) ve ortasında dilin üstüne gelecek şekilde düz bir metal parçası olan bir ağızlıktır. Dilin kısırılmasını da önler. Başlığa bağlanan halkalardaki gerginlik, ağızlığı yine 90° derece açıyla sabit tutar. Şekil: 49

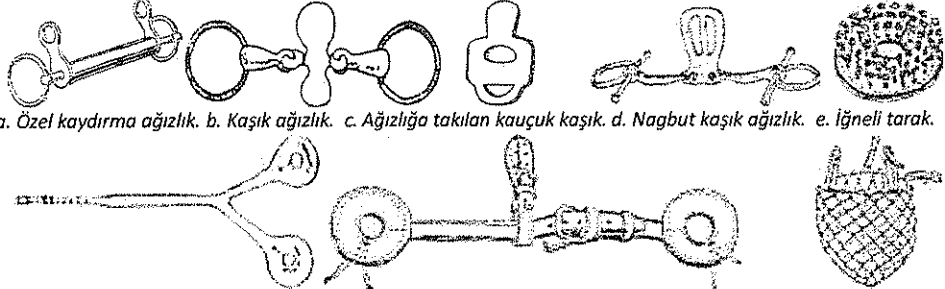
Eğer dilini ağızlık üstüne çıkarma huyu atta yerleşmişse, verilen yeni hareket serbestliğini kabul etmesi zaman alır. Sonucun hemen elde edilmesi beklenmesin. Eğer at dilini yukarı çıkartmada ısrar ederse, kaşıklı ağızlık veya aşağıdaki yardımcı malzemelerin kullanılması gerekir. Şekil: 50

Şekil 48: Uxeter Kimwicke mihraplı ağızlık. Atlamada oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Kantarma ile gem ağızlık birleşmesidir. Başın yukarisından aşağı doğru daha fazla basıncı yapar. Ellerin aşağıda tutulması gerekir.

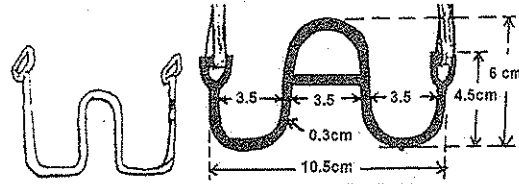

Şekil 49: Dilin ağızlık üstüne çıkmasına engelleyen ağızlıklar. a. Fransız ağızlık. b. (O) ve kaşık halkalı ağızlık.

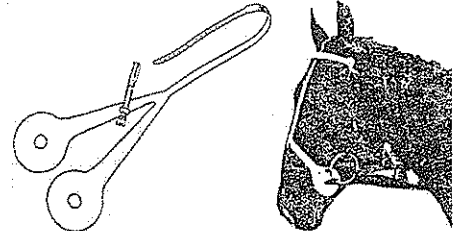

Şekil 50: Dilini yukarı çıkartan atlara yardımcı donatılar. a. Özel kaydırma ağızlık. b. Kaşık ağızlık. c. Ağızlığa takılan kauçuk kaşık. d. Nagbut kaşık ağızlık. e. İğneli tarak. f. Ağızlığa takılan Avusturya yanak lastiği. g. Atın dilini üstüne almasını önleyen alet. h. Burun ağı.

Avusturya "dil kaşığı ağızlık", çok ince oluşu ve kullanırken atın fark etmemesiyle üstünlük sağlar. Şekil: 51 Ağızda çok fazla demir hissi veren çok daha kalın "dil kaşığı demirler?"de vardır. Avusturya "dil kaşığı ağızlık" özel yapısı nedeniyle kaşığı dilin yukarisına götürür. Dilin kaşık üstüne ve yukarı çıkmasını kesinlikle önler. Fakat dudakların kaşıkla ağızlık arasına sıkışmasını önlemek için, öncelikle ağızlığın kullanılması genelde iyi değildir. Çünkü acıdan kurtulmak için, ağız ileri gitmeye zorlayacak şekilde damağı acıtır. Genç atın bu kötü huyu öğrenmesini önlemek için, başlangıçta ve ilk başlık takılırken ağızlığı birkaç delik yukarda tutacak şekilde yanak kayışları ayarlanır. Bir süre sonra ağızlık normal yerine alınabilir. Şekil: 52

Şekil 51: Avusturya dil kaşığı ağızlık.

Şekil 52: Ağızlığı yukarı çeken yanak lastiğinin takılışı.

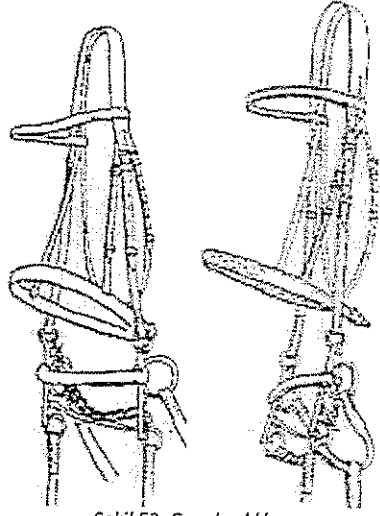
4. GEM BAŞLIĞI

Kantarma başlığı ile tam başlık arasında yer alır. Tam başlık gibi etki eder. Ancak başlıkta tek ağızlık bulunur ve dolayısıyla aynı tepkilerin alınması olanaksızdır. Birçok at bu başlıkla son derece iyi yönetilir. Başarısı bol kullanımı ve atların hoşlanmasında görülmektedir. En yaygın ağızlıklar metal veya sert siyah kauçuk (ebonit) den yapılmış olanlardır.

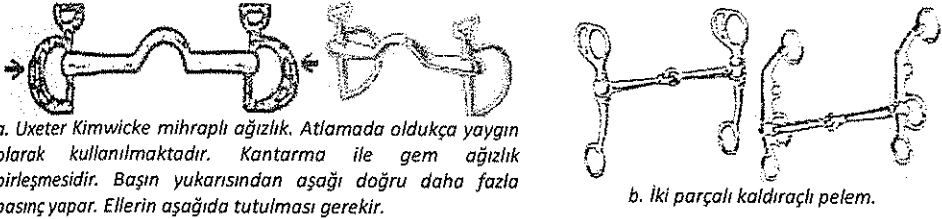
Etkisi metaline, düz veya mihraplı ve mihrabının ölçüsüne göre değişir. Çift dizginle kullanıldığı gibi, tek dizginle de kullanılanları vardır. Etkisini artırıp azaltmak için, dizginlerin çeşitli takılma şekilleri kullanılır. Çeşitli gemler aşağıda görülmektedir. Şekil: 53

Uxeter Kimwicke Ağızlık (Pelem):

Özel durumlarda kullanılabilen usta binicilere uygun ağızlıktır. Dengeli bir biniş ve bağımsız eller şarttır. Ağızlık kısmı kenarlarındaki kaldıraçlarıyla da game benzer. Ağızlık kısmı düz veya eğmeçli, tek parça, metal veya kauçuk kaplı da olabilir. Kaldıraçlardaki halkalar, deri ile birleştirilerek, tek bir dizgin kolu ile de kullanılabilir. Bu, el etkilerinin daha yumuşak hale gelmesini sağlar. Etkiyi artırmak amacıyla tam başlıkta olduğu gibi, soluk zinciri takılabilir. Şekil: 54, 55

Şekil 53: Gem başlıklar.

a. Uxeter Kimwicke mihraplı ağızlık. Atlamada oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Kantarma ile gem ağızlık birleşmesidir. Başın yukarılarından aşağı doğru daha fazla baskı yapar. Ellerin aşağıda tutulması gerekir.

b. İki parçalı kaldıraçlı pelem.

Şekil 54: Uxeter Kimwicke mihraplı ağızlık.

a. Gem ağızlık

b. "Scamperdale" gem yırtmaçları korur.

c. Halkalı gem ağız sıkıştırabilir.

d. Mihraplı, yarım ay gem gibidir.

e. Düz gem, poloda çok kullanılır.

f. Yarım ay gem, dil için yeterli başlığı bulunur, ağız içinde yana harekete izin verir ve dilin üzerinde kaymasına engel olur.

g. S. M. Gem ağızlık, ilk 1930 da Amerika'da kullanıldı. Şekil 55: Çeşitli gem ağızlıkları.

h. Küre kolları gem ağızlık, ponilere kullanılır.

i. Hanoverian gem, oldukça güçlü olmasına karşın, genelde çocuklar için kullanılır, ağız yırtmaçlarını yara yapabilir.

5. TAM BAŞLIK (ÇİFT BAŞLIK)

Diğer başlıkların tersine en ileri düzeyde kullanılır. Kullanılma amacını gerçekleştirmek için başın yedi kısmından daha fazlasını etkiler. Ağzın içinde iki parçalı oynak kantarma ağızlığıyla birlikte gem ağızlığı bulunur. Binicinin ağza etkileri;

- Ağzı yırtmaçlarına yukarıya doğru basınç uygulanmasıyla kantarma ağızlığı başı yükseltir.
- Gem aracıyla tepeye etki ederek başın aşağı indirilmesi ve dikeyin az ilerisinde bir konumu getirilmesi sonucu atın güzel görünüşü elde edilir.

Bu konumu sağlamak için kantarma ağızlığı önce azı boşluğuna etki eder (gem üzerindeki mihrap için boşluk sağlar) ve dilin üzerindeki basıncı uzaklaştırır. Mihrap, her iki yanın az boşluğunu aşağı doğru bastırmasını sağlar.

Basıncın düzeyi, mihrabın büyüklüğüne ve şekline bağlıdır. Ayrıca yanak kayışlarını germe sonucu, tepe kayışı aracıyla başı aşağıya bastırarak etki eder.

Suluk zinciri aracıyla da, alt çene üzerinde etki eder. Mihrabı normalin dışında yüksek olan gemlerde (acı gem), yedi kısmın en sonuncusu olan ağzın çatısını (damak) harekete geçirir ve manivela gücü aşağı doğru olan kuvveti artırır.

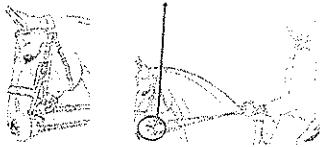
Bu etkilerin birlikteliği, en yüksek denetimi sağlayan baş taşıyış konumunu oluşturur. Burur dikeyin ilerisinde ve at ellerin uyarılarına göre, bükülür ve yumuşar. Ancak binicinin çok usta olmasını gerektirir. Yoksa oluşacak hasar ve rahatsızlıkları tahmin etmek güç değildir.

Eğer yaşlı ve iyi eğitilmiş atlarda kullanılırsa, yine yalnız atlarken veya at terbiyesinde bağımsız olarak uyarı ve yardımları kullanabilen bir binişe sahip biniciler tarafından kullanılırsa hiç bir sakıncası yoktur.

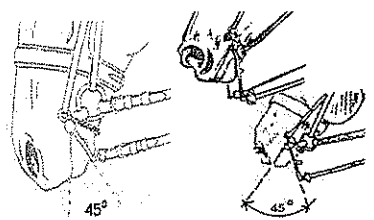
Elleri vücudundan bağımsız ve her durumda, atın ağızıyla doğru istinadı devam ettiremeyecek veya kendini dengelemek için dizginlere gereksinim duyan biniciler tarafından kullanılırsa atın ağızında jilet kadar keskin etki yapar.

Tam başlık, normal başlığa ek olarak, gemin takılı olduğu yanak kayışları, tepe kayışı ve öze ince dizgin kolları bulunmaktadır. Ayrıca gem ağızlığını çeneye bağlayan suluk zinciri ve gem ağızlığını yerinde korumak ve atın ağızında ters dönmesini önlemek için, gem kayışı vardır. Yanak kayışları ve suluk zinciri doğru uzunlukta olmalıdır. Eğer yanak kayışı ve suluk zinciri doğru uzunluktaysa, gem ağızlık ucundaki demir çubuklar, atın ağızıyla 45 derecelik bir açı oluşturur. Yanak kayışlarının ve suluk zincirinin başka şekilde ayarlanması yanlıştır. Ata acı verir ve itaatsizliğe yol açar.

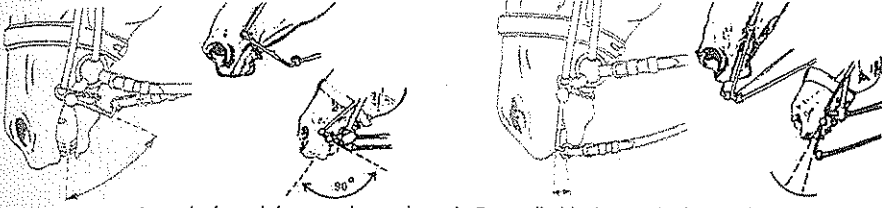
Yanak kayışları ve suluk zinciri uzun olursa, gem ağızlığının ucundaki kollar, ağızla yaklaşık 90° derece bir açı oluşturur. Bundan dolayı birçok at, ağızlığının basıncından kurtulmak için dilini ağızlığın üstüne çıkarır. Bazı atlar böyle durumda öyle acı çekerler ki, dilleri mavileşir ve bu durumda yanak kayışı kısıtılmalıdır. Böylece azı boşluklarında ve dilin üstünde daha az suluk çukurundaysa daha fazla basınç elde edilir. Yanak kayışları ve suluk zinciri kısa olursa suluk çukurlarında çok fazla basınç oluşacağından yaralara neden olur ve ata çok acı verir. Bu basınçtan korunmak için at ağızını açar. Şekil: 56, 57

a. Suluk zincirinin ayarı öyle yapılmalıdır ki gem demiri dizgini binışteki normal gerginliğinde tutulduğunda gem demiri alt bölümü ile dudaklar arasındaki açı yaklaşık 45 derece olsun.

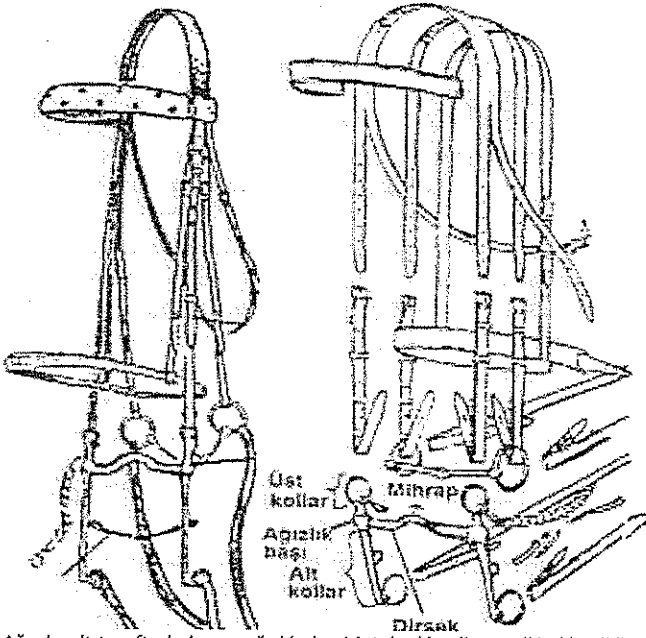
b. Gem ağızlık uygun açıda (yanak kayışı doğru uzunlukta)

c. Gem ağızlık geniş açıda (yanak kayışı çok uzun). Eğer soluk zinciri çok gevşekse bu durumda açı 45 dereceden geniş olacaktır.

d. Gem ağızlık dar açıda (yanak kayışı çok kısa). Eğer gem demiri alt bölümü dudak istikametinde ise bu durumda soluk zinciri çok sıkı demektir.

Şekil 56: Gem ağızlığın ağızda duruşu.

a. Ağızlık demiri: Ağızda alt tarafta bulunan ağızlık demiri, tek eklemli veya iki eklemlidir. Normallerine göre daha incedir (Kalınlığı 10 mm.den az olamaz.) ve ek bir yanaksallıkla tam başlığa bağlanır.

b. Gem demiri: İki tarafında kaldıraç bulunan tek parça bir malzemedir. Kaldıraçın uzunluğu ve soluk zincirinin sıklığı başlığın etkisini doğru orantılı olarak artırır. Gem demiri ağızlık demirine göre biraz daha dardır (yak. 0.5 cm). Kalın dudaklı atlarda daha geniş olanı tercih edilmelidir. Gem demirinde bir başka etki dil serbestiye ölçüsüdür. Gem demirinin ortasındaki yukarıya doğru biçimlendirilmiş eğmecein yüksekliği arttıkça dil serbestisi azalır. Kaldıraç üst ve alt bölümden oluşur. Bu iki bölümün oranı 1: 1,5'den 1: 2'e kadardır. Dünya at terbiyesi şampiyonalarında alt bölümün uzunluğu 5 - 10 cm. tam başlığa izin verilen diğer bütün dallarda ise en fazla 7 cm. kadardır. Dayanıklılık yarışmalarında gem demirinin dudak kenarındaki kalınlığı en az 14 mm.dir.

c. Dizgin kolları: Diğer dizgin kollarına göre daha ince ve düz yapıda (tırtıksız) dizgin kolları kullanılır. Dizgin kollarının birisi ağızlık demiri halkalarına, birisi gem demiri alt bölümünün sonundaki halkalara bağlanır.

d. Soluk zinciri çevrildiği zaman birbirinin içine girerek kısalmayı sağlayan oval halkalardan oluşur. Zincir her iki yanındaki boşta kalan halkalardan üst bölümün ucundaki çengelere takılır. Zincirin ortasında bulunan halka gem demiri alt bölümünün ortasına yakın yerdeki sabit halkaya ince kayışlarla takılarak soluk zincirinin doğru yükseklikte durmasını sağlar ve atın ağızıyla alt bölümü yakalamasını engeller. Zincir burularak uygun uzunluk ayarlandıktan sonra sağ çengele içerden, sol çengele dışardan takılır.

e. Yular başlık: Tam başlıkta İngiliz tipi deri aksam kullanılır. Başlığa ayrıca ağızlık demirinin bağlanacağı ek yanaksallıklar takılır.

Şekil 57: Tam başlık

Mihraplı gem ağızlık (pelem) kullanırken suluk zinciri ağızlık yanındaki iki halkadan geçirilmelidir. Dolayısıyla daha aşağıda olur ve tam suluk çukurunun üstüne gelir. Şekil: 58

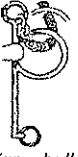
Gem ağızlık halkaları değilse, yanaklığın ikinci küçük halkalarından, bir dudak kayışıyla bağlanır. Kayış, suluk zincirinin orta halkasından sağlı sollu geçirilir. Eğer suluk çukuru çok duyarlı veya yara açılmışsa lastikli suluk zinciri koruması takılmalıdır.

a. Tam başlık ayarı:

Başlığın tepe kayışı kulakların o kadar gerisinde bulunmalıdır ki, yanak kayışı elmacık kemiğinin yaklaşık olarak 4 cm. gerisinden sarkabilsin. Alın kayışının uzunluğu da buraya uygun olmalıdır. Burunsallık elmacık kemiğinin yaklaşık 2 cm. altında bulunur. Boğaz altı kayışı tokasıyla boğaz altı çukuru arasında bir yumruk girecek kadar uzun tokalanmalı ve toka yanak kemiği ortasında bulunmalıdır. Gem dizginlerini halkalara tokalarken, dizginle eşit olmayıp iki-beş cm. daha kısa olanını sağ gem halkasına takmaya dikkat etmelidir. Kantarma ağızlığı atın dudak yırtmaçlarına dokunmalı, fakat bunları yukarı doğru çekmeyecek şekilde ayarlanmalıdır. Gem ağızlığı, suluk zinciri çukurun hizasında bulunca ve azı dişlerine değmeyecek şekilde atın ağızına yerleştirilmelidir. Kendini gemde kurtaran (dizgin gerisine kaçan) atlarda, gem ağızlık biraz daha yukarı ayarlanabilir. Gem ağızlığının genişliği ağızının her iki yanından ağızlık görülmeyecek kadar dar olmalıdır. Aynı zamanda gem başlığı yanak kayışı, atın dudaklarına veya yanak gerisine basınç yapmalıdır. Yoksa gem ya çok geniş veya çok dar olur. Gem ağızlığının üst kolları kural olarak bir dışarıya açıktır. Şekil: 59

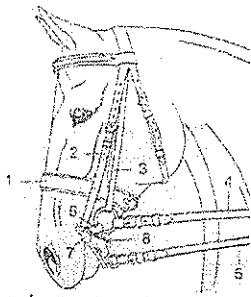

a. Suluk zincirini yan halkanın yerinde tutan dudak kayışı.

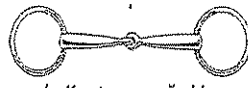
b. Yan halkanın içinden geçirilmiş gem ağızlık ve suluk zinciri.

Şekil 58: Suluk zinciri

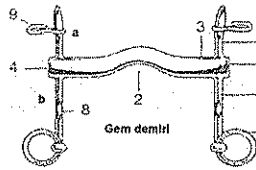

1. İngiliz tipi yular. 2. Gem yanaksallığı. 3. Kantarma ağızlık yanaksallığı. 4. Yuvarlak demir. 5. Kantarma ağızlık dizgin kolu. 6. Gem dizgin kolu. 7. Kantarma ağızlık. 8. Soluk zinciri.

a. Tam başlık ve bölümleri.

b. Kantarma ağızlık.

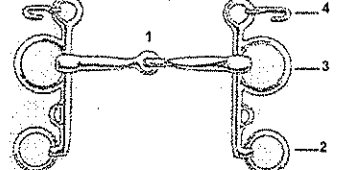

1. Ağızlık bölümü. 2. Mihrap (eğmeç, dil boşluğu). 3. Yuvarlak demir. 4. Kapak. 5. Üst kaldıraç. 6. Alt kaldıraç. 7. Dizgin halkası. 8. Tespit halkası. 9. Suluk zinciri kancası.

d. Gem ağızlık

c. Suluk zinciri.

1. Ağızlık kısmı düz veya mihraplı (eğmeç) tek veya iki parça, metal veya kauçuk kaplı da olabilir. 2. Kaldıraçlardaki halkalar deri ile birleştirilerek tek bir dizgin kolu ile kullanılabilir. 3. Bu halka etkilerinin daha yumuşak hale gelmesini sağlar. 4. Etkiyi artırmak amacıyla tam başlıkta olduğu gibi suluk zinciri takılabilir.

e. Oynak gem ağızlık.

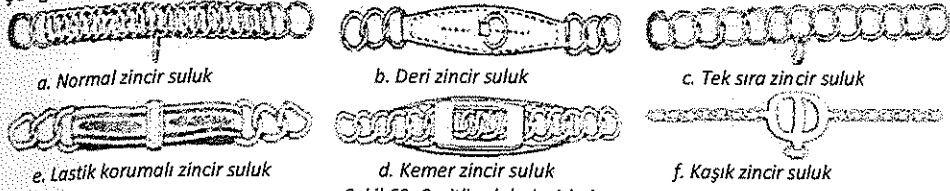
Şekil 59: Ayarlanmış tam başlık ve bölümleri.

Gem ağızlığının seçiminde, atın ağız yapısına göre, yani azı boşluğu geniş veya ince, dudak yırtmaçlarının duyarlı veya inceliğine dikkat edilmelidir. Duyarlı atlarda en iyisi dil serbestliğe çok olan düz ağızlık kullanılmaktadır.

Dilini gem ağızlığı üstüne çıkarma huyu edinen atlarda, dik mihraplı gem ağızlık kullanılmalıdır. Dik mihraplı gem, atın ağız boşluğuna kolayca zarar verebilir. Gem başlığının etkisi, alt ve üst kolların uzunluklarıyla yanak kayışlarının oranına bağlıdır. Alt kollar uzun, üst kollar kısa olduğu ölçüde, manivela etkisi artar ve gem bu ölçüde etkili olur.

b. Suluk zinciri:

Birbirlerine bağlı metal halkalardan veya deriden yapılır. Baskıyı daha geniş bir alana yayma kuralıyla değişik genişlik ve çeşitleri yaratılabilir. Dışarıya dönük olan suluk zinciri çengelleri, gem ağızlığa kadar uzanmalıdır. Çengellerin iyi bükülüşü, suluk zincirinin doğru takılmasını çok etkiler. Bükük olmayan veya her iki yanı başka yana bükülen çengeller, örneğin sağ çengelin sola bükülmüş olması, atın ağızının yaralanmasına neden olabilir. Şekil: 60

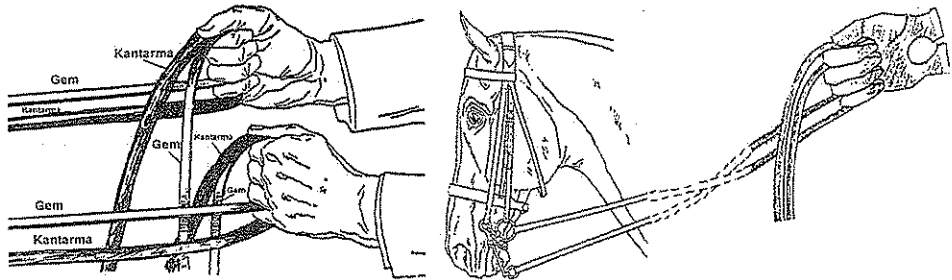
Şekil 60: Çeşitli suluk zincirleri.

Suluk zinciri sağa doğru düzgün olarak döndürülmüş ve suluk çukurluğuna gem ağızlığıyla aynı düzlemde takılmış olmalıdır. Zincir son halkası, halka sağa dönük olacak şekilde kantarma ağızlığının altından sağ çengele takılmalı ve artan halka, sol çengelin dışından serbest olarak aşağıya sarkmalıdır. Eğer fazla sayıda zincir halkası artarsa, bunlar eşit sayıda sağa ve sola bölünmeli, artan tek halka sol yanda bırakılmalıdır. Uygun olarak takılmış suluk zinciri, gem dizginlerinin ele alınmasıyla hemen etkisini göstermeye başlamalıdır. Dizginler alt kol hattının gerisine geçiyorsa, suluk zinciri düşük demektir. Gem dizgin kolları, yanak kayışları uzantısında kalıyor veya geriye doğru pek az hareket ediyorsa, çok dik ve hatalı olarak etki yapıyor demektir. Doğru başlık vurulmuşsa, suluk zinciri dizgin çekilişleriyle suluk çukurluğundan çıkmaz. Suluk zinciri çengelleri, gem ağızlığın üst kollarına göre durumunu korumalıdır. Bu çengeller üst kollarla büyük bir açı oluşturursa, suluk zinciri kısa demektir. Atın dudakları bu açı içine sıkışır ve yaralanır. Suluk zinciriyle atın alt çenesinin altındaki boşluğa diklemesine iki parmak girmelidir. Ancak gem ağızlığın uygun şekilde olması gerekir.

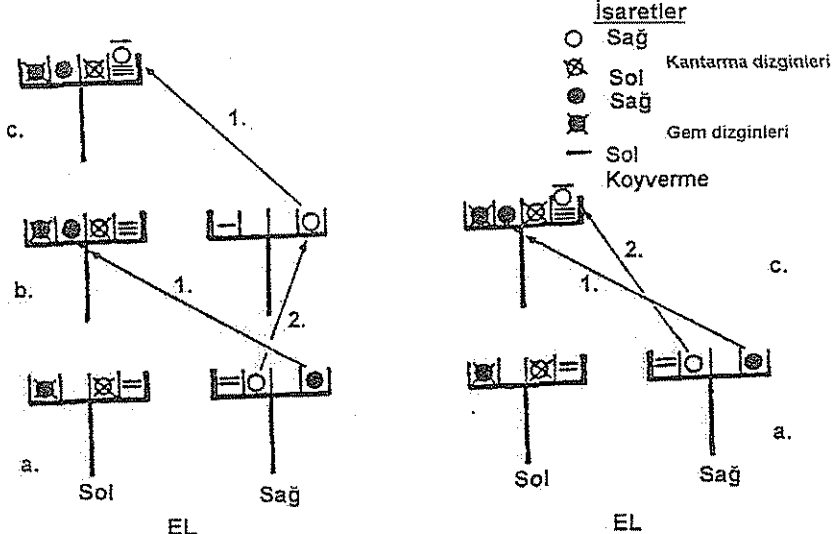
c. Tam başlık kullanımı:

Tam başlık, iyi bir at terbiyesi binişinin temel başlığıdır. Uzanma hareketlerine engel olduğundan, arazi binişinde ve atlamada zorunlu değilse kullanımından sakınmalıdır. Bununla beraber, kalabalıkta atlar birbirlerini sınırlendireceklerinden veya rahatsız edeceklerinden ve yine atın kolay yönetimi için, av binişlerinde tam başlık kullanımı kaçınılmaz olur. Böyle durumlarda, özellikle atın ve binicinin eğitimini kısıtladığından binicinin atın üzerindeki denetimi karşılıklı anlayışa değil acıya dayanır. Bu nedenle, av binişlerinde tam başlığın kullanılması gerekir. Eğitimin ilk dönemlerinde, yumuşak ve öğretici etkisi dolayısıyla yalnızca düz yarım başlık kullanılmalıdır. Bununla beraber, daha sonraları at tam başlığı kabul edecek kadar alıştıırılarak olgunlaşması gerekir. Hatta bazı üç günlük yarışmanın (konkur kompleinin) at terbiyesi bölümünde kullanılması zorunludur. Tam başlık, biniciye binicilik sanatında daha fazla duyarlı etkileri iletmek için, kantarma ve gem ağızlığından oluşur. Genelde yanlış anlaşılan bir konunun tersine, atın sertliğini kırmak için değil, daha duyarlı kılmak için kullanılır. Tam başlığın kantarma ağızlığı, atı yönetmede ilk uyarı ve yardımcı sağlar ve ağız yırtmaçlarına yukarı doğru etki ederek başı yükseltir. Gem ağızlığı ise, görünmeyen el hareketleriyle kantarma ağızlığın etkilerini daha da duyarlı kılarak belirgin duruma getirmek, başı indirerek burun ucunu dikeyin biraz ilerisine bir konuma

getirme amacıyla kullanılır. Başın daha önce sözü edilen 7 kısmından daha fazlasını etkiler. Verilen çeşitli gem ağızlığı örnekleri, farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Ancak genç at oldukça yüksek bir eğitim, duyarlılık ve çalışma düzeyine ulaştıktan sonra, tam başlık kullanmaya başlanabilir. Fakat tam başlık kullanmadan önce, binicinin de yüksek bir eğitim düzeyinde olması gerekir. Nasıl kullanılacağını bilmeyen, duyarlı olmayan ve dikkatsiz eller tarafından kullanılırsa, atın ağızına zarar verir ve çeşitli sertlikler ortaya çıkarak atın hareket sistemini bozar. Tam başlık kullanılırken, dizginler iki veya tek elde taşınabilir. Eğer iki elde taşınacaksa, kantarma dizginlerini iki elde tutmak zorunludur. Fakat gem dizginlerini tutmak biniciye bırakılmıştır. Tek bir elde tutulması şeklinin her ikisi de doğrudur. Ellere eşit olarak dağıtılmış dizginlerle atı yönetmek, yani iki sol dizgin sol elde, iki sağ dizgin sağ elde olacak şekilde tutmak, büyük kolaylık sağlar. Aşağıdaki şekilde binicinin elleri birbirine paralel ve yumruklar hafif içe dönmüş, yalnızca başparmakların tırnakları gözüktüyor durumları belirli tutuşları göstermektedir. Şekil: 61, 62, 63

Şekil 61: Her iki elle her iki dizginin tutuluşu. Şekil 62: Tam başlık takılmış at ve sağ elle dizginlerin tutuluşu.

a. Sol dizginler sol elde, sağ dizginler sağ elde yani dizginler ikiye bölünmüş şekilde tutuluşu gösteriliyor. Bu teknik sonraki şekillerde de temeldir.

b. Şekil b'de üç dizgin sol elde ve yalnız sağ kantarma ağızlığın dizgini sağ elde bulunur. Şeklin ayrıntılarından anlaşılacağı gibi bu teknik daha çok askeri yönetimde ve binicinin sol kantarma ağızlığının dizginini iki gem ağızlığın dizgininin altında tutulan şekildedir.

c. Şekil c'de bütün dizginler sol elde toplanmıştır. Bu fillis yönteminin değişik şeklidir. Her iki durumda da dizginler aynı sırayı izler. Yalnız parmaklar arasında tutuşları farklıdır.

Şekil 63: Tam başlık dizginlerinin çeşitli tutuşlar

Şekillerden de anlaşılacağı gibi, her üç durumda da binici, kolay hareketlerle bir yöntemden diğerine geçiş şansını sağlamak için, sol dizginleri aynı yerde tutar. Değişen dizginin yeni bir yerde kullanılması gerektiğini, belirgin yöntemle seçerken, hareket sıraları diyagramda oklarla gösterilmiştir. Dizgin tutuşlarını tersine değiştirmek aynı yoldan yapılır. Yanlış yapılan hareketler, ters bir sırayla birbirini izler. Tam başlık kullanılırken öncelik kantarma ağızlığını kullanmada olmalıdır. Atın duyarlılığı artıkça gem ağızlığı daha önemli duruma geçer. Böylece temel at terbiyesi eğitiminin sonunda, at tamamen yalnız gem ağızlığıyla binilmeye hazır olur. Ancak at terbiyesinin yalnız gem ağızlığıyla yapılan kısmı, bu konunun kapsamına alınmamıştır.

d. Tam başlıkla dizgin uyarı ve yardımlarının uygulanmasında aşağıdaki kurallar geçerlidir:

At kesinlikle istinatta ve binicinin etkilerine cevap verebilecek durumda olmalıdır. Ancak bu şekilde tam başlıkla dizgin uygulamalarından beklenen sonuç alınabilir.

"Tam başlıkla biniş için en önemli koşul, binici tarafından bağımsız ellerin sağlanabilmesidir. Bunun için de dengeli ve yumuşak bir biniş gereklidir."

Binici hassas dizgin kullanmayı becermelidir. Binici gеме gereksiz etkilerde bulunmamalıdır. Dönüşlerde dış dizgin sıkılmamalıdır. Aksini halde at boynundan kırılır.

"Binici tam başlıkla binerken, dizgin uzunluklarının doğruluğunu sık sık denetlenmelidir."

e. Tam başlık dizgin kullanımında değişik dizgin tutuş biçimleri vardır:

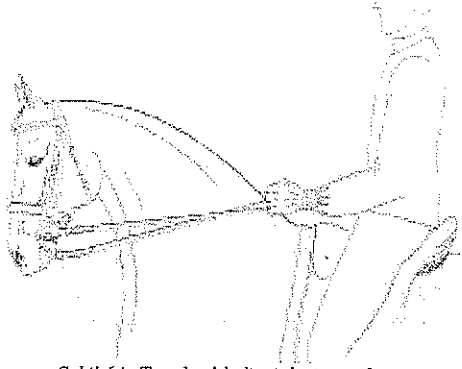
Kantarma ağızlık dizgin kolları yüzük parmağının altından, gem dizgin kolu yüzük parmağı ve orta parmağın arasından geçirilerek tutuş. Her iki dizgin, kendi doğal sıralarına göre, başparmak tırnak ucuyla ve tırnak yukarıyı gösterecek şekilde işaret parmağı üzerinde tutulur. Dizgin kollarının fazlalık uzantıları sağ dizginin altına atılır. Selamlama anında her iki sağ dizgin de sol ele verilir. Kantarma ağızlık dizginini serçe parmağı altından, gem dizginini serçe parmağı ve yüzük parmağı arasından geçirilerek tutuluş biçimi de aynı etkilere sahiptir.

Bölünmüş dizgin tutuşunun bir diğer biçimi de gem dizgin kolu serçe parmağı altından, kantarma ağızlık dizgin kolu ise serçe parmağı ile yüzük parmağı arasından geçirilerek yapılanıdır.

Bu dizgin tutuş biçimi, gem ağızlığın daha şiddetli etki etmesine neden olacağından, usta biniciler tarafından uygulanmalıdır.

Tam başlığa atı alıştıırken, ilk iki hafta suluk zinciri kullanılmaz.

Bu dönemde atın ağızının ve dilinin her iki ağızlığa alıştırılması (özellikle gem ağızlığına) için uzun ve düz hatlarda binmekte yarar vardır. Şekil: 64

Şekil 64: Tam başlık dizginlerin tutuluşu.

Belirli bir süre geçtikten sonra, başlığa suluk zinciri takılabilir. Fakat başlangıçta uzun olmalıdır. Ancak kullanma yeterli olgunluğa erişince, atın çenesine göre ayarlanabilir. Kural olarak yarım halka kısa olmasından bir halka uzun olması çok daha yararlıdır. Eğer çalışma sırasında tam başlık için, atın hazır olmadığı hissedilirse hemen normal başlığa dönmelidir. Veya suluk zinciri gevşek olsun veya olmasın, gem ağızlığın dizginleri çok uzun tutulmalıdır. Böyle bir değişiklik yapıldıktan sonra, binicinin tam başlığı kullanmada güveni artacak ve at ağızda kolaylıkla taşıyabilecektir. Şekil: 65

a. Dizginler çift elde

b. Üç dizgin sol elde, bir dizgin sağ elde

c. Dört dizgin sol elde

Şekil 65: Tam başlık kullanımı.

Normal başlık uyarı ve yardımlarına at yumuşaklıkla tepki gösterecek düzeye gelinceye kadar çalışılmalıdır.

Tam başlıkla uyarı ve yardımların uygulama kuralları, normal başlığa benzer. Bununla beraber dikkat edilecek bazı noktalar vardır.

(1) Alıkoymada: Kantarma ağızlığıyla yapılan arka arkaya uyarı ve yardımlar, atın ağızında yumuşak bir basınç olarak gem ağızlığıyla belirginleştirilir.

(2) Atı döndürmede: Kantarma ağızlığı dizgin ilişkisinin temel aracı olduğundan gem ağızlığından yalnız ve kısmi etkilerin yapılmasında yararlanır (yani yarım alıkoyma sırasında).

Yalnızca çok iyi eğitilmiş atlar gem ağızlığıyla yapılan doğru ve yumuşak dönüş isteklerine itaat eder.

(3) Doğru konuma getirmede: Gem ağızlığının tamamen kullanılmasının sakınılması daha doğrudur. Tam başlığın sert etkisi, atın hareketlerindeki çarpıklığı ve sertliği artırır.

(4) Dizginleri tek elde tutarak binmek: Bu biniş yönteminde hâkim olan kurallar, hem normal başlıkta hem tam başlıkta aynen geçerlidir.

Dizginler iki elde binilirken, at uyarı ve yardımlara itaatli olursa, tek elle yönetilirken de aynı itaat içerisinde olacaktır. Binici diğer eğitimlerle birleşik olarak ve at terbiyesi hareketlerini yaparken, bu biniş şekline atını alıştırmalıdır. Çalışırken aşağıdaki öneriler de yararlı olabilir.

At dururken tutuş şeklinin değiştirilmesi doğru değildir (özellikle at tam başlıklıysa). Bir sonraki hareketler sırasında, atı döndürürken ağırlığın yapacağı daha belirgin değişikliklerle geçişlerde uyluk ve kaynak (üzengi) uyarı ve yardımlarını belirgin yaparak itaati sağlamalıdır. At omuzlarından yönetilebildiğinde dizginleri kullanmanın dolaylı bir şekilde dönüşleri tamamlamak için kullanılabilir.

Binicinin bu ek yardımlardan başka, dizginler tek elde binerken, diğer başka bir özel uyarı ve yardımcı kullanmaya gereksinim duymaz. Atı iki elde dizgin tutuyormuş gibi yönetebilir.

(5) Tam başlıkla atlama: Tam başlıkla atlarken kolaylıkla dizginlerden biri, binicinin parmaklarından kayabilir.

Özellikle, eğer bir yanda kantarma dizgini, diğer yanda gem dizgini kaymışsa, atın canını yakar. Atlarken kantarma dizginlerin kaymasını dizginin tutulduğu yere deri parçalan konularak önenebilir. Deri parçalarının dikme işlemi, yalnız iki dikişle ve dizginin dayanıklılığını azaltacağından, dik değil paralel olarak yapılmalıdır. Eğer işaret parmağıyla gem ve kantarma dizginleri ayrılırsa, atlarken dizginleri ayarlamak kolay olur. Bu durumda normal kantarma dizgini her zaman üstte olmalıdır. Böylece dizginler kısaltılırken karıştırılmaz.

6. DELİKLİ BAŞLIK (GAG, ÇAĞ)

Gerçekte abartılmış kantarma başlığıdır. Kantarma ağızlıklarının yanaklık halkalarında delikler vardır ve bu halkaların delikleri içinden geçen yanak kayışları yuvarlaklaştırılmış veya ipli olmaktadır. Böylece yukarı doğru başı kaldırıcı etkisi kuvvetlendirilmiştir.

Bu başlık, özellikle omuz üzerine düşerek kaçırın atlar için yararlıdır. Mantıksal olarak delikli başlığın aynı zamanda başı indirebileceği düşünülebilir. Çünkü başın üzerine uygulanan aşağı doğru bir basınç olmaksızın bu şekilde ağız yırtmaçlarına yukarı doğru bir basınç uygulanamaz.

Bu nedenle, birbirlerine karşı gelen kuvvetlerin bir çelişkisi olur. Bu güçler arasında baş (tepe ve ağız yırtmaçları arasında kalan kısım) bastırılır.

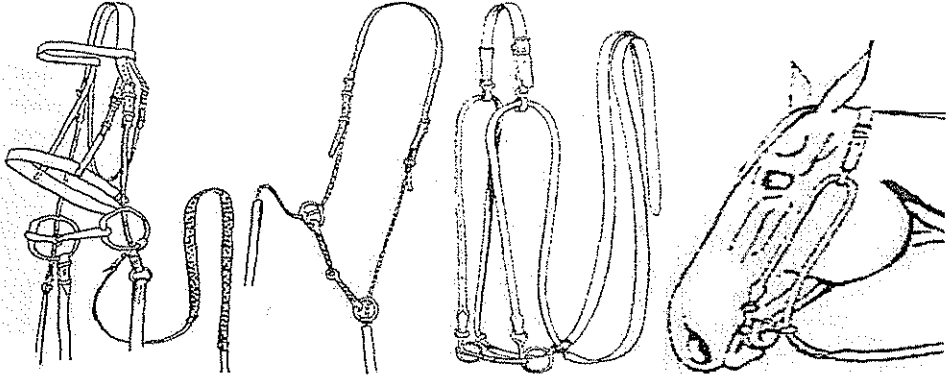
Bununla beraber, uygulamada her ne kadar sürekli ve bilgisizce kullanış, çok sert bir baş taşıyışı ile sonuçlanırsa da, delikli başlığın atın başını yukarı kaldırdığını kabul etmek gerekir. Delikli başlığın biri, deliklerden geçen yanak kayışlarına, diğeri ağızlık direk halkalarına bağlanan iki dizginle de kullanılabilir.

At başını normal taşıırken, halkaya bağlanan dizginlide binilir. Delikli kısımdan yanak kayışlarına bağlı dizginler ise, gerektiğinde kullanılır. Bu şekilde atın ağız yumuşaklığı korunur ve sertleşmesinin önüne geçilir. Gerekteğinde kullanılmasıysa etkinliğini artırır. Delikli ağızlıkları iki bölümde inceleyebiliriz.

- Yalnız (tek) başına kullanılanlar
- Tam başlığın bir parçası olarak kullanılanlar

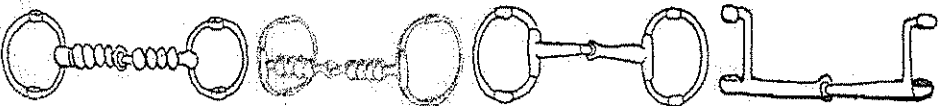
Normal ve yaygın olanı, yuvarlak halkalı delikli ağızlıklardır. Yumurta halkalı olanlar sorun çıkartırlarsa da binici dizginleri serbest bıraktığında, ağızlık aşağıya daha çabuk düşebilir. Delikli kantarma tam başlıkta kullanılacaksa, halkalar küçük olmalıdır veya aşağıda gösterilen şekildeki gibi düz ağızlıklı delikli kantarma kullanılmalıdır.

Delikli kantarma ağızlığının ortak amacı, başı yukarıda tutmaktır. Ayrıca güçlü ve aceleci atları kontrolde tutmak için kullanılabilir. Başı yukarıda atlara kullanıldığında daha kötü sonuçlar verir. Şekil: 66

a. Delikli başlık

b. Hitchcock delikli başlık

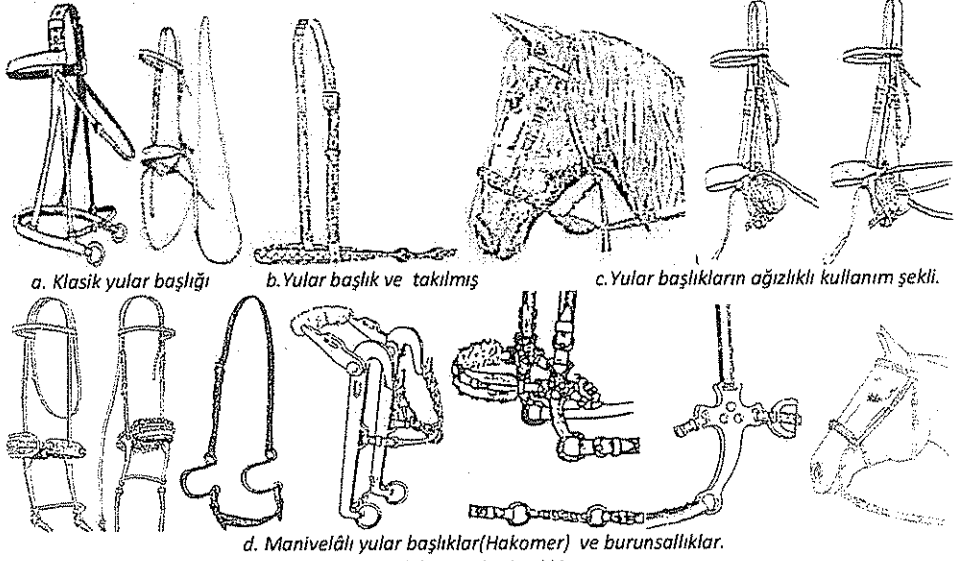
c. Yumurta halkalı, zincirli ve delikli ağızlık

d. Çeşitli delikli ağızlıklar

Şekil 66: Delikli başlık (gag, çağ)

7. YULAR BAŞLIK (KONTROL BURUNSALLIKLI BAŞLIK, HAKAMOR)

Ata binişlerde, çeşitli şekil ve yapılar da ki yular başlıklar da kullanılmaktadır. Ağız ile bir ilişkisi yoktur ve gücü buradadır. Yönetim ve denetimlerde, atın burnuna, çene ye ve ense ye etki ederek kullanılır. Yular başlığın birçok türünde, burun üzerindeki basınç çene altından desteklenir. Genellikle Western biniş tarzına uygundur. Amaç atın ağızını korumaktır. Sert etkilerin olumsuz sonuçlar doğurabileceği bir donatımdır. Usta binicilere uygundur. Başlangıç sınıfı yarışmalarda da kullanılabilir. En yaygınlarında, yanak kayışları eski Hackomores'lerde olduğu gibi, uzun olmasa da önemli ölçüde manivela gücü sağlayacak yeterli uygunluktur. Şekil: 67

Şekil 67: Yular başlıklar.

Yular başlıklar, ağızlıkların kullanılması olanaksız olduğu yaralanma, kötü yönetim sonucu direnme vs.. gibi durumlarda en iyi başlıklardır. Denetim, burun üzerinde, suluk çukurunda ve birazda tepe noktasına yapılan alan baskıyla sağlanır. Kantarma ağızlığı takılardan da kullanılabilir. Ancak, ağızlık olaya en son karışır (iki dizginle). Ayrıca ses ve sineklere karşı koruyucu çeşitli kulaklık ve file örtülerde yardımcı donatım içerisinde bulunmaktadır.

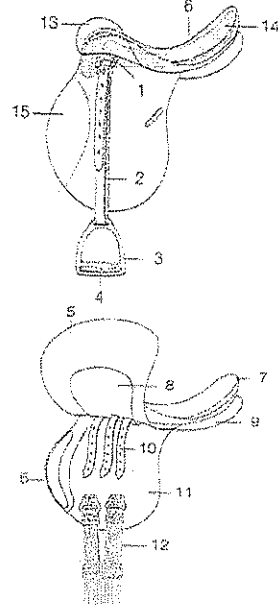
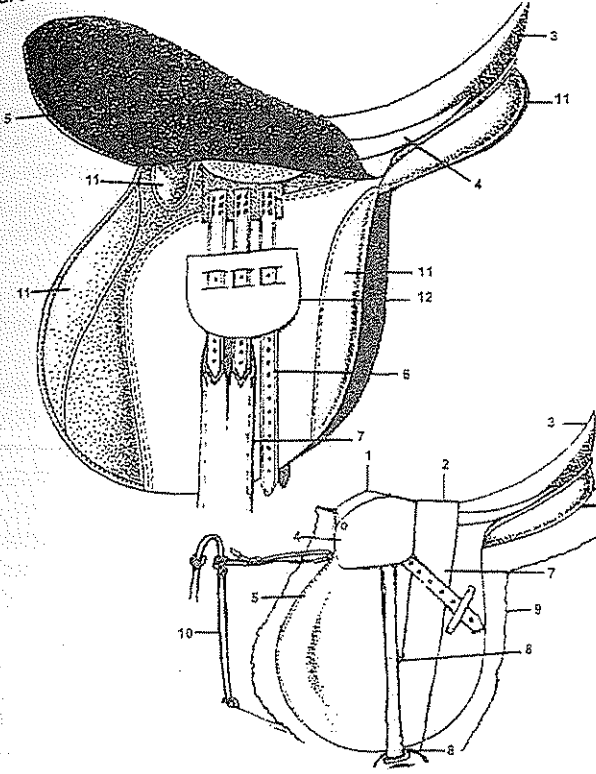

Şekil 68: Çeşitli kulaklık ve sineklikler.

YÜK TAŞIMA (EYER, SEMER VS..) DONATIMI

1. EYER

Biniçinin ata binmesi için deri, tahta (genelde kayın ağacı) ve demirden yapılmış yük taşıma gerecine eyer denir. Şekil: 69

1. Ön hane (ön kaş) 2. Biniş yeri (orta hane) 3. Arka hane (arka kaş) 4. Üzengi kayış ve toka koruyucu parça 5. Üst tepindirik 6. Çeki kayışları 7. Kolan ve üst kolan 8: Üzengi kayışı 9. Eyer altlığı 10. Göğüslük 11. Alt tepindirik ve dayanma yastıkları 12. Kolan toka örtüsü

1. Üzengi kayışı tartı tokası ve kilidi 2. Üzengi kayışı 3. Üzengi demiri 4. Üzengi demiri lastiği 5. Üst tepindirik 6. Biniş yeri (orta hane) 7. Arka hane (arka kaş) 8. Kolan toka örtüsü 9. Eyer yastığı 10. Çeki kayışları 11. Alt tepindirik 12. Kolan kayışı 13. Ön hane (ön kaş) ve demiri 14. Eyer iskeleti 15. Dayama yastıkları.

Şekil 69: Eyer ve parçaları.

a. Aşağıdaki Parçalardan Oluşur:

- Ön hane (ön kaş, atın cıdağına boşluk yaratmak için geriye kesik olmalı)
- Biniş yeri (orta hane)
- Arka hane (arka kaş)
- Üst tepindirik
- Alt tepindirik
- Çeki kayışları
- Kolan ve üst kolan
- Üzengi kayışları ve üzengiler (ön hanenin gerisine, eyer tahtasının uç kısmına yerleştirilmiştir)
- Eyer altlığı (keçe, haşağı, velense vs..)
- Eyer iskeleti ve yastıkları [Oturma yerine esneklik sağlamak için, yaylı ve hafif metal parçalarıyla desteklenmiştir. Yastıklar atın omurlilik kemiğine rahatlık verecek şekilde bir

kanalla (hava tüneli) ayrılmıştır. Keçe veya yünden yapılır ve deri ile kaplanır. Lastik yastıklarda bulunmasına karşın çabuk bozulur ve bakımı zordur.]

- Kolan toka örtüsü
- Göğüslük

(1) Eyer iskeleti: Eyerin ana biçimini veren tahtadan, metalden, deriden veya sert plastik malzemeden imal edilmiş, eyerin deri aksamının içinde kalan, gözle görülmeyen bölümdür. Şekil: 70

(2) Ön hane (ön kaş): Eyerin ön tarafında bulunan, yukarıya kalkık kısım ön kaş diye adlandırılır ve bu bölüm atın cıdağına denk gelir. Ön kaşta yeteri kadar boşluk olması gerekir ki, atın cıdağına bir baskı oluşmasın. Bunun için, ön kaş içerisinde, bu boşluğu sağlayacak ve deri içerisinde kalan eyere dik ön kaş demiri bulunur (plastikten de yapılmış olabilir). Ön kaşın genişliği eyerin büyüklüğünü belirler ve bu bölümde bulunan ön kaş demirinin sağlamlık kontrolü devamlı yapılarak cıdağda olası bir ezilme ve yaralanmanın oluşması engellenmelidir. Kırık bir ön kaş demiri, cıdağda yaralara ve ağrılara neden olur.

(3) Arka hane (arka kaş): Biniş yerinin en yüksek arka bölümüne arka kaş denir. Eyer bu bölümün üzerine gelecek biçimde yere konulursa, keskin kenarlı bu bölüm çok çabuk yırtılır.

(4) Yastık: At kılı veya bez artıkları ile doldurulmuş olan yastık, atın sırtının yara olmasını engelleyen bölümdür. İki adet olan bu yastıkların ortasında kalan boşluğa hava tüneli denir.

(5) Tepindirik yastıkları: Eyerin kullanım amacına göre eyerin ön, arka veya her iki kenarına da konulabilen yastıklardır. At terbiyesi eyerlerinde ya çok küçüktür veya hiç yoktur.

(6) Binış yeri (orta hane): Binici için oldukça önemli olan bir bölümdür. Uygun biçimde olmalı ve böylece binicinin en derin yere oturabilmesini sağlamalıdır.

(7) Tepindirikler: Üzengi tokalarının, at ve binicinin yaralanmasını engellemek amacıyla konulmuş bölümlerdir. Tepindiriklerin biçimi, eyerin kullanım amacını belirler.

(8) Gergi kayışları: Kolan kayışının takıldığı kayışlardır. Genellikle üç adet olup, kolan kayışı, öne yakın ilk ikisine takılır. En gerideki yedektir.

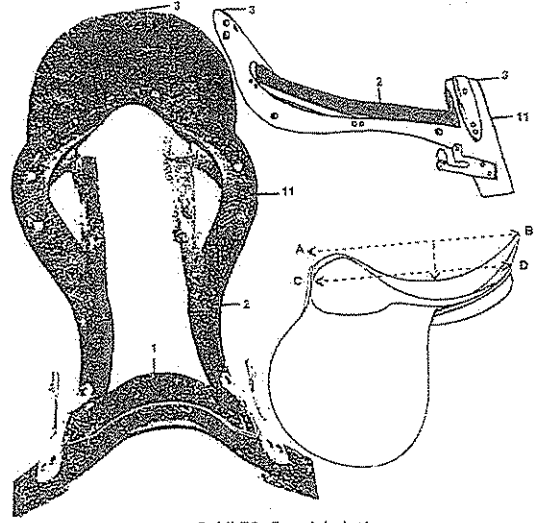
(9) Kolan kayışı: Eyeri ata tutturmaya yarayan kayıştır. Deri, bez, örgü ip vb.. malzemeden imal edilmiştir.

(10) Üzengi kayışı tartı tokası: Üzengi kayışının takıldığı tokadır.

(11) Üzengi kayışı tartı tokası yaylı kilidi: Üzengi kayışı takıldıktan sonra, çıkmasını engellemek için kullanılan, üzengi kayışı tokasına eklenmiş parçadır.

(12) Üzengi kayışı: Üzengi demirlerinin takıldığı kayışlardır. Sağı veya solu yoktur.

(13) Üzengi demiri: Binicinin ayak tabanlarını yasladığı demirlerdir. Yetişkinlerde 12 cm. çocuklarda 10 cm. kadardır. Ayakların kaymaması için kauçuk (lastik) takılabilen yatakları vardır. Ayğa kolayca girip çıkabilmesi için ağır olmalıdır. Üzengi kayışlarının içinden geçtiği üzengi demiri deliği, metal pürtüklerinden arındırılmış olmalıdır. Yoksa üzengi kayışının

Şekil 70: Eyer iskeleti.

kopmasına neden olur. Üzengi demiri, deliğinin biçimine göre, üzengilerin sağı ve solu olabilir.

(14) Eyer altlığı: Keçe dolgulu bez veya sentetik malzemeden imal edilmiş eyerin, atın sırtında yara yapmasını engelleyen malzemedir. Uçlarındaki kayışlar eyerin ön tarafından geçirilir.

Kayışların kemendine kolan kayışlarının takıldığı gergi kayışları geçirilir. Her zaman önce eyer altlığının kayışları takılır, sonra kolan kayışları takılır. Eyer altlıkları gereksiz kalınlıkta olmamalıdır. Yoksa binici çok yukarıda bulunmak zorunda kalır, eyere istediği gibi giremez ve attan uzaklaşarak hislerini yitirir.

b. Kullanım Amaçlarına Göre Eyer Çeşitleri:

Sportif eyerler ve geleneksel eyerler [Kovboy (Western), Subay, Er binek, Çerkez vb..] diye ayrılabilir.

Sportif eyerlerin ata uygun ölçüde olup olmadığını kontrolü için en uygun yöntem, eyeri eyer altlığı olmadan atın sırtına koymaktır. Eyerin en derin noktası, eyerin biniş kısmının tam ortasına denk geliyorsa ve ön kaş cıdağıya temas etmeden rahat bir duruş sağlıyorsa, eyer ata uygun demektir.

Yanlış eyer kullanımı atın sırtında, belinde ve cıdağısında yara, bere ve ağrılara neden olur. Ayrıca atlama eyerlerinde alt tependirik üstünde ön ve arka yastıklar bulunabilir. Binicinin eyer üstünde kusursuz binmesi ve ata isteklerini iletebilmesi için, eyerin kusursuz yapılmış ve uydurulmuş olması gerekir.

İyi uydurulmuş bir eyer, atın kaburgalarına her noktada eşit değmelidir. Eyer altına konan keçe (haşağı, belleme, sünger) temiz, kuru, ata gelen kısmında yem, ot, saman, birikmiş kıl veya yabancı cisim bulunmamalıdır. Ata konulurken, özellikle ön hane kaldırılmalı ve kolan yatağında olmak üzere yeteri kadar sıkılmalıdır.

(1) Engel atlama eyeri: Binış kısmı uygun uzunlukta, tependirikler öne uzatılmış ve yastıklarla destekli, derin, esnek, yaylı, binış kısmı binicinin uygunsuz hareketlerini önleyerek ve eyerin orta kısmında binicinin binışine izin verecek şekilde, yaylı yapısı nedeniyle eyer tahtası biniciye göre şekillenmiş olmalıdır.

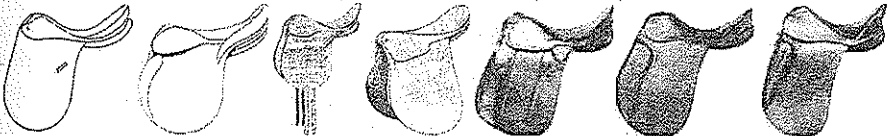
Binicinin uyarı ve yardımlarını ata kolay iletmeli, ata olabildiğince yaklaştırmalı ve uyuklarını açmadan atı kavramasının sağlamalıdır. Uylukla dizin hemen üzerinden destek sağlamak için, güçlü ve ileri çıkık (yastık) olması biniciye baldırların doğru yerinde tutulmasını sağlar.

Kolan tokaları ve kalınlığı da baldırın durumunu ve temasını azaltmamalıdır. Engel üzerinde binicinin konumunu doğru tutan, engeli atlamak için ata gerekli hızı verebilen, hem kalkma hem iniş anında rahatlık sağlayan bir eyeri yapmak, deneme yanılma yoluyla bulunacaktır.

a. Engel atlama eyeri b. County Ectreme c. Brono Delgrange PS d. Devoucoux Milady e. Stubben siegfried CS'94
Şekil 71: Engel atlama eyer örnekleri.

(2) At terbiyesi eyeri: Atın sırtıyla sıkı temasta olup, üst tepidirikleri daha uzundur.

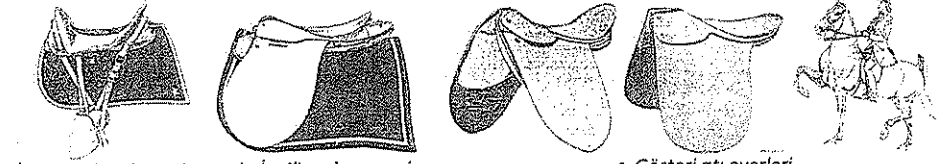
a. At terbiyesi eyer şekilleri b. Kieffer Rhein c. Passier Patron d. Barsby Davison Gilbert

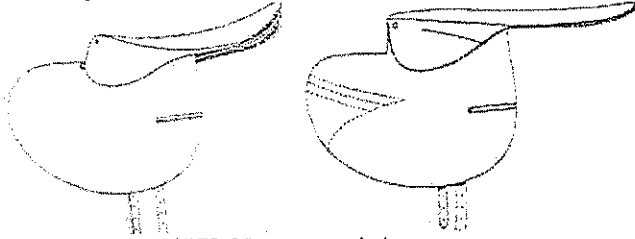
(3) Üç günlük yarışma eyeri: İki eyer tipi arasında kalan bir eyer olup, her iki amaçla da kullanılabilir. Genç at ve binici eğitimi için en uygun eyer çeşididir.

a. Üç günlük yarışma eyeri b. County Competitor c. County Drespi d. Courbette Pandur -FS Special e. Beval Devon
Şekil 73: Çeşitli üç günlük yarışma eyerleri.

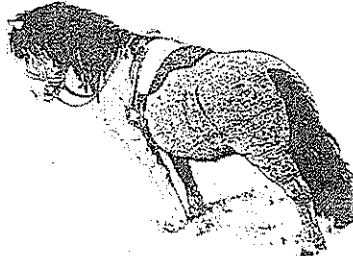
a. İngiliz er binek eyeri b. İngiliz subay eyeri c. Gösteri atı eyerleri
Şekil 74: Çeşitli kullanma şekillerine göre çeşitli eyerler.

Şekil 75: Düz yarış eyerleri.

Şekil 76: Kadınlar için yan biniş eyeri

Şekil 77: Poni eyeri

c. Eyerin Biniş Bölgesi:

Binicinin ön haneye yakın binmesine izin verir. Bundan ve diğer birkaç özelliğinden dolayı böyle bir eyer at terbiyesi biniciliğine de uygundur. Eyer kaşı dışarıdan bakıldığında yüksek olmalıdır. Dolayısıyla her eyer, her ata uyar. Çünkü atın cıdağı, omuz ve böbreklerinde basınç olmaz. Sırt kasları ve kaburgalar üzerinde durur, ileri ve geri hareket etmez.

En önemli konu, en derin noktasının eyer yarısının önünde olmasıdır. En derin noktası arkada olan eyere binmeye alışmış bir binicinin binişinin önde olması gerekirken, tamamen geriye kayar ve eyerin arkasının alçalışının farkına varmaz. Bir binici bir kez böyle alıştıysa, iyi dengelenmiş bir eyere alışmakta zorluk çeker. Bazı eyerlerin arkalarının alçalma

nedeni, oldukça geriye binen biniciler tarafından eskitilmiş olmalarıdır. Böyle bir eyerin arka yastıklarını yeniden doldurmak gerekir. İkinci bir nedeni de, eyerde eskimiş

tahta olmasıdır. Buysa atın böbreklerine basınç yaparak atın başını

arka uyarda taşımaya, haneplerini açarak

atın boyununu alçaltmaya ve dolayısıyla bu acıdan kaçınmaya çalışacaktır. Eyerin arkasına

doğru binme, binicinin ayakucunun atın arka ayaklarına değecek kadar ilerde olmasına

denir ve binici isteklerinin iletilmesini

kolaylaştırır. Şekil: 78

En derin yeri ön haneye yakın olan ve iyi yapılmış bir eyerde, binicinin ağırlık merkezi atın

ağırlık merkeziyle çakışır ve doğru olarak atın dört bacağına dağılır. Binicinin kalça ve topuğu

atın arkalarının hemen önünde ve kolanı gösteren hayali dik hattın üzerinde olmalıdır. Ancak

bu şekilde binmesiyle binici gerçekten baldırlarıyla atı hissedebilir ve doğru baldır

konularını ata iletebilir.

Atlama eyeri, atlama binişini kolaylaştırır. Binicinin geri kalmasını önler ve baldırları doğru

konumda tutar. Yastıklar dizlerin altında olduğundan, dizler ata yakın olur. Eyer yastıkları atla

binicinin arasında olsaydı, binici atı iyi kavrayamaz veya hissedemezdi. Ayrıca atlama eyerinde,

işme anında fazladan emniyet sağlayan ve kayışların çıkarılmasını (sökülmesini) çok

kolaylaştıran hareketli üzengi tokası vardır. Üzengi tokalarının yayları emniyet nedeniyle açık

olmalıdır. Diğer birçok eyerde tokanın

emniyet kısılacı açık olsa bile, üzengi

tokalarını sökmek oldukça zordur. Atlama

eyerinin diğer bir yararı, üzengi tokasının

atın önüne yerleştirildiği diğer birçok

eyerin tersine, kaynak ve baldır konumunu

doğru bulundurmak için, toka kolanın tam

arkasına ve dik olarak yerleştirilmiştir. Şekil:

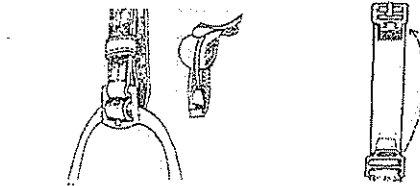

a. Eyerin en derin noktası oldukça ileride, üzengi atın ağırlık merkeziyle aynı hizadadır. b. Eskimiş eyer tahtasında oldukça geride, üzengi atın ağırlık merkezinin önündedir.

Şekil 78: Eyer derin noktasına göre biniş.

Atlama eyerlerdeki temel hata, tek kalça kemiğine daha fazla ağırlık veren binicilerin eyerin bir tarafının çokmesine neden olmasıdır. Birçok binici eyere böyle bindiğinin farkında bile değildir. Günün bir kalçalardan biri aşağıdaysa, daha fazla basınç yapacaktır ve bunun iki nedeni vardır.

Birinci; binici ata binerken el ile çekmeler sonucu üzengi kayışını uzatmış olabilir. İkisini de tutmak için, sık sık kayışlar yer değiştirmelidir.

a. Üzengi üzerine toka yerleştirilmiş, toka öne bakıyor. b. Ek üzengi kayışı.

Şekil 79: Üzengi.

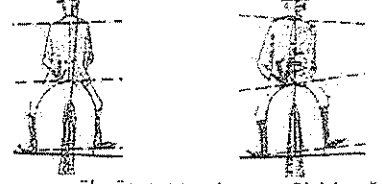
İkincisi; birçok binicinin ata binerken art haneden tutarak eyeri sola doğru çekmeleri. Özellikle esnek ağaçtan yapılmış bir eyerde, sola doğru bükülme olacaktır. Eyerin şeklini bozmadan binmenin uygun yolu, sağ eli eyerin ortasına, hatta ön hanesine koymaktır. Şekil: 80

Şekil 80: Binerken yapılan hata ve doğrusu.

Bir yana çökmüş eyerde binici normalde eğri oturacaktır. Şekil: 81

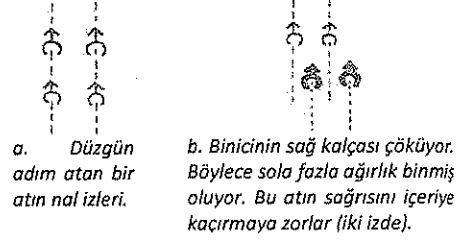
Binicinin yer değiştirmiş olan ağırlığı, atın dik olarak ilerlemesini ve arka ayaklarıyla ön ayaklarının izini takip etmesini zorlaştırır. At aşağı yukarı bir köpek gibi ilerlemeye zorlanır. Sol arka ayak, ön ayaklarının izinin ortasına basar. Şekil: 82

a. Bir yana çökmüş eyer. Binici sol kalça kemiğine daha fazla ağırlık bindiriyor. b. Binici eğri biniyor, sol kalça çökmüş.

Bir ata eyer vurulurken doğru yere yerleştirildiğinden emin olmak gerekir. Eyer önce çıplak (keçesiz) ve yumuşak olarak cıdağıya konur, sonra tüy yatımı yönünde geriye itilip yerine oturtulur. Tüyleri tersine yatırmamak için ileriye itilmemelidir. Eyerin taban tahtaları sırtın yanlarına tamamen oturmalı, bel ve cıdağı tarafına geçmemeli, cıdağıyla sırta, kaburgaların üst tarafına dokunmamalıdır. Eyer cıdağının arka tarafında kalmamalıdır. Ön tarafa çok yüklenirse, ata tökezlemeler başlar. Arkaya fazla kaçarsa, bel ve böbrek bölgelerini incitir. Atın gövde yapısına göre eyerlerin hava tüneli aşağıdaki üç şekilde olabilir. Şekil: 83

Şekil 81: Bir yana çökmüş eyerde biniş.

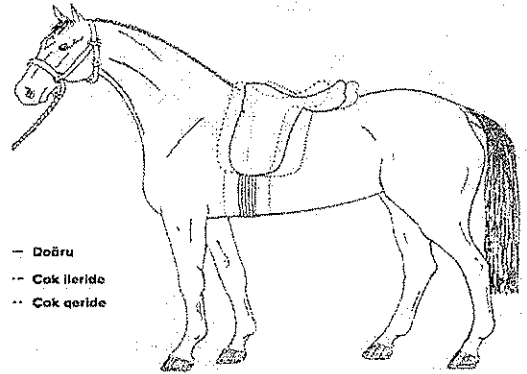
a. Düzgün adım atan bir atın nal izleri. b. Binicinin sağ kalçası çöküyor. Böylece sola fazla ağırlık binmiş oluyor. Bu atın sağrısını içeriye kacırmaya zorlar (iki izde).

En iyisi eyeri atın ölçülerine göre yaptırmak veya normal ölçülerdeki eyeri alarak her ata uydurabilmektir. Denemek için eyerin üzerine bir binici bindirilerek öne ve arkaya eğdirilmek suretiyle de durum görülebilir. Eğer eyer çok ileriye yerleştirilirse, omuzların hareketini engeller ve atın derisini sıkıştırarak kolan yarasına da neden olabilir. Bakımsız, zayıf atlara vurulan eyer cıdağı vuruklarına yol açar. Şekil: 84, 85

Şekil 82: Doğru ve çarpık giden atın ayak izleri.

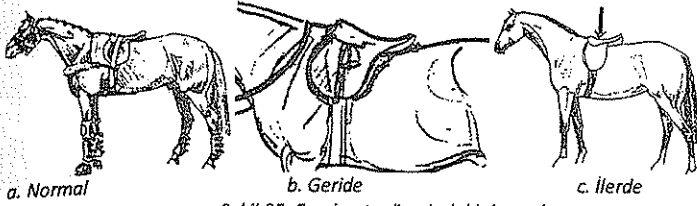

a. Hava tüneli normal. b. Hava tüneli geniş. c. Hava tüneli dar. Şekil 83: Eyerin hava tüneline göre çeşitleri.

Şekil 84: Eyerin vuruluşu.

— Doğru
-- Çok ileride
.. Çok qoride

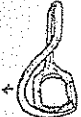
Şekil 85: Eyerin atın üzerindeki durumları

(b) Üzengi: Ayak, baldır ve uyluğun ortasından geçen dik hat yönünde yerleştirilmiştir. Bu hat birinci tartı kayışı yönünde olmalıdır. Normal olarak üzengi kayışlarının tokası genelde üst tepindirğin altına yerleştirilir. Bu özellikle üzengi kayışları yeni olduğunda binicinin pantolonunu eskitir ve bacalarını yaralar. Eski kayışlar uzar. Bir kısım eyerde tokalar, üzengi demirinin üst dış yanına gelecek şekilde (çizmeye değil ileriye gelecek şekilde) aşağıya yerleştirilmektedir. Şekil: 86

Şekil 86: Üzengi kayışı ve demirinin eyerdeki doğru görüntüsü.

Kayışın ucu tokanın içinden yeniden geçirilir ve bir köprüye tutturulur. Ayar için fazladan bir kaç delik bırakıldıktan sonra, fazla kısmı kesilir. Çünkü geri kalan kısım hiç kullanılmaz. Ancak kolayca ata binmek için üzeninin fazladan uzatılacağı dikkate alınmalıdır. Binişte kolaylıkla kayışların uzunluğu ve ayak yeri değiştirilebilmelidir. Üzeniyi çıkarmak ve takmak sorun olmamalıdır. Üzengi demirlerinin düşme anında ayaktan kolaylıkla çıkması için, geniş ve ağır, fakat çok da geniş olmamalıdır. Çok kullanışlı ve oldukça güvenli olan Avusturya üzenisi ilgi görmektedir. Çünkü ayak asla takılı kalmaz. Oldukça dardır ve lastikli halka olmasa da ayak çıkabilir. Şekil: 87

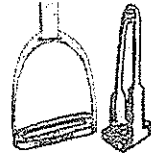

a. Avusturya'nın güvenli üzenisi.

b. Bu güvenli üzeninin açıklığı çok dar. Lastik uzandığından ayağın dışı doğru eğilme durumu olur. Diz ve uyluk açılır.

Şekil 87: Üzengi demirleri.

c. Hazır denge üzenisi.

Oldukça kullanışlı bir üzengi de hazır yapım denge üzenisidir. Dizleri kapalı, topukları aşağıda ve ayağı doğru açıda tutan, eğimli bir tabanı ve üzengi lastiği koymak için ortasında boşluğu vardır. Normal bir üzeniyeye elde yapılmış bir eğimli tahta konularak aynı etki elde edilebilir. Bu dizlerde çok iyi bir koruma, topuğu aşağı basılı tutma ve bükülmüş bilekle doğru bir ayak şeklinin kolaylıkla alınmasını sağlar. Üzengi lastikleri de hazır olarak satılmaktadır. Aynı ve doğru ayak açısını elde etmenin kolay bir yolu da üzengi demirin üstteki deliğine bir kez dolayarak üzeniyi ayarlamaktır. Şekil: 88, 89

a. Beşik tipi yanış üzenisi

b. Rus Sv. Koumakoff üzenisi, ayak durumuna yardımcı olabilmek için yapılmıştır. Kayışın geçtiği göz, iç kısma yakındır. Yan kısımlar yana ileri eğilimlidir. Ayak parmakları yukarıda, topuklar aşağı basılı ve taban dış kısmı içe göre daha yukarıda durur ve binicinin diz ve uyuğunun içe doğru kapanmasını sağlar. Sağ ve sol olarak ayrılır. Atlama için çok iyi, at terbiyesinde ayağın değişik konumlarına izin vermez.

c. Üzeninin dış yanından üzeniyi kayışını bir kere çevirme ile dengeli üzeniyi etkisi yapar.

Şekil 88: Normal bir üzeniyi demirini, dengeli üzeniyi demirine çevirmenin kolay bir yolu.

a. Lastikten tahta takoz şeklinde bir basamak yapılır.

b. Normal bir üzengi lastiği ikiye bölünür.

c. Alçak kısım kalın kısım karşısına gelecek şekilde bir tahta takoz yapılır.

Şekil 89: Denge üzengi demiri ve değişik üzengi demirleri.

Binmezsizin atın gezdirilmesi veya çalıştırılması sırasında üzengileri sabitleme şeklinde gösterilmektedir. Şekil: 90

(c) Diz Yastıkları: Dizlerin ileriye doğru bağımsız hareketine engel olduğu gibi, uyluğun alt ve iç kısmının sabit durumlarına da yardım eder. Diğer eyerlerde, alt tepindirik altında ve esas yastığın uzanmasından oluşan, dizin altına gelen kısmı kıvrıktır. Ayrıca dizin bir el ayası kadar üstüne gelmek üzere, alt tepindirğin üstünde bir diz yastığı içine daha fazla yerleştirerek, dengesini bozmadan, vücudunu yeterince ileriye doğru meyil ettirmeye olanak vermesidir.

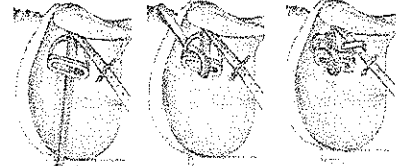
Diğer yandan, baldır alt kısmının geriye doğru kaçmasını sınırlayan, ikinci bir yastık daha vardır. Bu yastık baldır arkasında ve son tartı kayışı hizasında konmuştur. Bu yastık baldır alt kısmının geriye doğru kaçmasını sınırlar.

(d) Tepindirikler: Uyluk, diz, baldır üst kısmının yerleşmesini ve bir çukur oluşturmasını sağlayacak kadar yumuşak bir deriden yapılmış olmalıdır. Fakat katlanacak ve buruşukluk yapacak kadar da yumuşaklık iyi değildir. Şekil 91

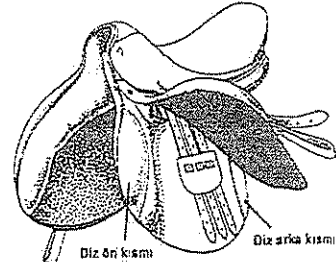
(e) Eyer altlığı (keçe, haşağı): Eyer altlığı olmadan atın sırtına konulan eyer, atın sıçrayıp oynamasına ve kambur yürütmesine yol açar. Eyeri terden korur. Binışe daha fazla rahatlık kazandıran ve binici ağırlığını daha büyük alana dağıtarak cm².ye düşen basıncı azda olsa azaltan iyi bir yardımcı yastıktır. Kırışıklık olmadan ve cıdağından yüksek olarak yerleştirilmelidir. Makinede yıkanabilen, eyere tespit edilmesi için üzerinde kayışlar bulunan pamuklu kumaştan yapıları en ekonomik ve kolay olanıdır. İncedir ve biniciye daha iyi temas sağlar. Şekil: 92

Eyer altlığının keçe olmasının, öncelikle ağırlığı daha iyi dağıtma ve yastık görevi gibi birçok yararı yanında, zararları da vardır. Özellikle ek bir ısıtma sağlar. At tüy dökerken teri ve dökülen tüyleri tutar. Yıkamak ve kurutmak zordur. Tamamen sertleşmesi ve kirlenmesi durumunda mikrop üretmesi için bulunmaz bir yerdir. Şekil: 93

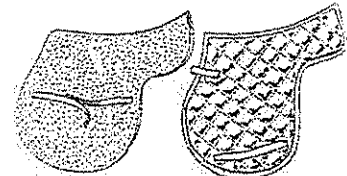
Bazı eğiticiler eyerin arkasına doğru binen genç binicilere önlem olarak, atın belinin ağırlığını önlemek için, eyerin altına dikdörtgen keçe veya plastik sünger gibi ek yastıklar koyarlar.

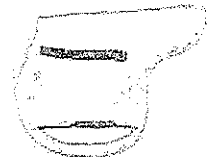
a. Birinci adım. b. İkinci adım. c. Üçüncü adım. Şekil 90: Üzengileri sabitleme.

Şekil 91: Diz yastıkları ve tepindirikler.

Şekil 92: Kumaş eyer altlıkları.

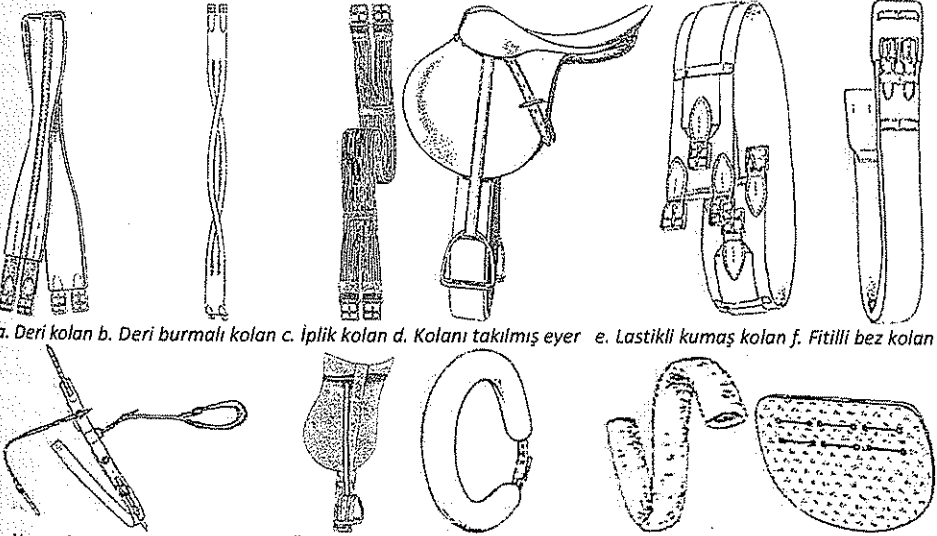
Şekil 93: Keçe altlık.

İşe yarar, ancak eyerin altını tam doldurmaz, ağırlığı o noktalarda daha çok hissettirir. Yine atın sırtını çok ısıtır ve aşağı çökertir. Aşağıda sözü edilen kolanın sıkılmasına karşı koyan atlara, genellikle "soğuk sırtlı atlar" denir. Katlanmış bir yünlü battaniye "soğuk sırtlı atlar" için veya genç atları alıştırmak için iyi bir eyer altlığı görevi görür. Battaniye yumuşak ve sıcaktır, atın kendini bırakmasını kolaylaştırır.

(f) **Kolan:** En pahalıları ve tartışmasız en iyileri, üç bukile olarak adlandırılan deri kolanlardır. Ancak yumuşak ve esnek kalmaları için sürekli yağlanmalıdırlar.

Kolanların içinde, Alman ipli bez kolan (pamuk, pamuk ve yün karışımı, % 100 yün), bütün göğüs çevresini her yerden ve eşit bir basınçla sıkar. Kolanın dolaşmasını önleyecek atkılar, bu pamuklu beyaz veya kalın yuvarlak ipleri yerlerinde tutar. İp kolanlar, 12.5 cm. genişliğinde ve üç boydadır. Aynı kolanın daha yumuşak ve yıkaması kolay olacak şekilde "terilen"den yapılabilir. Deri kolanın tersine, kumaş olanları havanın içeri girmesine izin verir ve böylece sıcak iklimlerde bile kolan yarası açılmaz. Pamuk kolanlar ucuz, ancak ter çabuk çürütür ve güvensiz olurlar. Pamuk yün karışımı daha iyi, ancak yün en iyisidir. Yinede hepsi ter ile sertleşirler ve sürtünmeyle yara açarlar. İngiltere ve İrlanda'da, naylon kolan yaygın olarak kullanılır. En ucuz kolan olmalarına karşın, ipler çok zayıf atkılarla desteklenmiştir ve ipleri birbirine dolaşır. Genelde kolan yarasına neden olacak şekilde, atın dirseğinin ortasına ip gibi toplanır. Eğer böyle bir kolan kullanılacaksa, naylon ipleri birbirinden ayrı tutmak için, üç tane kalın deri parçası köprü olarak eklenmelidir. En son gelişmelerden birisinde, kolanın uzunluğuna orantılı olarak, kayışların yuvarlak politerilenden yapılmasıdır. Bu sürtünmeye önlem olacağı gibi, yılın belli dönemlerinde, tavlalarda yaygın olan uyuz veya mantar gibi hastalıkların yayılmasını önler. Eğer kolan kayışı değişik atlarda kullanılacaksa, kolan kayışına kolan kılıfı geçirilmeli ve işi bittikten sonra yıkanmalıdır.

Derileri çapraz yerleştirilmiş kolanlar, atın dirsek kısımlarının arkasında kolan yatağı çok dardır ve basınç düzgün olarak dağıtılmaz. Katlanan deri kolanlar çok sıcak olur ve ata rahatsızlık verir. Çünkü tek parçadan yapılmışlardır. Ketenden yapılmış kolanların çok keskin kenarları olur ve dirseklerin gerisindeki duyarlı deriye temas eder. Eğer bu kolanları kullanmak zorunluluğu varsa, önceden motosiklet lastiği ile kaplanmalıdır. Şekil: 94

Şekil 94: Kolan ve eyere takılışları

Kolan biniciye iki baldırı altında doğru bir his sağlamak için, her iki yanda da aynı deliklere tokalanmalıdır. Özellikle atı kapatırken kolanı asla ani ve fazla sıkılmamalıdır. Atın vücuduyla kolan arasında iki parmak boşluk bırakılır. Aşırı sıkı bir kolan atı önemli ölçüde rahatsız eder. Kolan sıkıldıktan sonra derinin kolan altında sıkışmasını önlemek için elle dışarıya doğru çekilir ve tüyler tüy yatımına doğru düzeltilir.

(g) Üst Kolan: Güvenlik açısından, atlarken veya eğitim sırasında üst kolan kullanılmalıdır. Kaza olduktan sonra, kolanın kopmasıyla üst kolanın hatırlanması üzücüdür. Üst kolan göğüslük kayışlarından geçirilir ve normal kolanın üzerinde olmalıdır. Deriyi yaralama olasılığına karşı dirsek arkasına değil, atın tam karın altında tokalanmalıdır.

(h) Karın koruyucu önlük: Genelde kalın deriden yapılır ve kolan alt kısmına takılır veya kolan alt kısmının genişletilerek yapılanı da vardır. Özellikle atlamalarda ön ayaklarını fazla toplayan atların nal veya mahmuzlarıyla karınlarını yaralama olasılığı olur. Koruyucu önlük bu yaralanmayı önler. Şekil: 95

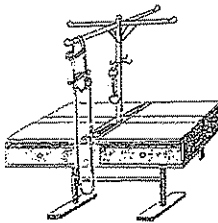
(i) Göğüslük: Eyerin geriye kaymasını engellemek amacıyla kullanılan bir malzemedir. Bir kolyeye bağlı ve uçları kolan kayışına yanardan bağlanan biçimi olabildiği gibi, martingala bağlı ve ön haneye (kaş) monteli tek kayıştan (genellikle esnek) ibaret biçimi de vardır.

Özellikle etli kasları olan genç atlarla atlarken, atın ağırlık merkezi üzerinde eyeri korumak için göğüslük her zaman iyidir. İki çeşit göğüslük vardır. Yumuşak deri ve koyun postuyla kaplanmış (astarlanmış) normal göğüslük ve eyer önündeki halkalara iki kayışla bağlanan "V" tipi göğüslük. Yumuşak deri göğüslük daha çok kullanılmaktadır. Çünkü atlarken atın ayaklarının arasında bulunan "V" tipi göğüslük çok sıkı olur. Şekil: 96

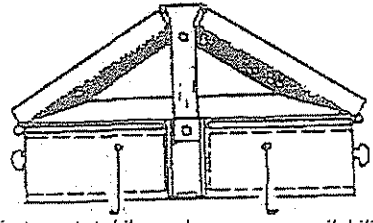

Şekil 96: Göğüslükler.

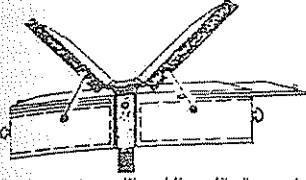
(j) Eyerlik: Eyerlerin kullanılmadığı durumlarda şekillerin bozulmadan ve ezilmeden korunması, aynı zamanda bakımlarının yapılması için, örnek eyerlik aşağıdaki gibi olmalıdır. Şekil: 97

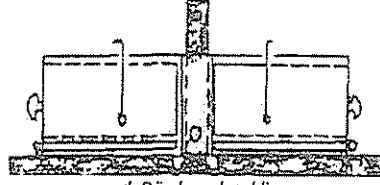
a. Eski zaman eyerliğinde aynı anda birkaç insan çalışabilir. Her masa ayrı ayrı kullanılır.

b. Eyeri ters tutabilme durumuna çevrilebilir. Masa üstünün hemen altında dışarı çekilebilen eyer yağı (sabunluk) koyma yeri vardır.

c. Normal eyerlik şekline dönüşmesi

d. Düz kapalı şekli

Şekil 97: Eyerlik ve kullanımı.

(k) Eyer vurma ve bel ağrıları: Eyerin ata uydurulması, binicinin en iyi bilmesi gereken konudur. Kötü uydurulmuş bir eyer, hem biniciyi hem de atı rahatsız eder. Öncelikle her atın kendi eyeri olmalıdır. Binici çizmelerini nasıl görüyorsa, atın eyerini de aynı gözle görmelidir. Çizme ve eyer de beden yapısına göre şekil alır. Üç boy eyerden hangisinin uygun olacağı denenerek seçilir. Temel kurallar;

- Eyer cıdağıyla omuriliğin genişliğine ve uzunluğuna uygun olmalı.
- Yastıklar atın sırtına tam oturmalı, binici ağırlığını eşit ve geniş bir alana yaymalı. Ön hane cıdağından üç parmak yukarıda olmalı.
- Eyer uzunluğu ile sırt uzunluğu uyuşmalı.
- Yastık etki yüzeyleri düzensizlikleriyle etkilenmemeli ve rahatlık vermelidir.
- Atın sırtı, kısa basınç uygulamaları dışında, herhangi bir şey uygulamadan önce yeterince sert olmalı.

Eyer vuruklarının nedeni, genelde binicilerin ağırlıktan kaçınmak için, küçük ve hafif eyer seçmelerindedir. Yüzeysel olarak çok küçük olan eyer, atın sırtında her cm.² ye daha çok ağırlık (kg) düşmesine neden olacaktır. 1978 tarihi basımlı Eguus Magazinde; "**Eyer kapamadan önce**" adlı yazıda her cm.² ye düşen ağırlığın 100 gr.dan fazla olmasının atın sırt kasları üzerinde büyük bir basınç yaratacağını belirtmektedir. Binış sırasında atın sırtında her cm.² deki ağırlığını 2 ile çarparak, eyerin kapladığı oranın cm. cinsinden değerine bölünür. Ne yazık ki bazı fazla kilolu biniciler, ata daha fazla ağırlığın yansımalarını önlemek için, eyerin ağırlığında kısıtlama yaparak daha hafif eyer seçerler.

Genelde atın cıdağısı ile beli arasında bir yerde, eyerin yara açmasının nedeni bir eyer sorunu olduğu sanılır. Yaradan önce aslında gözlenmesi çok zor olan ufak çürükler oluşur. Derinin yapısı ve tüyler nedeniyle insanda görülebilen bu sıyrıkların atlarda gözlenmesi daha zordur. Bu nedenle, derinin tahriş olan bölümlerindeki yapı uygunsuzluğunun birileri tarafından denetlenmesi gerekmektedir.

Aranması gereken iki tip yara vardır. Birincisi ilk kez olan rahatsızlık, ikincisi ise iki veya daha çok kez yinelenen kronik rahatsızlıktır. İkincisi belki biraz gözlenebilir, ancak ilki hemen hissedilir ki, bu atın normal yürüyüşlerini kısıtlayabilecek derecede acı verebilir.

Bir ağırlığın hissedilmesini açıklamadan önce iyi bir sırt ve bel yapısı nasıl olmalıdır? Ona karar vermek gerekir. Bu denetleme, binışten 24 saat sonra atın beli kuru ve serin iken yapılır. Bu durumda herhangi bir tahriş veya sıyrık olup olmadığı gözle görülebilir. Bir binışten hemen sonra, eyerin atın belinde bıraktığı izi bakılırsa derinin üzerinde diğer yanlarda olmayan siyah benekler gözlenebilir. Eğer bu benekler, diğer yerlere göre kuru ise, oldukça ciddi bir basınç altında kaldığını gösterir.

İyi bir bel, taylardaki gibi pürüzsüz, herhangi bir yerde bombe olmayan beldir. Eğer at geçmişte bu bölgelerde bir sıyrık veya darbe almışsa, bu olanaklı olmayacaktır. Atın beli o kadar pürüzsüz olmalıdır ki, her iki yanda da parmaklarınızla cıdağıdan sağrıya kadar ilerlediğinizde elinize tüylerin yumuşaklığı dışında herhangi bir engel gelmemelidir.

Özellikle cıdağı bölgesini iyi denetlemeli. Çünkü bu bölgedeki bir ağrı, diğer bölgelerdeki gibi atın çalışmasını oldukça etkileyecektir. İlk kez olan rahatsızlığın görülmesi için, kuşkulu bölgelerin denetlenmesi gerekir. İlk kuşkulu bölge, eyerlerin ön hanesinin içindeki sırt bölgelerinin geldiği cıdağı ve çevresidir. Daha sonra denetlenmesi gereken, hemen cıdağıdan sonra başlayan ve atın her iki yanında uzanan yaklaşık 20 cm.lik bölgedir. Bu bölge, arazi binişlerinde en çok etkilenen bölümdür. Diğer kuşkulu bölge ise, eyerin yukarı doğru yükseldiği bölgenin hemen gerisidir.

Bu bölgeler hafif darbelerle bastırarak denetlenir. Bu darbeleri daireler çizerek yapmak uygun olur. Herhangi bir zedelenme sonucu deri altında oluşmuş sıvılar, bu yöntemle tespit edilir. Daha önce bu şekilde denetlenmemiş at, belki gıdıklanarak huylanacaktır. O nedenle sağrı bölgesinde de aynı işlem yapılarak sakinleştirilebilir.

Ezik veya çürük olan bölgeler, derinin diğer yerlerine göre biraz daha sıcaktır. Bu bastırmalar sonucu sıvı parmaklar altından dışarı sızacaktır. Benekler biraz daha lapa gibi kolayca hissedilebilir. Bu arızaların gözlenmesi, yaz aylarında daha iyi olan atın derisinde kışa göre daha kolaydır. Bu açıklama sonunda, atın belinde eyer tahtasının altına gelen bölgede oluşan beneklerin ata ıstırap verip vermediğinin tespitine gelince aşağıdaki tespitler yapılır.

Yalnızca işaret ve orta parmakla bu beneklerin tam ortasına düzgünce bastırılır. Bu arada atın acı duyup duymadığı gözlemlenir. Bazı atlar dişlerini sıkacak ve başını yukarı kaldıracak, bazıları duyduğu acı oranında dizlerini eklemelerden kırarak çökmeye çalışacaktır.

Bu belirtilerden başka, sağrısını alçaltmak, huysuzlaşmak, kulaklarını geri yatırmak, o bölgedeki kaslarını titretmek veya uzaklaşmaya çalışmak gibi tepkiler de gösterebilir.

Belki inanılmayacak ama birçok atın gözleri çevresindeki kaslar gerginleşecektir. Atlar bir acı hissedince bakışları körelmiş gibi görünür. Bu fark, atı güzel bir günde, güneş ışığı altında test ederek gözlemlenir.

Yukarıda sözü edilen tüm tepkileri at, benekler bölgesindeki basınçtan dolayı, duyduğu acı nedeniyle gösterecektir. Bu iki veya üç parmakla yeteri kadar sıkı bir şekilde bastırarak gözlemlenebilir. Eğer bu şekildeki bir denetleme daha önce denenmediyse, atın huylanmaması için işleme önce atın boynu, bacakları ve sağrılarında denemekle başlanır. At rahatladıktan sonra, eğer gerçekten belinde ağrı duyuyorsa, acıdığına belirtecek tepkiler göstereceği kuşkusuzdur. Acı duyduğu anlaşıldığında, öncelikle farklı bir eyer bulmak veya ileride sözü edilecek değişikliklerle işe başlanmalıdır.

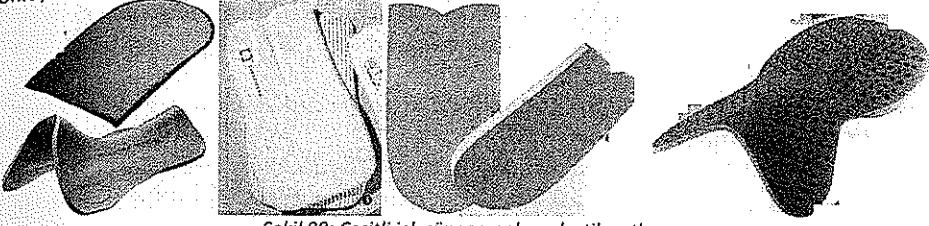
İlk denetlemenin binişten 24 saat sonra ve atın belini tamamen kuruduktan sonra yapılması gerektiği unutulmamalıdır. Daha sonra aynı eyerin yine kullanılması olayı yineleyecektir. Bu durumlarda atın belini iki veya daha fazla gün eski durumunu alıncaya kadar dinlendirilmelidir. Kronik (geçmeyen) rahatsızlıklar ise ikinci tip bir rahatsızlık olarak zaman zaman çıkacaktır. Uzun süre içerisinde geçmeyen rahatsızlıkta ve biniş aralarında sıvı toplayan bölgeler normal durumuna gelecek ve basınç sonucu bölge bir çıkıntı yapacaktır. Bunlar her tür eyerin eyer tahtasının hemen gerisine denk gelen bölgede daha çok gözlenebilir. Bu rahatsızlık gözle pek görünmez. Yalnızca bir elin benek bölgelerini ovma ile anlaşılabilir. Tüyler bu bölgede düzgün durmaz (yatmaz). Belki içlerinde bir kaç beyaz tüy de gözlenecektir. Bu çürüme binici tarafından hep aynı büyüklük ve özellikte eyer kullanıldığı için, büyük bir olasılıkla anlaşılmayacaktır. Birçok binici, "o hep öyleydi." der ama iki parmak denetimini yapsa hemen at duyduğu acıyı haber verecektir. Kronik ağrıların olduğu bölgeler biniş sonrası şişebilir. Kısa bir dinlenme ile düzelebilir.

Burada vurgulanmak istenen olay, veterinerlere gerek duymadan bu ağrıları her binici gözlemleyebilir. Gerçekte birçok veteriner ilk safhada bu olayı biniciler kadar anlayamaz.

Birçok ülkede profesör veterinerlerin bile iki eliyle atın belini denetlerken, atın yüzüne hiç bakmadıkları gözlenmiştir.

Eyer atın belinde neden yara açabilirin birçok cevabı vardır. İlki, atın beline tam oturmamış ve yeteri kadar kullanılmadığından şekillenmemiştir. Diğer ise, eyer yastığıdır. Binicinin binmesi gereken yere binmemesi sonucu ki arazi yarışlarında bu daha sık olur, biniş yerinde bu tip yaralar daha çok gözükür. Birçok binici, eğer hata eyerdeyse uygun bir eyer bulmak yerine yastık koymayı yeğler.

Eğer binici yastık (pet) olmasına karşın, atın belindeki ağrıyı ve onun belirtilerini gözlemleyemez ise, at bu acıya dayanmayı öğrenmelidir. Yara ve çürüğün fark edilmesini önleyecek şekilde kullanılan yastık (pet) nedeniyle acı çekmeye devam edecektir. Şekil: 98

Şekil 98: Çeşitli jel, sünger, peluş, plastik petler.

YARDIMCI DONATIM

1. YARDIMCI BİNİŞ MALZEMELERİNİN ÇEŞİTLERİ VE ATA UYDURULMASI

At eğitiminin önemli özelliklerinden biri uygun yardımcı donatımın (dizgin vs..) kullanılması ve baş boynun her zaman uzanmış olarak çalışmasına olanak vermiş olmasıdır. Ağızlığın etkilerini kuvvetlendirmek ve bazen de değiştirmek için kullanılan yardımcı unsurlar olarak değerlendirilmeleri gerekir. Amaç ellere atın daha fazla itaat etmesini sağlamak ve bu konuma getirmektir. Ancak gerçek olan, atı böyle yardımcı donatımlara gerek kalmayacak şekilde eğitmektir. Düzeltici veya eğitim amaçlı yardımcı donatım baş boyun ve bel kaslarını destekleyerek bunları doğru konumda tutmaya çalışanları yeğ tutulmalıdır. Genç atın başını uygun yerde tutmasını ve artlarını daha iyi çalıştırmasını sağlamak amacıyla yardımcı dizgin kullanılabilir. Öğretmen gözetiminde ve ayarı doğru yapılmış bu malzemelerle çalışmak, genç binicilerin de doğru binişi öğrenebilmeleri açısından uygundur. Chambon, Continental, yan kayışları, el martingali ve gague dizginleri bunlara örnek verilebilir. Bazı atların yanlış terbiye veya boynun doğal yapı bozukluğundan ileri gelen kötü alışkanlıklarının giderilmesi ve aşağıdaki önemli yararları da sağlar.

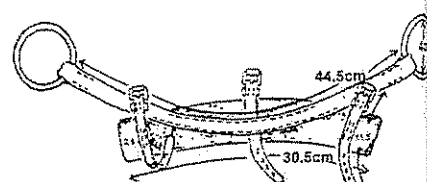
Serbest çalışmada at, boynunu kullanmada tamamen serbest olduğu için, disiplinsizliklere yol açar. Oysa yardımcı donatım, atı büyük bir sıkıntıya sokmadan, bu disiplinsizlikleri tamamen ortadan kaldırarak boynunun ileriye doğru hareketlerini denetler. Yanlamasına olan hareketleri ise sınırlar. Fakat ileriye doğru uzanmasına tamamen serbestlik verir ki, bu ileri uzanış atın kantarma ağızlığına olan istinadı pekiştirir. Bir yandan kolana, diğer yandan kantarma ağızlığına bağlanan yardımcı donatım, bu keyfiyetin oluşmasına yardım eder. Gereksiz sayılacak kadar gevşek olmak koşuluyla bu donatımı eğitimin başlangıcından itibaren kullanmak doğru olur. Çalışma ilerledikçe ve dizgine sokulmuş atlarda bu donatımlar kısaltılabilir. Binilmeyen yaşlı bir atı yardımcı donatımla çalıştırmak yararlıdır. Yalnız dizgine sokulma keyfiyeti, boynun uzanarak sabit bir noktada engelle karşılaşmasından ileri gelmiş olmasını gözden kaçırmamak gerekir. Yani dizgine sokulmanın yardımcı donatımın fazla kısaltılmış olmasından ileri gelmesi büyük hata olur. Hiç sabit noktası olmayan bir yardımcı donatımın kullanılması, boynun kısaltılması bakımından hiç bir zarar göstermediği gibi, atın tepesi üzerine yaptığı etki, boynun uzatılması ve indirilmesini sağlar. Yardımcı donatımın çilbır çalışmasındaki atlamada kullanılması çok zararlıdır.

1. ATIN BAŞ BOYNUNU TESPİT EDİCİ CHAMBON

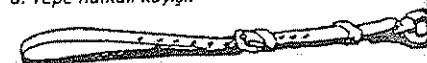
- Tepe kayışına tokalanan iki halkalı bir parça
- Kolana tespit edildikten sonra ön ayaklara uzanan halkalı bir kayış
- İki ucu çengelli yuvarlak bir ipten oluşur. Şekil: 99

Şekil 99'de açıklanan ucu çengelli ipin (135 cm.) kolana tespit edilen halkalı kayışın (90 cm.) halkasından geçirilir.

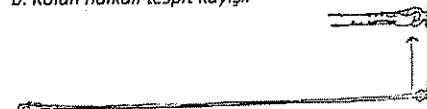
Boşta kalan iki ucu, sağlı sollu tepe kayışının halkalarından geçirildikten sonra ağızlık yanak halkalarına tokalanır. Çilbır yaptırmada diğer yöntemlerin tersine Chambon atın ağızına geriye doğru bir basınçta bulunmaz. Atın ileri ve yanlamasına olacak bütün davranışlarına ve uzanışlarına tam bir serbesti verir. Şekil: 100, 101

a. Tepe halkalı kayışı.

b. Kolana halkalı tespit kayışı.

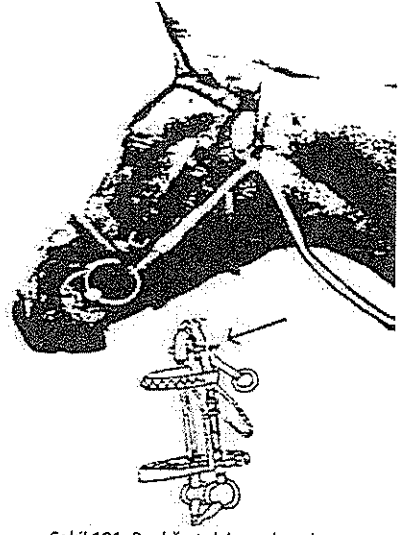
c. İki ucu çengelli ip.

Şekil 99: Chambon.

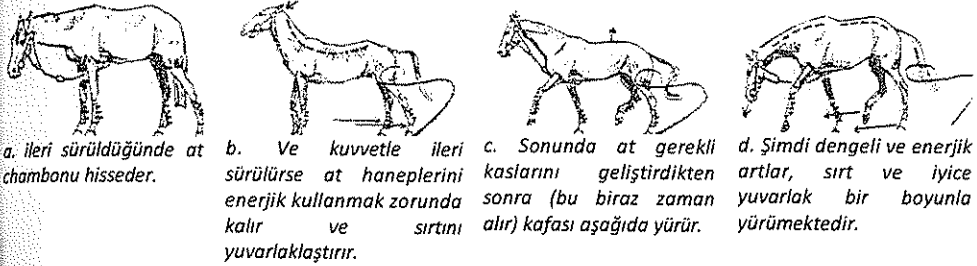

Şekil 100: Chambon takılmış at çılıbırda

At sinirlenirse ve başını ileri doğru veya yukarı kaldırırsa kantarma ağızlığı atın çene kemiği üzerine dayanmaz. At tepe kayışına tokalanmış bulunan sinir merkezi üzerine basınç hisseder. Bunun sonucunda başı boynu ve burun ucunu aşağı ileri uzatır. Başı aşağı indiği için kantarma ağızlığı atın ağızdaki normal yerine gelir ve at gevşemeye başlar. Chambonla çılıbır çalışması yapılan genç ata ilerde binildiğinde de başını hiç yukarı kaldırmadığı görülecektir. Tersine devamlı Chambonu hatırlayacak ve kantarma ağızlığını geveleyecektir. Aynı zamanda bu sayede atlar gerginliklerden kurtulmuş olarak tempolu yürümeyi öğrenmiş olacaktır. Chambonla çalıştırılan atlarda hiç bir zaman martingala gereksinim duyulmaz. Chambon yararı bu kadarla kalmaz. Bu donatım sinirli ve çabuk heyecanlanan atları sükûnete getirir. Bu gibi atlar şaşılacak derecede yumuşak hareket etmeye ve uygulanan eğitimden zevk almaya başlar. Tembel atlardaysa bir süre sonra istekle ileri yürüme isteğini geliştirdiği görülür. Şekil: 102

Şekil 101: Başlığa takılmış chambon.

a. İleri sürüldüğünde at chambonu hisseder.

b. Ve kuvvetle ileri sürülürse at haneplerini enerjik kullanmak zorunda kalır ve sırtını yuvarlaklaştırır.

c. Sonunda at gerekli kaslarını geliştirdikten sonra (bu biraz zaman alır) kafası aşağıda yürür.

d. Şimdi dengeli ve enerjik artlar, sırt ve iyice yuvarlak bir boyunla yürümektedir.

Şekil 102: Artların geri kalan alçak baş boyunlu ve zayıf atları eğitirken chambonla çılıbır çalışması.

Chambon ilk kez Fransa'da Saumur'da Cadre De Nair'de görülmüş ve değeri anlaşılmıştır. Fransa'nın bu ünlü eski Askeri Binicilik Okulu tarafından dünyaya tanıtılmıştır. Bulan Yüzbaşı Banoit-Gironiere, 1940 yılına kadar Fransızların Uluslararası Binicilik Takımında yarışmıştır. Ayrıca bu konu üzerine yazdığı yazılarla da tanınmıştır. Chambon halen Fransa ve İtalya'da geniş ölçüde kullanılmaktadır. Bu donatımla atlama atının gerekli kasları ve özellikle sırt kasları geliştirilmektedir.

a. Chambon Takılması:

Chambon normal uzunlukta takıldığında, ipten oluşan parçası o şekilde ayarlanır ki, atın kaşalarıyla burun ucu aynı hat üzerinde, yani aynı yükseklikte bulunsun. Chambonla çalışmaya başlamış genç atlarda, iki ay süreyle ve normalden daha uzun takılmalıdır.

At başını kaldırırsa, Chambonun ipten oluşan parçası ayarlanmalıdır. Zamanla ve at chambon çalışmasına alışınca, yavaş yavaş daha kısa takılır.

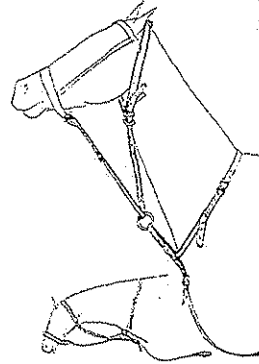
At bu şekilde ki çilbir çalışmasına alışınca, 30 dakika sürmesi gereken çalışmanın son 15 dakikasında Chambon kısaltılır ki, kamçıyla artları gereği gibi sürüldüğünde sırtını uygun olarak kullanabilsin.

b. Chambonla Çilbir Çalışması:

At terbiyesinde deneyimi olanlar, doğuştan başını aşağıda taşıyan veya ağırlık merkezi daha çok omuzlara yakın bulunan atlarda, Chambonun yararı olup olmadığını kendi kendilerine sormalıdır. Yine kendilerine doğuştan iyi ve normal baş boyun durumu olan atlara Chambon uygulandığında, atlama atının ağırlık merkezinin büyük ölçüde ön kısma kayıp kaymayacağını sormalıdır. Örneğin, doğuştan başını aşağıda taşıyan atlarla ağırlık merkezleri omuzlarına yakın olan atlar, Chambonla çilbir çalışmalarından çok yararlanır. Ancak bu çalışma sırasında, atın artlarını olabildiğince ileri bastırabilmesi sağlanabilmelidir. Bir at eğiticisi deneyimiyle bilir ki, doğal yürüyen bir atın artlarını karın altına sürdürmek için, dış etki uygulandığında atın ilk tepkisi başını yukarı kaldırmak olacaktır. Bu çilbir çalışmada da aynıdır. İşte at başını yukarı kaldırmaya yeltendiğinde Chambonun varlığını hisseder. Chambonun varlığını fark eden at, duyarlılık derecesine göre kaldırdığı başını ileri ve aşağı uzatır. Dolayısıyla esnek adımlarla geveleyerek yürür. Gereği gibi uygulandığında her at Chambondan yararlanır. Atların genelde sırt ve böbrek üstü kasları zayıftır ve chambon sayesinde bu kaslar gelişir. Başlarını doğuştan aşağıda, yukarıda veya normal şekilde taşıyan bütün atlama atları işlerini gelişmiş sırt ve böbrek üstü kaslarıyla başarırlar.

2. CONTINENTAL

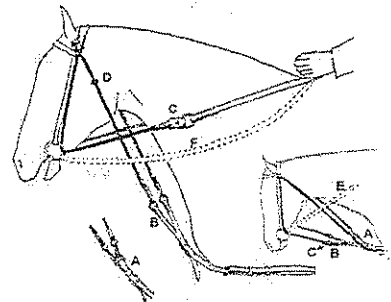
Hiçbir at, doğuştan yumuşak, iyi gelişmiş kasları ve bu gelişmeyi tamamlayan eğitimden geçmemiştir. Continental, başı aşağı almaya yönelik tepe basıncı uygular. Burun ve tepe noktasından bağlanan iki kayışla göğüye yakın yerdeki bir halkadan geçerek, burun ve tepeye basınç uygular. Başlangıçta kapalı manej veya çevresi kapalı bir yerde çalışması uygun olur. Önce gevşek ve adeta da, daha sonra at başını aşağıda taşımaya başlayınca süratlide kullanılır. Boyun, omuz ve bel kasları geliştirilerek serbest (binicisiz) çalıştırılır. Daha sonra kalça eklemeleri rahatlar, hanepler esnekleşerek bükülebilir. Bu gelişmeye paralel olarak, denge ve artların karın altına daha fazla sürülüşü gözlenir. Başlangıçta 20 dakikadan daha fazla kullanılmaz. Kısaltma işlemi tedrici ve at burun ucu diz yüksekliğine gelinceye kadar yapılır. Binicili olarak kullanılmasıyla amacından saptırılır. Şekil: 103

Şekil 103: Continental eğitim martingali

3. GAGUE Şekil: 104

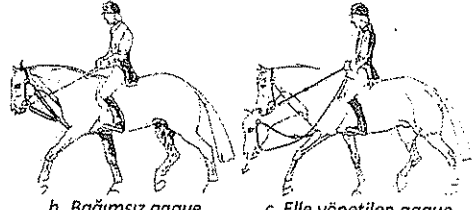
Atın tepesine ve bir noktaya, çok fazla etki yaparak kullanılır. Ancak, bu noktanın, tepe ile yele boyunca, boyundaki yerinin seçimi, etkiyi azaltır ve çoğaltır. Gague, kolana tespit edildikten sonra, bir yandan ağızlık yanak halkaları içinden geçer, atın tepesinden aşarak, diğer yandaki ağızlık yanak halkasına bağlanır. Eğer atın yelesinin üzerinden geçerse, etkisi azalır.

Şekil 104: De Gague martingali. Solda 1 nci pozisyon ve sağda 2 nci pozisyon ise bağımsız kullanımı.

Bunu ayarlamak binicinin elindedir. Tam tepede kullanılırsa, en fazla etki sağlanmış olur. Çılbır çalışmasında kullanılması Chambon'un aynısıdır. Burada oluşan güç, başı yukarı doğru çeker. Amaç, atın boynunu enseden kırma yerine, düzgün bir eğmeçle doğal yerinde olmasındır. Atta doğal olarak başını yukarıya çekme eğilimi vardır. Gague takıldığında ilk bakışta bu görülür. Fakat çok geçmeden, bunun yok olduğu ve atın sükûnet bulduğu gözlenir. Ağzılık aracıyla ata verilen acı etkilerden kurtulmak için başını o yöne eğmek zorunda kalır ve boynunu kırar. Boyun dayanıklılığını ve denge ölçüsünü yitirerek, bundan kurtulmanın çarelerine başvurur. Ayak izleri, binici denetimi gerekmez, kendine göre ayarlanır. Çok büyük ustalık ve duyarlı eller gerektirir.

Binicili kullanımında, dizginler halkalara takılır. Binicinin el uyarılarına yumuşak tepkiler verir. Atlamalarda iyi kullanılırsa çalışılabilir. Üç günlük yarışmanın engele atlama bölümünde İsveç Takımından M. Rouffe bunu kullanmıştır. Eğitimin hedefi, bütün bedenin tam bir yumuşaklığıysa, bu sistem diğer yöntemlerde oluşabilecek direnmelerin tehlikesi olmaksızın, sonuca ulaşır. Şekil: 105

Şekil 105: Binişte de kullanılır.

4. YAN KAYIŞI

120 - 150 cm. uzunluklarında olan ve tokalı ucu ağızlık demiri halkasına, diğer kısmı kolon kayışına bağlanan bir yardımcı donatıdır.

Şekil: 106

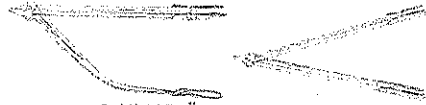

Şekil 106: Yardımcı donatım.

a. Üçgen Yan Kayışı:

250 - 275 cm. uzunluğunda, tekli ucu ön bacakların arasından geçirilerek kolona, diğer iki kayış ise ağızlık demiri halkalarından, içten dışa olmak kaydıyla geçirilip, ön kaş tokalarına takılarak kullanılan malzemedir.

Şekil: 107

Şekil 107: Üçgen Yan Kayışı.

b. İkili Yan Kayışı:

Çılbırda çalışma için uygundur. Her biri 225 cm. uzunluğunda iki adet kayıştan oluşur. Kayışların bir ucu ön kaş demirine, oradan uzatılıp ağızlık demiri halkalarının dışından içine olacak biçimde geçirilerek kolona, yan kayışlarının takıldığı noktadan takılarak kullanılan yardımcı donatıdır. Birçok eğitici ve binici, atlarını uygun olmayan yan kayışlarıyla çılbır çalıştırarak ne yazık ki birçok zararlı alışkanlıklara neden olurlar. Örneğin, yan kayışıyla çılbır çalışmaları sonucu at, başını binicinin ellerinde taşıma alışkanlığı doğurur. Çünkü yan kayışı atın burun ucu dikeyin ilerisinde kalacak gibi, yani normal lastik halkalar bulunsa bile, atın ağzına basınç yapar. Basıncın binicilikte istinat denilen dayanmayla bir ilişkisi yoktur.

Ayrıca esneklik verici lastik halkalar bile olsa, at hareket ettiği sırada onu mutlaka rahatsız edecektir. Başka bir deyimle yan kayışı, deneyimli bir binicinin eli kadar duyarlı olamaz. Nitekim duyarlı bir binicinin eli her yürüyüş veya hareket çeşidinde, atın gerek duyacağı serbestliği sağlayacaktır. Yan kayıştıysa böylesine duyarlı bir etkinin gereği olan baş boyun sallantılarında, atı her adımda rahatsız eder. Yan kayışının rahatsız

edici basıncından kurtulmak için, at yan kayışına dayanmaya başlar. Şekil: 108

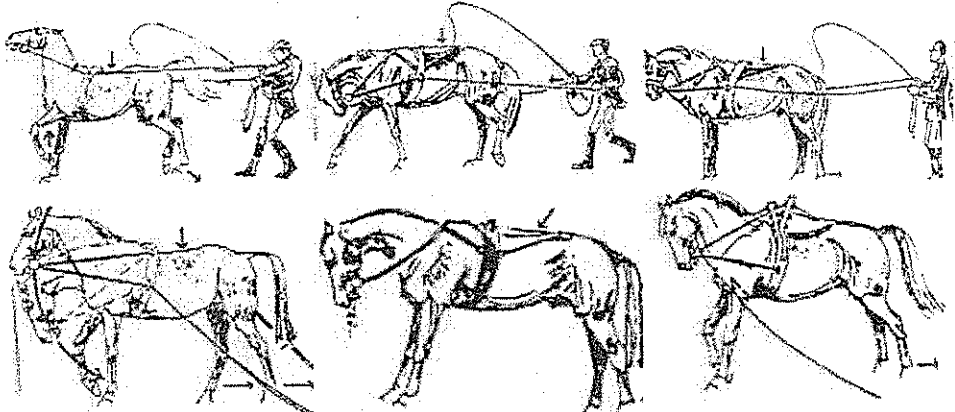
Şekil 108: Yan kayışı.

Bazı atların yan kayışının basıncına karşı tepkileri değişik olur. Örneğin, ağızlarını açar veya sertleştirir. Kulak üstü bezleri sıkıştığında ağızlarına tükürük gelmez ve kupkuru ağızla yürürler. Hannover Binicilik Okulunda; **"Bir atın ağızı köpürmemişse o ata binilmemiştir."** yolunda güzel bir söz vardır. Bu bir gerçeği anlatır. Bazı eğiticiler; **"At ilerde ve aşağıda istinadı arasin."** düşüncesiyle yan kayışlarını çok uzun takarlar. Atın kendini rahatsız edecek bir şeyi aramasıysa düşünülemez. Bu düşüncede olanlar, en iyisi yan kayışı uygulamadan, çilbir çalışması yaptırmalıdır. Hiç değilse böylece, at baş boynunu dilediği kadar uzatabilir. Uzun bağlanmış bir yan kayışıyla at baş boynunu dilediği kadar ileri ve aşağı uzatamaz. Baş boynunu uzatmayı denediğinde hareketine engel olan bu cisme çarpar. Birkaç denemeden sonra başını uzatmak gereksinimi duyduğunda, burun ucunu dikeyin gerisine alarak yan kayışının karşı koyuşundan kurtulmak ister. Böylece bir atlama atında asla istenilmeyen kötü bir bükülüş alışkanlığı oluşur. Yan kayışlarının tokalandığı kolan üzerindeki halka merkez kabul edilerek, yan kayışı yarıçap olan bir daire düşünelim. Bu dairenin çemberini atın boynu oluşturur. At burun ucunu ne kadar aşağıya indirmeye çaba gösterirse, o kadar boynunu yuvarlaklaştırmak zorunda kalacaktır. Ayrıca yan kayışları yanlış bağlandıklarında, başka zararları da beraberinde getirir. Çilbir çalışmalarında atın iç yana rastlayan kayışı, dış yanındakinden en az 10 cm. daha kısa tokalamak gerekir. Oysa tembellikten, atlar çok kısa ve her iki yan kayışları aynı uzunlukta çalıştırılmaktadır. Böyle olunca boyun normal bir şekilde dosdoğru bağlanmış olacağından, at iç omuz üzerine yüklenir. Bu anormal bükülüş atın iç arka ayağının karın altına sürmesine engeldir. Şekil: 109

Doğru tokalanmış

olsalar bile yan

kayışları, atın boyun ve omuz kaslarının sertleşmesine neden olur. Yan kayışları dışında çilbir çalışmalarında kullanılan daha birçok çeşit yardımcı dizgin vardır. Bunların ortak özellikleri atın serbestçe hareket etmesini önlemekte toplanır. Diğer zararıysa, amaç atı yumuşatmak, çözmek, kas gruplarını geliştirmek, artlarını karın altına sürdürmek gerekirken, baş boynunu sınırlamak, sırtını çukurlaştırmak, arka ayaklarını birbirinden uzaklaştırmakla atın yapısına ters düşen bir sonuca ulaştırılmış olur. Şekil: 110

a. Yan kayışlardan kaçan at dizain aerisinde.

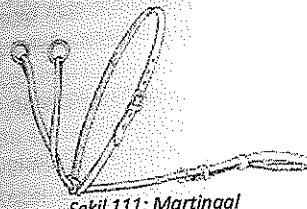
b. Kısa bağlanan yan kayışı ile at çarpılıyor.

c. Uygun yan kayışının binışte kullanılması.

Şekil 109: Yan kayışı kullanma.

Şekil 110: Çeşitli çilbir çalışmaları için yardımcı donatılar.

5. MARTİNGAL Şekil: 111

Şekil 111: Martingal

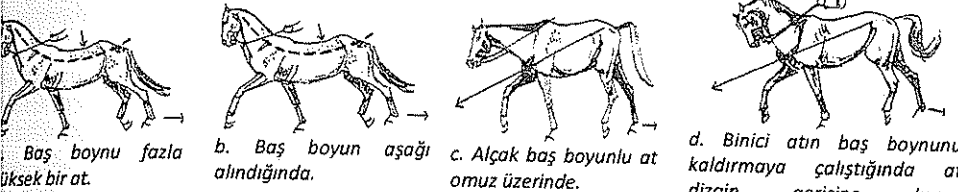
Genelde bir kolye ve uçlarında halka olan tek bir parçadan dallanan, iki parçalı çatal bir kayıştan oluşur. Çatal kayış kolye üzerindeki bir kemerden geçer. Kolye boyuna geçirildikten sonra, çatal kayışın tekli ucu, ön ayakların arasından geçirilerek kolon kayışına bağlanır. Halkalı çatal kayış yukarı kaldırılarak, her bir halka boynun her iki yanında tutulur. Dizgin kolları kendi tarafındaki halkadan geçirilir. Halka ile ağızlık demiri halkası arasında dizgin kolu üzerinde kelebek olması gerekir. Yoksa halkalar dizgin kollarının ağızlık demiri halkalarına bağlandığı yerdeki tokalara takılıp atın kapaklanarak yere düşmesine neden olur. Atın başı normal yüksekliğe ulaştığı zaman, dizgin kollarının martingal halkalarından geçen kısmı kırılmıyorsa ve dümdüz uzanıyorsa martingalin çatal kayış uzunluk ayarı doğru demektir. Martingalların amacı, atın başını istem dışı havaya kaldırılışını ve ortaya çıkan ağızlık kaçamaklarını önlemek, biniciye daha fazla denetim olanağı sağlamaktır.

a. El Martingali: Şekil: 112

Atın baş boynuna kısa sürede ve artlardan gelmeyen, yalnızca görünüşte güzel ve eğitilmiş bir konum vermek için kullanılan uzunca bir dizginin koldan ve her iki ağızlık yanak halkalarından geçirilerek elle atın ağızına komuta edilmesidir. Duyarlı elleri olmayan biniciler atı zorlar, adımları bozar, kısa, cansız ve sürüklenir gibi istenmeyen yürüyüşler elde edilir. Şekil: 113

Şekil 112: El martingali atın kafasını bir anlık aşağı aldırır (çoğunlukla dizgin gerisine). Fakat bir sonuç alınamaz. Çünkü sırt çukur, artlar geri kalmıştır.

a. Baş boynu fazla yüksek bir at.

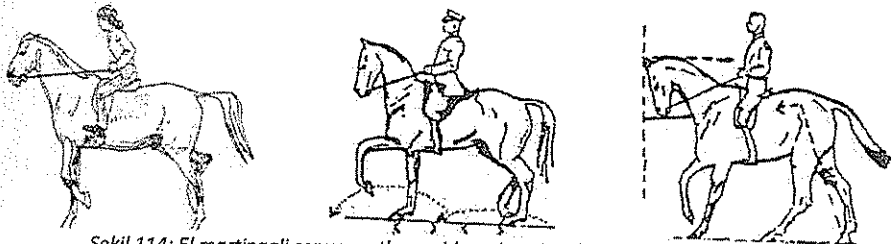
b. Baş boyun aşağı alındığında.

c. Alçak baş boyunlu at omuz üzerinde.

d. Binici atın baş boynunu kaldırmaya çalıştığında at dizgin gerisine kaçır (martingal başlık veya ellerini normalden biraz yukarı kaldırarak), omuz üzerindedir veya atın arka ayakları gelmiyordur.

Şekil 113: El martingali kullanılan atlar.

Devamlı kullanılan bu tip el martingali dizginin fazla çekişine neden olacak, yanlış boyun kaslarını çalıştıracak ve at, donatımın çıkarılışını dört gözle gözleyecektir. Çıkarılan martingal sonrası at, daha da kötüleşecek ve dizgi gerisi durum artacaktır. Şekil: 114

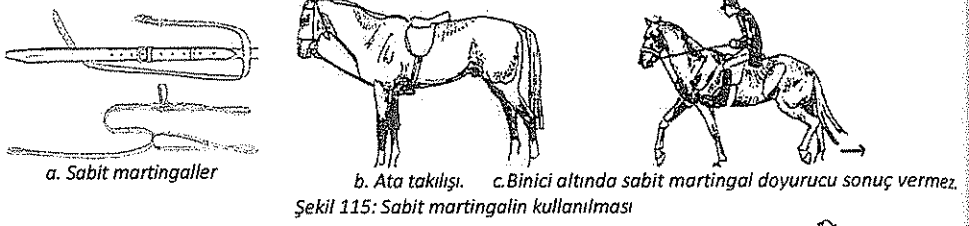
Şekil 114: El martingali sonucu artlar geride ve içtepisiz, kısa ve cansız yürüyüşler.

b. Sakal Martingal (Sabit Martingal):

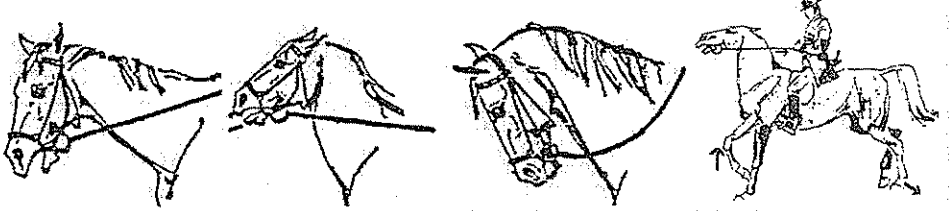
Martingallerin en yaygın şekli ve etkisi en kolay olanıdır. Her iki ucunda birer ilmik olan bir derinin, bir ucu ön bacakların arasından kolana, diğer ucu ise burunsallığa bağlanır. Ayrıca boyun kolyesi bulunur.

Atın ağızına istenmeyen ve doğal olmayan bir etki yapar. Boyundaki yanlış kasların gelişmesine neden olur.

Aşırı durumlarda bel çukurlaşır, artlar geride kalır. Genelde sirk atlarında kullanılır. Özellikle dörtlü yürüyüşünde atın mekanik olarak yüksek adımlar atması istenir. Şekil: 115, 116

Şekil 115: Sabit martingalin kullanılması

Şekil 116: Çıkarılan martingal sonrası şikâyet edilen sorunun daha da kötüleşmesi.

Gerçekte martingaller ne kadar sıkı olursa elde edilen denetimde o kadar sıkı olur. Ancak biniciye rahatlık sağlayan bu durum, atın uzanma gücünü yok eder.

Özellikle engel atlayışlarında atın baş boyun uzanmalarına izin vermez. Gerçekte de at atlarken başını yukarı kaldırmayacağına göre gereksizliği ortadadır.

c. Çatal (Hareketli) Martingal:

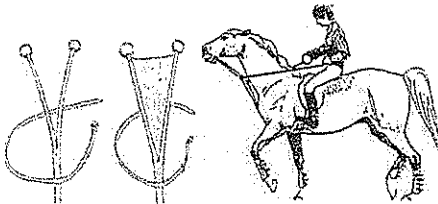
Dizginler martingal halkalarının içerisinde geçer ve normal ayarın izin verdiği ölçüden daha yükseğe başını kaldırdığında, atın ağız üzerine basınç uygular.

Bu martingal ancak at başını denetim dışı çok yukarı kaldırdığında devreye gireceğinden, kullanılmasıyla biniciye bir güvence verebilir.

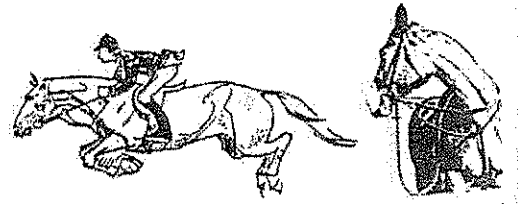
Hiç bir şekilde ve çok kısa bağlanmadıkça eğitime engel olmaz. Normal ayarında martingal halkalarının omuz başı ile aynı yükseltide olması gerekir. Yaygın olarak kullanılmaktadır.

Özellikle ani ve tehlikeli baş kaldırışlarında biniciyi kafa darbesinden korur. Ayrıca atın burnu veya dizgin ile martingal halkalarının at tarafından ısırılması sonucu, martingala kötü şekilde takılmasını önlemek için, çatal arasının deri parçasıyla kaplanmış olanları da vardır.

Yine dizginlerden çok ileri kayarak halkaların ağızlık ve dişlere takılmasını önleyen kelebekler de takılmalıdır. Şekil: 117, 118

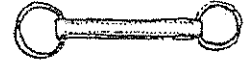
Şekil 117: Çatal martingal at başını kaldırdığında etkilidir.

Şekil 118: Çatal martingal atı fazla rahatsız etmez. Yalnız dönüşlerde açık dizgin kullanıldığında zararı olabilir.

d. İrlanda Halkalı Martingal:

Baş üzerine etkisi yoktur. Yalnızca dizgin çekiminin doğru yönlendirilmesine yardım etmek ve düşme durumunda dizginlerin atın başı üzerinden geçmesini önlemek için yararlıdır. Şekil: 119

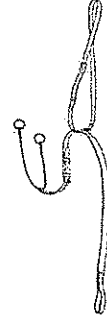

Şekil 119: İrlanda martingal.

e. Makaralı Martingal (Pulley): Şekil 120

Bu tip martingal de halkalar makaranın içinden geçen bir kordona yerleştirilmiştir.

Engel atlamanın gerektirdiği başın yana hareketi ve çabuk yön değiştirme için, bu martingal atın ağzının karşı tarafında bir sınırlama olmaksızın başını ve boynunu istenilen yöne bükmesine izin verir.

Şekil 120: Makaralı Martingal (Pulley).

Örneğin, sola dönüş yaptığında dış yana veya bunun tersi.

Halkaların, makaraların içinde, aşağı ve yukarı doğru olan serbest hareketleri dizginlerden birinin durumuna göre, keskin şekilde dönüldüğü zaman herhangi bir yana istenilmeyen bir basınç uygulamaksızın ayarlanmalıdır.

f. Birleşik Martingal: Şekil: 121

İsminden de anlaşılacağı gibi hareketli ve sabit martingalin birleştirilmesinden oluşur. Her ikisinin etkilerine sahiptir.

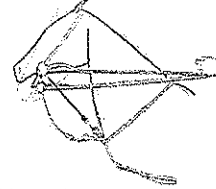
g. Market Harborough Martingal: Şekil: 122

Hafif farklı şekillerde bulunur. Hepsisi aynı kuralları kullanır. Bazen Alman dizginini olarak bilinir. Oysa Almanya'da İngiliz dizginini olarak anılır. Ancak dizginden çok martingal etkisi büyük ölçüde yer aldığı için, bu grupta incelenmesi gerekir. Martingalin göğüs

Şekil 121: Birleşik martingal.

kismında bir halka ve bu halkaya tabaklanmamış deriden veya yuvarlak deriden (kordon) yapılmış iki şerit bağlanır. Ham deriden yapıları daha çok yeğ tutulur. Bu iki kordon ağızlık halkası içinden yukarıya doğru geçer ve sonra dizgine bir ayar tokası ile veya en iyisi şeridin ucuna dikilmiş yaylı bir kanca ile bağlanır. Her bir metal başın yukarı doğru olan hareketini az veya çok sınırlamak üzere istenilen

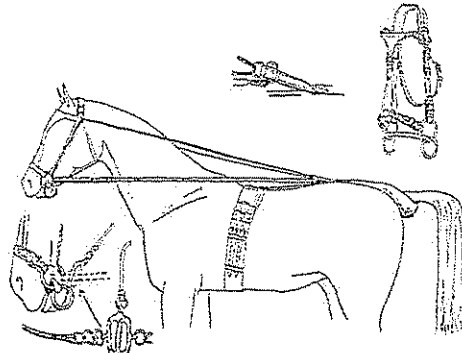

Şekil 122: Market harborough martingal.

gerekli ayarlamayı sağlar. Etkisi kolay ve binicinin eliyle değil atın başı ile sağlanır. At başını doğru taşırken ağızlık yanak halkaları içinden geçen kordon gevşek ve etkisizdir. Yalnız baş yukarı doğru kaldırıldığında ağızlık ve daha sonra dişler arasında kalan boşluk (ağız boşluğu) üzerinde aşağıya doğru olan çekme etkisi gösterir. Atlama sırasında başın ve boyunun uzatılması üzerine hiç bir etkisi yoktur. Hareketli ve özellikle sabit martingalden daha zararlı değildir. Genelde kantarma başlığıyla kullanılması önerilir.

h. Değişik Amaçlarla Kullanılan Atı Bükme Donatımı:

Eğitimin son safhalarında Şekil: 123'deki bir bükme donatımı atın sırt

Şekil 123: Değişik amaçlarla kullanılan atı bükme donatımı.

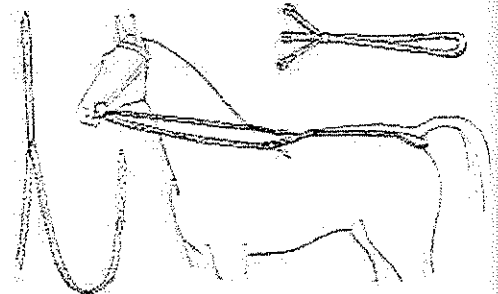
kaslarını geliştirmek, artların ileri sürülmesini artırmak ve istenilen baş boyna sahip olmasını sağlamak amacıyla kullanılabilir. Ancak birçok at yetiştiricisi bu tip donatımları kullanmaz. Bu donatımlar ata istenen şekli binici ağırlığı olmaksızın daha kolay ve daha çabuk bir şekilde aldırır. Özellikle de çocuklar için. Poni yetiştirirken çocuğun bacak kuvvetinin çok zayıf ve atında bir yetişkin için küçük olduğunu düşünürsek, bu donatımlar son derece kullanışlı olur. Donatım, bir başlık ve kantarma ağırlığı, kuyruk kayışı ve özel bir kolan kayışı, yan kayışlarını, suluk zincirini ve yanak üstü kordonunu içerir.

Başlıkta bir yüz kayışı (alınsallık yerine) ve esnek bir burunsallık kayışı ile her iki yanında birer makara bulunur. Başlıktaki kantarma ağırlığı tek parçalı, ortada anahtarlı veya boncuklu ve dört halkalıdır. Yanak kayışları ve burunsallık kayışlarının ikisi de içerdeki iki kantarma halkasına takılır.

Kolan kayışı her iki yandan ayarlanabilir ve her bir yanda dizgin kolları için birer halka ve gerektiğinde martingal takabilmek için, karın bölgesinde de bir halkası vardır. Sırt kayışının kolanla birleşmeden önceki bölümü esnektir ve bu esnek kısmın ucunda biri büyük biri küçük iki halka bulunur. Yan kayışları ayarlanabilir ve sırt kayışındaki büyük halkaya bağlanabilecek kadar da uzundur.

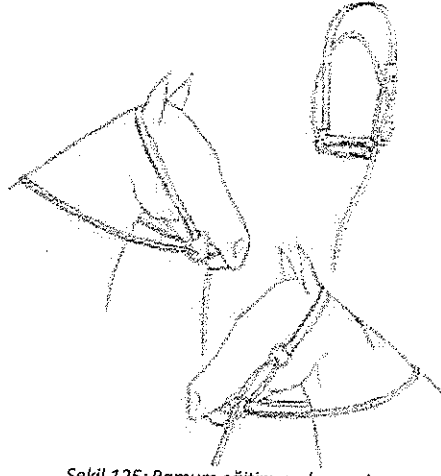
Suluk zincirinin her bir taraftaki zincir halkalarına takılı iki kordon parçası vardır. Suluk çene kemiğinin en alt kısmındaki yerinde iken bu kordon iç kısmındaki kantarma halkasının arkasından ve içinden geçip başın yukarısına gider ve sonra tepe kayışının yanındaki makaralardan geçer. Dıştaki kordon sonra sırt kayışının ucundaki esnek parçadaki küçük halkaya geçer ve iç kısmındaki kordonlar kolan kayışının üzerinde bir noktada bağlanır. Suluk parçasının konumunun bozulması, bunun bir kayışla boğaz altı kayışına bağlanmasıyla önlenir. Bu donatımı ata uydurmak için, kolan kayışı önce göğüs kemiğinin üzerine iyice yerleştirilip hafifçe geri kaydırılır. Sırt kayışı ve kolana daha sonra kuyruğun yeterli bir miktar kalkacağı kadar bir gerginlikle ayarlanır. Başlık ve burunsallık kayışı atın başına iyice uydurulduktan sonra yan kayışları sağdaki halkalara takılır. Daha sonra bu kayışlar atın başını dik duruma alana kadar sıkıştırılır. Bunu yapacak basınç, başlık ve yan kayışlar içindeki kantarma halkasına takıldığı için, ağızdan çok burnun üzerine gelmektedir. Son aşama, artık başı yukarı kaldırılıp yanlış kırılmasını önleyecek suluk zincirini ayarlamak ve böylelikle gerekli konumu dikkatli bir gerginlik sağlayarak yerine getirmektir.

Donatımın ata dikkatle uydurulması, atın yalnızca ön tarafını düzenlemekle kalmaz bu arada bel kaslarını çalışır ve boynun üçüncü kemiğinden kırılmasından çok tepe noktasından bükülmeyi sağlar. Şurası açıktır ki atın son şeklinin verilmesi derece derece artırılmalıdır. Donatım başlangıçta bir kez bir kaç dakikadan fazla kalmamalıdır. At bu donatıma, boksunda alıştırmaya sonrasında, en iyisi bir maneje veya kapalı bir yerde ve sakince çalıştırılmalıdır. Daha sonra kantarmanın dış halkalarından uzun dizginlerle yönetilebilir. Bu donatım kullanımı oldukça kestirme bir yoldur ve deneyimli kişiler dışında kullanılmamalı, yoksa önlenemez hasar ve direnmeler oluşur ve yeniden giderilmesi de çoğu zaman olanaksızdır. Bu tip donatımın çok daha basit bir şekli (Carlborg modeli) Şekil 124'de görülmektedir ve önce Yzb. Fergus Sutherland için yapıldı ve daha sonra Carlborg adıyla anıldı.

Şekil 124: Carlborg donatım.

Sirt kayışı ucu kancalı üç esnek parçayla sona erer. Kumaş yan kayışları, orta kancaya bağlanan merkezi bir kayışı vardır ve sonra ikiye ayrılarak her bir kol kantarma halkasından geçerek geriye döner ve sirt kayışında kalan halkaya takılır. İyi çalıştığına inanılıyor, fakat atı yanlış kırma tehlikesi de vardır. Fransızlar kendi atlarını yetiştirirken; **"At yetiştiricinin ata bükülüş verme çalışmalarında, atın direnme noktasını dikkate almaları gerektiğini."** vurgularlar. Bu kuşkusuz yetiştiricilikle uğraşan herkesçe kabul edilir ve bazı atlarda bükülme aşaması ile gerçekleşir, bazılarında ise yetiştirici otoritesini nazikçe kabul ettirilir. Fransız ve bazı diğer okullarca kullanılan bir yardımcı donatımda şekil 125'de gösterilmektedir.

Şekil 125: Bamum eğitim malzemesi.

Zor durumlarda kullanarak ata itaat alışkanlığını telkin eder ve Amerikalı Jesse Beary tarafından kullanılan başlığın kolay bir şeklidir. İtaatsiz at bu başlıkla çalışma alanına getirilir ve direnir direnmez biniciye doğru döndüğünde dizgin kolu sıkıca çekilir. Bir süre direnmeye devam edebilir, fakat aniden direnmekten vazgeçer ve eğiticiye doğru gelir ve böylece sıkı olan dizgin kolu gevşer. Benoist-Gironiere, **"Atın Fethi"** adlı kitabında bu donatımın incelikli kullanımını anlatılmıştır. En önemlisi at eğiticisinin daha çetin ceviz olduğunu anlatmaktadır. Benoist-Gironiere, Gustave Le Bon'un şu sözlerini aktarır; **"Atınızla mücadele edip otoriterinizi kabul ettirmemişseniz, size güle güle. Yalnızca bu mücadele onu ikna edebilir ve bunun başlangıçta olması, sonradan olmasından daha iyidir. Bu iş biter bitmez at artık itaatli kılınmıştır ve bir şey (konu) üzerine disiplinine edildiyse bu diğerleri için de geçerli olur. Savaş kazanılmıştır ve bundan sonra gereksiniminiz olan şey, nezaketten başka bir şey değildir... Bu nezaket, sakın fakat asla zayıf olmamalıdır."**

Çalışma temeli şekil 286'da açıkça görülen donatımın yumuşak bir lastik kantarmadan yapılması, metal olmamasıdır. Yoksa atın ağızına zarar verebilir. Bu tip tedavi, gerekli olduğu zaman atın itaatsizliğini kıracak başka bir takım donatımlarda vardır. Örneğin Galveyne'nin atı düşürme metodu bir çeşit köstek gibidir. Fakat bunların temelinde bükme donatımı vardır ve bireysel gereksinimlere göre geliştirilir.

6. AYAK KORUYUCU DONATIM

"Önem onarımdan daha iyidir." deyimini her zaman anımsayarak ayak koruyucular; çarpma sonucu oluşabilecek yaralanmalara karşı korumak ve ayaklardaki tendonlara destek sağlamak için takılır. En önemli yaralanmalar ayak iç kısımlarında veya bukağalık bölgelerinde çarpma şeklinde oluşur. Bu yaralanmalar bir ayağın diğerine çarpması, arka ayağın ön ayak arkasına yetiştirmesi veya aşırı hız nedeniyle eklem yerinin üzerinde genellikle dizlerin hemen altından ön nalların çarpmasıyla olur. Atlamada hem ön hem arka ayak incik kemikleri engele çarpmasıyla da hasar görebilir. Yetiştirme ve topuk çalmalar genelde çakım hatalarıdır. Özellikle genç atlar ayaklarını düzensiz atarlar ve yaralanmalar daha çok olur.

a. Çalışma Sargıları (Bandajları):

Çalışma bandajı tavla bandajlarından nitelik olarak esneklikleriyle ayrılırlar. Tavla bandajları pamuklu olup esnek değildir. Ön ve arka ayaklara takılır.

Ön ve arka incik kemiklerini darbelere karşı ve tendonları ise yüklenmelere karşı korumak amacıyla genç atlarda her çalışmada, her atta özellikle çalır, engel atlama ve arazi çalışmalarında kullanılmalıdır. 1.80-3.00 cm. uzunluktadır. 10-15 cm. genişliğe sahiptir. Esnek malzemeden imal edilmişlerdir.

Takılma şekli, her tur bir önceki şeridin yarısından geçecek biçimde, incik kemiği boyunca sarmaktır. Ne çok gevsek [Kum çakıl girme tehlikesi vardır ve yaralanmaya veya iltihaplanmaya (enfeksiyona) neden olur.], ne de çok sıkı sarılmamalıdır (Kan dolaşımını engelleyerek uyuşmaya neden olur.). Bandaj altına ek malzeme kullanılarak üzerine bandaj sarmak bandaj arasına taş veya kum girmesini engeller. Şekil: 126

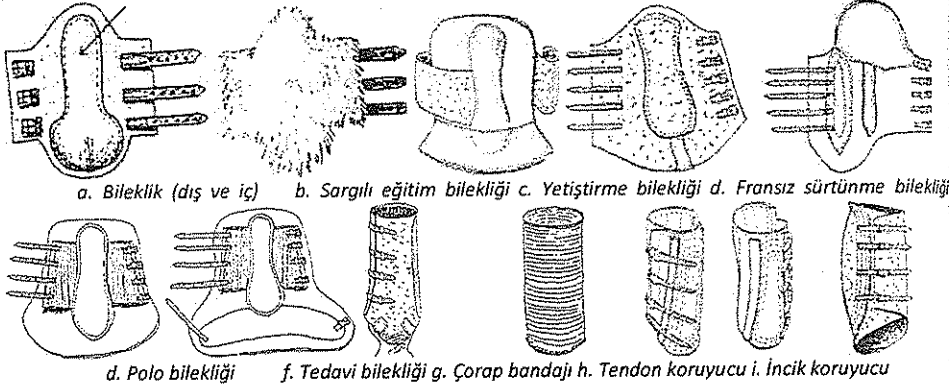
Şekil 126: Çalışma ve tavla sargısı (bandajı).

b. Bileklik (Getr):

Bandajların vazifesini gören sentetik veya deriden yapılan malzemedir. Bandajların yukarıda sayılan olumsuzluklarına karşı bu malzemelerin kullanımı oldukça uygundur. Suya ve benzeri etkilere karşı gevşeme çözülme riski yoktur. Bileklik ön incik kemiklerini darbelere karşı (biçimine göre) ve tendonları da aşırı yüklenmelere karşı bir kılıf gibi korur. Şekil: 127, 128

Şekil 127: Bileklik (Getr)

a. Bileklik (dış ve iç) b. Sargılı eğitim bilekliği c. Yetiştirme bilekliği d. Fransız sürtünme bilekliği

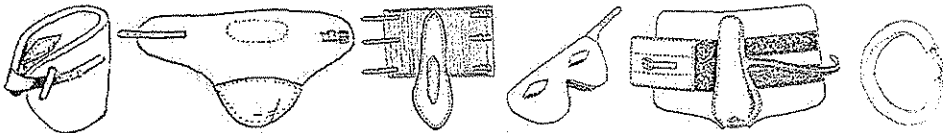
d. Polo bilekliği f. Tedavi eğitimi bilekliği g. Çorap bandajı h. Tendon koruyucu i. Incik koruyucu

Şekil 128: Değişik bileklikler.

c. Topukluk:

Özellikle arka ayak topuklarının birbirine çarparak yaralanmasını engeller. Topukluklar arka ayağın incik kemiği üzerine takılır ve aşağı doğru itirilerek topuğa oturtulur. Deriden veya keçeden yapılmış birçok tip ayak koruyucu bileklik ve topukluk vardır. Birbirlerine bakan yüzleri deri veya plastik olmalı ve bukağılığı tamamen kaplayacak şekilde yuvarlak yapılmalıdır. Lastik astar sağlıklı değildir. Çünkü deriyi iltihaba neden olacak şekilde tahriş eder.

Bütün koruyucularda önce orta toka (kayış) iliklenmeli, sonra üstteki ve en son (içine taş girip yaralanmaması için) alttaki toka (kayışlar) gerekli sıklıkta takıldıktan sonra, orta kayışlar da yeniden sıkılır. Sıklık düzeyi bandajda olduğu gibidir. Şekil: 129

a. Topukluklar

b. Sürtünmeye karşı lastik halka

Şekil 129: Değişik topuk koruyucular.

d. Tırnak Koruyucu Lastikler:

Arka ayakların ön ayak topuklarına çarparak yaralamasını engellemek amacıyla ön ayakların tırnaklarına takılarak kullanılan yardımcı donatım. Genellikle kauçuktan imal edilir. Takılırken yırtılmaması için ıslatılmalıdır. Tırnak lastikleri çok önemlidir. Çünkü yetiştirmeden dolayı ortaya çıkan yaralar oldukça zor iyileşir. Tırnak lastikleri tırnağa giden damar şeridinin bulunduğu zih başlarını korur. Burada açılan çatlaklar, tırnak kemiğinin yumuşak kısmında yangınlara neden olur. Şekil: 130

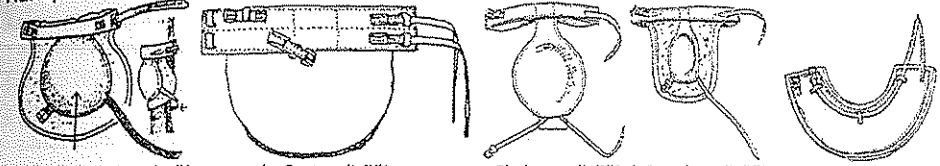
Zih başı korumasız olursa atlararken sırtına sert olarak çarpan at kolay yaralanabilir.

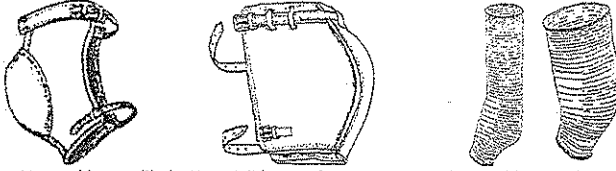
Şekil 130: Değişik tırnak lastikleri.

e. Dizlik ve Hanep Koruyucu:

Dizlik, sert yol çalışması, serbest atlayış ve araçla yolculuk yaparken gereklidir. Deri korumalı ve içi yumuşak keçeden yapılanlar iyidir. Ek koruma sağlamak için, koyun postuyla astarlanabilir. Alt kayışı, hareket serbestliği vermek için, gevşek olarak bağlanmalıdır. Hanep koruyucusu genelde araçta yolculuklarda kullanılır. Dizlik gibi bağlanır. Şekil: 131, 132

Şekil 131: Diz koruyucuları.

Şekil 132: Çeşitli hanep koruyucular.

7. DONATIM BAKIMI

Donatım pahalı olmasına karşın doğru ve düzenli bakım uygulandığında ömür boyu kullanılabilir. Bakım üç aşamadan oluşur;

a. Çalışma Öncesi Kontrol, Bakım ve Onarım:

Her çalışma öncesinde donatımın sağlam olup olmadığı kontrol edilmelidir. Yırtık, kopmak üzere olan, pis donatım ve malzemeli at çalıştırılmamalıdır. Bu donatım ve malzemeler temizlenmeli, onarımı yapılmalıdır. Temizlik, tozlanmış donatım ve malzemenin tozunun bir bez ile temizlenmesidir.

b. Çalışma Sonrası Kontrol, Bakım ve Onarım:

Çalışma sonunda ilk yapılacak işlem donatımın sağlamlık kontrolüdür. Arızalanan donatım hemen tamir edilmelidir.

Deriden imal edilmiş malzemelere bulaşan çamur ve ter, hafif nemli bir bez ile silinmeli, güneş ışığından, soba ve kaloriflerden uzak bir yerde kurutulduktan sonra, hafifçe yağlanmalıdır. Bez malzemeler, ılık su ile yıkanıp gölge bir yerde kurutulmalıdır. Metal ve naylon donatım ve malzemeler, su ile yıkanarak temizlenmeli ve bez ile kurutulmalıdır.

c. Haftalık Kontrol, Bakım ve Onarım:

Haftalık bakım, tüm malzemelere uygulanmalıdır. Bakım, önce kontrol ile başlamalı, arızalı malzemeler hemen onarılmalıdır. Bakım yerinde yeteri kadar sıcak su, sabun, bez, bakım yağı, dezenfektan malzeme bulundurulmalıdır.

(1) Deri aksamın kontrol, bakım ve onarımı: Önce deri donatım malzemesinden ayrılabilen metal parçalar (ağızlık, üzengi vb..) sökülür. Deri donatım malzemesini birbirine bağlayan tokalar çözülerek ayrılır (burunsallık, yanaksallık, alınsallık, kolan kayışı, üzengi kayışı vb..). Sıcak su ile hazırlanan köpük, elle alınarak deri aksamın yüzeyine yayılır ve hemen bez ile silinerek deri üzerindeki kir temizlenir. Kesinlikle yalnızca köpük alınmalı ve malzeme suya daldırılmamalıdır. Sonrasında bakım yağı, bez veya elle malzemenin tüm yüzeyine yayılarak iyice yedirilmelidir. Özellikle tokaların bulunduğu kıvrımlı bölgeler çok iyi yağlanmalıdır.

(2) Metal aksamın kontrol, bakım ve onarımı: Deri aksama bağlı metal toka veya çengeller deriden ayırlamayacağından bezle silinerek temizlenir. Ağızlık demirleri ve üzengi demirleri, sıcak su ve sabun ile iyice yıkanarak, bulaşmış çamur veya yiyecek artıklarından arındırılmalıdır. Malzeme bez ile kurulandıktan sonra, yine eski yerine takılmalıdır.

(3) Bez aksamın kontrol, bakım ve onarımı: At örtüleri sabunlu sıcak su ile yıkanarak durulanır ve kurutulur. Bandajlar sabunlu soğuk su ile yıkanır ve durulanarak gölge bir yerde kurutulur. Sıcak su bu malzemelerin yapısını bozacağından tercih edilmemelidir. Özellikle lastik içeren çalışma bandajlarının esnekliği bozulur. Kurutma için de aynı nedenlerden ötürü kalorifer kenarı, üstü veya yakını, güneş altı tercih edilmemelidir. Keçe çok kirlenmişse, bandajlara uygulanan kurallar içerisinde yıkanarak temizlenebilir. Çok kirliliğe değilse, katılaşmış bölgelerin yüzeyine metal kaşığı, fazla bastırılmadan, sürülerek kabartılır ve yumuşatılır. Keçe yerine başka malzemeler kullanılıyorsa, malzeme sabunlu su ile yıkanarak durulanır ve gölgede kurumaya bırakılır.

(4) Ahşap aksamın kontrol, bakım ve onarımı: Ahşap aksam eyerin içinde bulunduğundan yalnızca sağlamlık muayenesi gözle ve elle yapılır.

(5) Naylon malzemenin kontrol, bakım ve onarımı: Sıcak su içine sabun karıştırılarak bol köpüklü bir hale getirilir. Sonrasında sıra ile aşağıda türleri belirtilen malzemelerin bakımına başlanır. Bileklik, topukluk, tırnak lastiği, dizlik, haneplik, gezi çizmeleri vb.. sentetik malzemeler yıkanarak durulanır ve gölgede kurutulur.

(6) Tımar malzemelerinin kontrol, bakım ve onarım: Bu malzemelerin hepsinin veteriner hekim kontrolünde hazırlanacak bir dezenfektanlı su havuzuna sokularak arınık edilmeleri sağlanır.

YARIŞMALARDA KULLANILAN DONATIMLAR

1. AT TERBİYESİ YARIŞMALARDA DONATIM

Aşağıdakiler zorunludur;

a. At terbiyesi eyeri, normal burunsallıklı tam başlık, örneğin kantarma ve suluk zinciriyle beraber gem.

b. Normal burunsallık kayışı ata zarar verecek kadar çok sıkılmaz. Dudak kayışı ve suluk zinciri için deri veya lastik kılıf kullanılması isteğe bağlıdır (çizimlere bak!).

c. Hiçbir eyer örtüsüne izin verilmez.

d. Ağzlık ve gem, metal veya sert plastikten yapılmış olmalıdır ve lastik ile kaplanmış olabilir (esnek lastik kantarmalara izin verilmez). Gemin kolları 10 cm.yi geçemez (uzunluk, ağız parçasından aşağı doğru). Ağzlığın yan halkasının çapı sekiz (8) cm.yi geçmemeli, gemin oynak bir parçası varsa kolları, oynak parça en yüksek konumda olduğunda 10 cm.den fazla ölçülmemelidir. Ağzlığın yan halka çapı ata zarar vermeyecek şekilde olmalıdır.

e. Bütün uluslararası yarışmalarda, yarışma sırasında her türlü kamçı kullanmak elenmeyi gerektirir. Buna karşın çalışma alanında kullanmak serbesttir.

f. Martingal, göğüslük, yanak lastiği, her türlü yardımcı malzeme (yan kayışı, el martingalı, dengeleme kayışı vs..), her türlü bandaj ve bileklik (getr), topukluk, tırnak lastiği, gözlük, kulaklık ve diğerleri tamamen yasaktır ve elenmeyi gerektirir.

g. Atın doğal olmayan süslemesi, örneğin çiçeklerle veya kurdele gibi şeylerin kuyruğa takılması gibi vs.. süslemeler tamamen yasaktır. Bunun yanında yele ve kuyruğun normal örülmesi serbesttir.

h. Takma kuyruklar yalnızca FEI'nin iznine bağlıdır. Takma kuyruklar hiçbir metal parça içermemelidir.

i. Sinek örtülerine yalnızca atları haşereden korumak için izin verilmiştir. Bunlara yalnız olağan üstü durumlarda hakem heyeti başkanın kararıyla izin verilir. Sinek örtüleri sade olmalı ve atın gözlerini kaplamamalıdır.

j. Bir görevli maneji terk eden her bir atın donatımını kontrol etmesi için görevlendirilmelidir. Herhangi bir çelişkide yarışmacı hemen elemine edilecektir. Ağzlığın kontrolü büyük bir dikkat ile yapılmalıdır. Çünkü bazı atların ağızları çok hassas ve fazla duyarlı olabilir (FEI görevliler kılavuzuna bak!).

k. Görevli ağızlığı kontrol ederken tek kullanımlık cerrahi eldiven kullanmalıdır (her bir at için bir çift eldiven).

l. Yukarıdaki a ve d maddeleri, paragraflar aynı zamanda çalışma ve ısıtma alanları içinde de geçerlidir. Bunun yanında bu bölgelerde normal veya düşük burunsallık, Meksika veya yüksek burunsallık, hareketli martingal (yalnız başlıkla), bileklik (getr)-topukluk, bandajlar ve tek yanlı yan kayışı [yalnızca çılıbırda çalışmada (lonj yaparken) kullanılır] ve kulaklıklara izin verilir.

2. ATLI DAYANIKLILIK YARIŞMALARINDA DONATIM

a. Kural olarak eyer kullanımında herhangi bir kısıtlama yoktur, fakat güvenli ve ata uygun olmalıdır. Yardımcı dizginler yasaktır.

b. Özel güvenlik teçhizatı, yarışma programında istenebilir.

c. Kamçılar ve mahmuzlar yasaktır.

d. Engel atlama yarışmalarında hakomer, tam başlık ve sabit martingal yasaktır.

e. Normal kantarma, delikli, pessa, pelhem ve hareketli martingal serbest; tam başlık ve hakamer yasaktır. Sabit martingal, alman martingalı (pinciu) ve gogue yasaktır.

f. Eyer, poninin sırtında kayma yapmaması için göğüslük veya kuyruklu kullanılabılır.

g. Poninin doğal olmayan donatım (malzeme) kullanarak aşırı süslenmesi yasak, yele ve kuyruğunun örülmesi ve bantlanması serbesttir.

h. Sinekten rahatsız olan poniler, at terbiyesi (dresaj) yarışmaları için hakemlerden izin alarak kulaklık takabilirler.

3. KULLANIMINA İZİN VERİLEN AT TERBİYESİ BAŞLIK PARÇALARI

a. Normal Ağızlıklar:

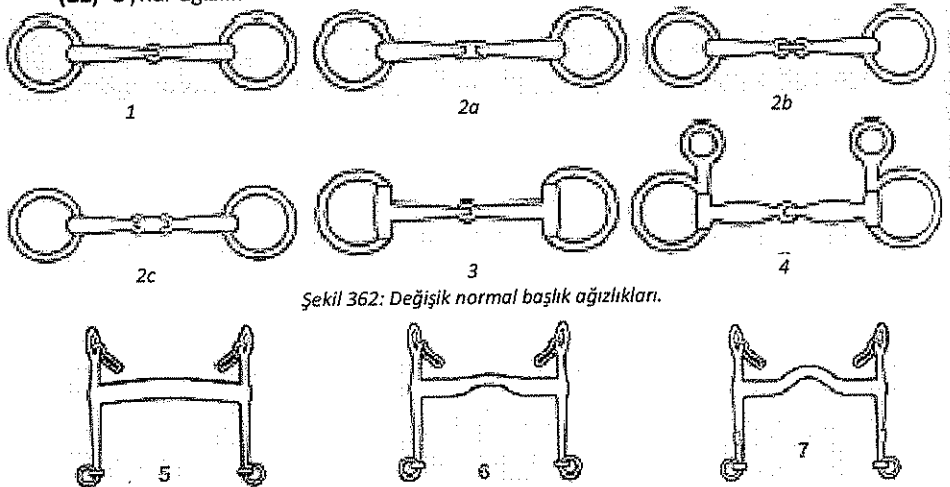
- (1) Serbest halkalı ağızlık
- (2) a, b, c Ortadan oynak parçalı ağızlık
- (3) Yumurta halkalı ağızlık
- (4) Kaşık halkalı ağızlık

b. Gem Ağızlıklar:

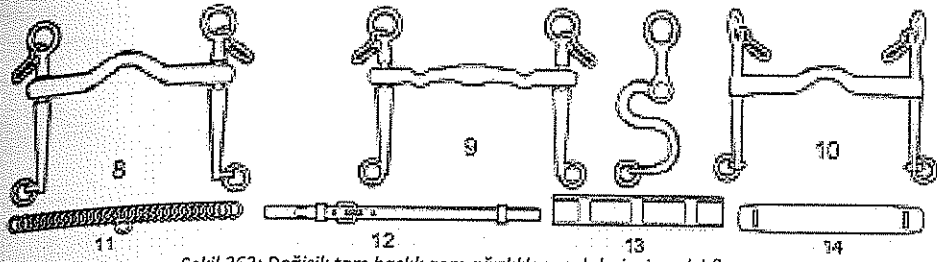
- (5) Yarım ay gem ağızlık
- (6-7) Düz mihraplı gem ağızlık
- (8) Mihraplı ve oynar gem ağızlık
- (9. 6, 7 ve 8' deki) gem ağızlığın değişik şekli bükümlü gem ağızlık
- (10) S yanaklı gem ağızlık
- (11) Suluk zinciri (metal, deri veya ikisinin birleşimi)
- (12) Dudak kayışı
- (13) Suluk zinciri için deri koruyucu
- (14) Suluk zinciri için lastik koruyucu

c. Değişik Normal Başlık Ağızlıkları:

- (1) Serbest halkalı ağızlık
- (2) a,b,c Ortadan döner oynak parçalı ağızlık
- (4) Yumurta veya "D" halkalı ağızlık
- (5) Kaşık halkalı ağızlık
- (6) Yumurta halkalı yanak dayanaklı (mesnetli) ağızlık
- (7) Serbest halkalı yanak dayanaklı (mesnetli) ağızlık
- (8) Üstten tek yanaklı ağızlık
- (9) Yanak asmalı ağızlık
- (10) Düz ağızlık
- (11) Oynar ağızlık

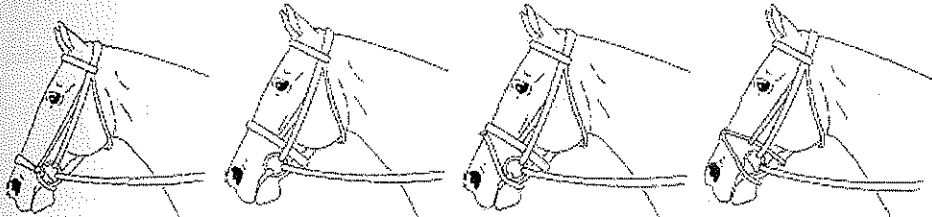

Şekil 362: Değişik normal başlık ağızlıkları.

Şekil 363: Değişik tam başlık gem ağızlıkları, suluk zincir ve kılıfları.

d. İzin Verilen Burunsallıklar:

a. Düşük burunsallık

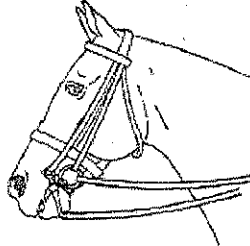
b. Normal burunsallık

c. Yüksek ve düşük burunsallık

d. "X" Burunsallık

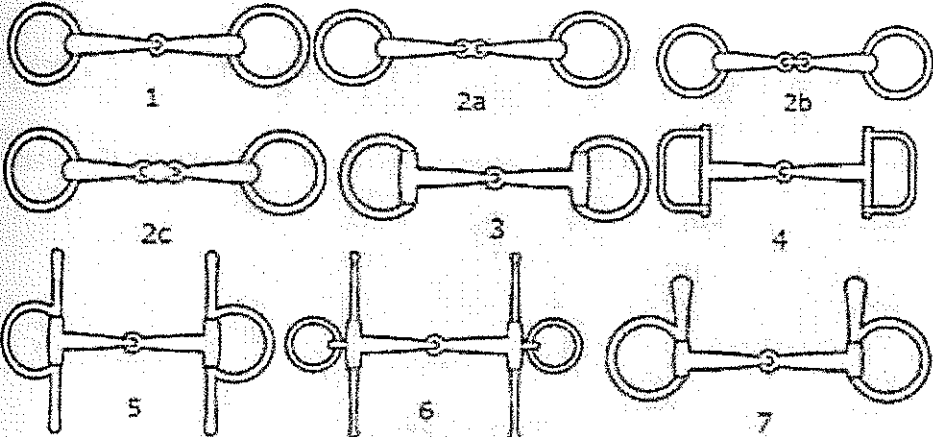
Şekil 364: Çapraz burunsallık.

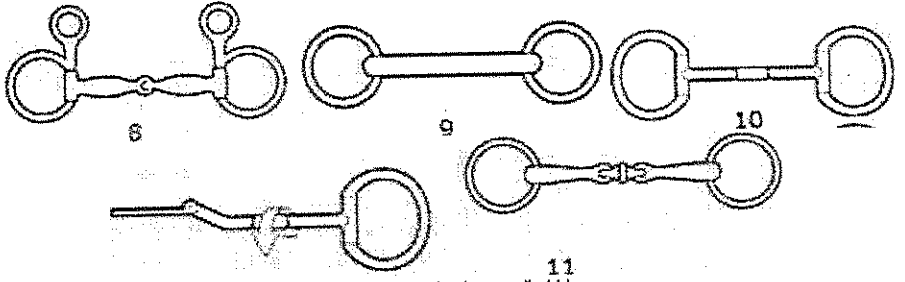
1, 3 ve 4 numaralı burunsallıkların tam başlıkla kullanılmasına izin verilmez.

Şekil 365: Normal burunsallık, normal ağızlık, gem ağızlık ve suluk zinciri ile beraber kullanılan tam başlık.

4. ENGEL ATLAMA AĞIZLIKLARI

Şekil 366: Engel atlama ağızlıkları.